

Amalie Skram

På Sct. Jørgen

Fortsættelse af «Professor Hieronimus»

bokselskap.no

Oslo 2019

bokselskap.no, Oslo 2019

Amalie Skram: *På Sct. Jørgen*

Teksten i bokselskap.no følger 1. utgave, 1895
(København/Gyldendal). Digitaliseringen er basert på fil mottatt fra
Nasjonalbiblioteket (nb.no)

ISBN: 978-82-8319-501-9 (digital, bokselskap.no),
978-82-8319-502-6 (epub), 978-82-8319-503-3 (mobi)

Teksten er lastet ned fra bokselskap.no

I.

Hvor var det underligt at kjøre afsted som en arrestant – Else drejede uafsladeligt hodet fra højre til venstre og så ud gennem vognens vinduer.

Der gik menneskene fri og frank i det dejlige vårsolskin på det plørede marts måneds føre og tænkte på alt og ingenting. Sporvogne, drosker, arbejdskærrer, alle slags kjøretøjer fôr frem og tilbage i den retning, de selv *vilde*. Kun *hun* blev transporteret didhen, hvor hun *ikke* vilde.

Hvor tit havde hun ikke i bladene læst om at den eller den af politiet var bleven puttet i en droske, og kjørt til stationen, uden at tænke noget videre over det. Nu var hun i samme kasus.

I samme kasus? Nej, det var netop det, hun ikke var. For dem, som politiet tog sig af, [2] gaves der lov og ret: forhør, frikjendelse eller domfældelse. Men for hende? – Hun tilhørte nu en kaste, som samfundet ikke regned med.

Gjennem vognvinduet opfanged hun et glimt af en aldrende, zirlig og proper, men fattig klædt herre, som hun mange gange før havde truffet i denne samme gade. Han brugte altid at gå med ludende hode og hænderne sammenlagt på ryggen. Ret som det var, plejed han at stå stille, at rette nakken, og at se frem for sig med et blik, der intet så. Og

så snakke han med læberne, lydløst, og virred lidt med hodet. Else havde tit iagttat ham i nogle skridts afstand, og tænkt at han var en ulykkelig, en, som livet havde pint og brudt istykker, men ikke gjort ond. For hans øjne var så milde og døde.

Bare ikke Hieronimus nogensinde fik fat på ham! Sådan en særting vilde Hieronimus naturligvis straks putte i celle. Og så vilde det være forbi med manden for bestandig. For kræfter til at udholde bare de rent fysiske pinsler i det Hieronimuske helvede havde stakkeren sikkert ikke. Langt mindre da den afgrundsomme tanke at være berøvet friheden, og at bli holdt indespærret i et galeshus.

Sådan en særting – –

Var Hieronimus ikke selv en særting? – – [3] Else blev ved at dreje hodet til siderne for at kunne se gennem vognvinduerne. Hvor færdselen i gaderne forekom hende fjern og fremmed! Som en verden hun så på fra et hinsidigt sted.

Herregud – hvorfor trasked og stræved og aste dog disse mennesker sådan? Og hvorfor hypped de til hestene, og tvang dem til at slide og løbe?

En vakker dag vilde dog døden slå kloen i dem alle. Eller – hvad der var tusen gange værre: de vilde bli tat i nakken og fanget ind af en eller anden Hieronimus.

– Hun prøved at tænke på Knut og Tage, men fik det ikke til. En uendelig, uoverskuelig ørken skildte dem fra hende. Det var, som de ikke længer kom hende ved.

Hun havde ingen i verden mere. Var kun sig selv. – Sig selv og – Hieronimus.

For ham førte hun med sig. Han og hans færd besatte hende, var helt og holdent inde i hende, lå som en mare over og indeni og udenpå hende. –

Hieronimus og hun. Ingen og intet i verden uden han og hende. –

Og dog følte hun hele tiden hjertet klappe pludselig med stærke slag, fordi hun uafsladelig, mens hun så gennem vognvinduerne, troed at [4] gjenkjende Knuts skikkelse. Det var begyndt allerede da hun kørte over hospitalets gårdsrum. Knut *måtte* stå der, for at se hende, og nikke til hende, inden hun førtes til sit nye fængsel. Eller ved den store, sidste port. Eller ude på gaden tæt ved hospitalet. Men overalt havde han *ikke* vært.

Hun sorged ikke over det. Kunde bare ikke forstå det.

II.

[5] «De skal ikke være bange,» sa Else og smilte til den venlige gamle kone, der sad på vognsædet ligeoverfor, og med vagtsomme øjne holdt hånden på dørgrebet. «Jeg pønser ikke på at undvige.»

«Nej,» sa konen og nikked blidt, uden at ta hånden bort. «Det er nu sådan en vane, jeg har.»

«Har De kørt til «Sct. Jørgen» med flere kanske?»

«Ok ja, frue,» konen smilte, så at ansigtets rynker blev myldrende mange. «I 26 år. Min mand er portner ved hospitalet, og så har jeg havt den bestilling.»

«I 26 år,» gjentog Else. «Så kan jeg ikke forstå, at De er ængstelig. De må jo da være vant til at greje Dem med de gale.»

«Å ja,» nikked konen. «Men de har det på forskjellig måde. De roligste er de lumskeste,» hendes bittesmå, sortblinkende øjne så lunt på [6] Else, og om den gamle smale mund lå et underfundigt smil.

«Nej, man siger jo, at ingen i verden kan være så snedige som de sindssyge,» svarte Else, der næsten ikke kunde bare sig for at le.

Konen kneb øjnene sammen og nikked med det samme underfundige smil, mens hun ugenert stirred Else ind i ansigtet.

Hendes mine sa: Mig narrer Du ikke.

«Hvor er vi nu?» spurgte Else.

«På Kongevejen. Der henne ligger den gamle store park,» konen pegte ud gennem det venstre vognvindue.

Den gamle store park. – – Der havde Else gåt med Knut paa klare, varme sommerdage, og de havde siddet deroppe på udsigten, og sét nedover byen. Og hun havde vært så lykkelig ved at gå der, fordi hun gik der med Knut, og fordi den gamle store park et par små steder minded lidt om hendes hjemland.

«Har det hændt at de forsøgte på at undvige de, som De kjørte med?» spurgte Else.

«Ok ja. Mange gange.»

«Men det er vel aldrig lykkedes?»

«Nej. For det er jo umuligt. Her er jo jeg – ja, før var jeg så rask tilbén, at selv om de syge løb hurtig. – Og så er der jo en [7] flink fyr på bukken, foruden kusken. Og desuden – alle de, en møder, gir sig med på jagten, såsnart de hører, det er en sindssyg.»

Ja, tænkte Else. For dem, som har fåt etiketten sindssyg klæbet på sig, for dem gives der ingen pardon.

«De er altså altid blet fanget ind igjen, de, som vilde flygte?» vedblev Else.

«Netop. På to gange nær. To gange i 26 år. Det er inte mejet.»

«Hvordan gik det til, at de undkom? Fortæl mig!»

«Ja, jeg véd skam inte, frue. De var som sunkne i jorden. Den ene havde gjemt sig inde i en rugmark, hørte vi siden, og den anden var sprungen tværs over gjærdet og var faret på hodet i et gadekjær.»

«De arme mennesker», sa Else og knytted fast fingrene i hverandre, mens hun sukked dybt.

«Å ja. Det var nu sindssygens dumhed som drev dem,» bemærked konen. «Så man véd inte hvad man skal sige til 'et.»

Else så bestandig ud gennem vognvinduerne. Der var vidt og bølgeformigt fladt til alle sider. Himlen var blå, solskinet gyldent, og rundt i horisonten stod en fin, lillahvid tågedis hvorigennem [8] fantastiske konturer af skovbryn her og der kom tilsyne.

«Å hvor her er varmt,» Else løste på sin peltskåbe. «Har De noget imod at vi åbner lidt?»

«Inte det ringeste, frue,» konen rejste sig, og trak i remmen, så vinduet halvt gled ned.

«Tak,» sa Else. «Nu vil jeg ta frem mit hækletøj og være flittig. Så går tiden fortere.»

«Hvorlænge varer turen til Sct. Jørgen?» spurgte Else, da hun i taushed havde hæklet en stund.

«Fem timer omtrent. Men vi skal bede undervejs.»

«Hvorfor?»

«For hestenes skyld. Og også for at fruén skal få en forfriskning. Kaffe og hvedebrød. På en kro midtvejs mellem byen og Sct. Jørgen. Det skal smage godt at få kaffe,» konen nikked. Hun sad fremdeles med hånden klemt fast om dørgrebet.

Der vil Knut være, tænkte Else, og en skjælven krøb igjennem hendes legeme. Å bare hun fik dette ene bevis på at han var med i hendes lidelse. At han, tiltrods for at han intet havde foretat sig efter hendes jammersbrev, dog var hos hende i sine tanker og i sin sorg. Hvor [9] kunde en dog overlade et væsen, som var en kjært til fremmedes forgodtbefindende uden i det mindste en eneste gang *selv* at se og høre? – –

Nej, han vilde stå udenfor kroen, komme hen og lukke vogndøren op, og så – – –

Tænk hvor nøjsom hun var blet! At hun kunde føle denne bevægelse ved tanken om at Knut vilde være på hendes smertensvej. Vilde, om blot se hende, og sige de ord, som tog alt ondt bort.

Nøjsom? Nej, det var ikke nøjsomt. Det var livets ét og alt, dette at ha et menneske, som i livets ondt og godt var ét med en selv. Og netop sådan havde Knut jo altid vært.

Hun sank hen i mindet om og i betragtningen af de svundne år, og mens hendes fingre flittig hækled på den brede gardinblonde blev hun vissere og vissere på at Knut vilde stå udenfor kroen, som lå midtvejs mellem byen og Sct. Jørgen, der hvor de skulde bede. – –

Denne stilfærdig knitrende lyd, der liksom vugged hende dybere ind i hendes forestillinger og vakte som en vag fornemmelse af et slags hjemlig hygge? – – Else retted hodet, som hun havde holdt bøjet over hækletøjet. Der sad konen trykket ind i hjørnet af vognen med et stort, [10] sort strikkesøj mellem hænderne. Så var hun altså falden til ro, og frygted ikke mere for at Else tænkte på at undvige. Else blev så glad over dette bevis på denne erfarne gamle kones tillid, at hun gjerne kunde ha kysset hende.

«Kanske De fryser,» sa Else. «Vil De ikke ha min skindkrave? Jeg er så altfor varm.»

«Nej, nej, frue. Jeg sidder så lunt. Ellers tak.»

«Å jo,» vedblev Else indtrængende. «Jeg kan se på Dem, at De er bange for trækken,» Else rejste sig, og slog skindkraven om konens skuldre. «Vær sød og behold den på,» bad hun.

«Fruen er så altfor venlig,» konen rysted smilende hodet. «Ja ja, så siger jeg tak.»

«Har De børn?» spurgte Else lidt efter.

«Ok ja, frue,» svarte konen mens hun strikked og strikked. «Vi har havt så mange, men Vorherre har gjemt dem så nær som på to.»

«Stakkels Dem. Hvad har De da ikke gennemgaaet.»

«Netop,» sa konen. «Når det første dør, synes en, at det kan en ikke udholde, men når de så plukkes fra en den ene efter den anden,» hun la strikkesøjet i skjødets, og tog frem af en [11] pose en hvid klud,

hvormed hun tørred øjnene og pudsede næsen.

«Og sådanne dejlige og fremmelige børn,» konen var atter begyndt at strikke. «Anton, han var lige fyldt 7 år – han så til sin far om aftenen som han døde om natten. Far, sa han, jeg tror, det er sandt at vi får vinger når vi dør, for jeg kan mærke, at de er begyndt at vokse ud på mine skuldre.»

«Vidste De at han skulde dø, da han sa det?»

«Ja. For vi havde jo sét på de andre. Det var lungesot de havde. Han døde så stille som et lys, der pustes ud. Jeg sad i stolen foran sengen og blundede lidt – ja, for jeg havde våget så mange nætter, og ingen er jo mere end et menneske. Så vågner jeg af at høre min mand snorke borte i sengen, og da jeg så skal se til drengen er han kold og død,» atter la konen strikketøjet fra sig, og pudsede sin næse.

«Vækked De så ikke Deres mand?»

«Nej, ok nej. Han var jo træt efter dagens slid og slæb, og Anton var jo den syvende, som døde.»

Den syvende som døde, tænkte Else. Man vænner sig altså til alt. Også til at se sine børn rives bort af døden. – Ja, selv havde hun ^[12]jo vænnet sig til det Hieronimuske helvede, sådan at hun formelig havde følt vemod ved at skulle forlade det.

«Jeg kan næsten ikke fatte at man nogensinde kommer over det, at se sine børn dø,» sa hun. «Det må dog være det værste af alt.»

«Ja, jeg ved virkelig inte hvad jeg skal kalde for det værste,» svarte

konen og rokked med hodet, mens hun flittig strikked. «Hvis nu ens mand holder sig med andre,» hun kneb læberne sammen, og bøjed ansigtet dybere over strikketøjet. «Vi fruentimmer slides jo op af stræb og børnefødsler, og mændene – de vil jo immer ha noget at forlyste sig med. Når de så kommer hjem til en træt og mut og gnaven gammel kone,» hun tog atter kluden frem og tørred næsen.

«Men der er dog mange mænd, som er glad i sine koner, selv om de er trætte og gamle,» sa Else. «Ikke sandt?»

«Ja tror fruén virkelig det?» konen lod strikketøjet synke og så forskende på Else.

«Ja. For de har jo så mange gode minder fra før i tiden. Dengang konen var ung og sød og glad. Og det binder en mand, og gjør at han ser på konen med ungdommens øjne.»

«Det høres så kønt hvad fruén siger,» nogle [13] små tårer trilled ned langs konens næse, og det bæved om hendes tynde mund. «Men når der nu ingen gode minder er? Når konen altid har vært træt og ussel og gnaven og mistroisk. – Å ja, frue, jeg snakker så vidt og bredt, fordi jeg kan mærke, at fruén er et menneske som forstår.»

Der gik nogle minutter hvori Else hækled og konen strikked. Så sa Else: «De er altså kommet til det resultat, at livet er et onde?»

«Et hvadforslags?»

«Ja, at livet er så ondt og fælt, at det var bedre ikke at ha vært født?»

Konen holdt op at strikke og grunded lidt. «Nej,» sa hun så, og rysted stille hodet. «Jeg kan slet ikke tænke mig det, at ikke ha vært født. Der har dog vært så mange adspredelser, og om jeg så må sige, oplevelser og glæder her i verden. Og nu min bestilling. Hvem skulde kjørt med de sindssyge, hvis jeg ikke havde gjort det?»

«De havde dog vel nok fundet en anden,» sa Else.

«Fundet en anden? – Ja, men så havde det jo ikke vært mig. Nu har jeg kjørt og kjørt i alle disse årene. Ok ja.»

[14] «Har De ikke lidt frygtelig ved det – jeg mener, havt forfærdelig ondt af dem?»

«Af hvem? Af de sindssyge. – Nej, herregud, det er jo personer, som man ikke sådan kerer sig om. Og så er de så skrækkelig simple. Jeg kan slet ikke fortælle fruene hvad slags ord de tar i sin mund, og hvad slags gebærder de mangen gang gjør.»

Else blev mere og mere vel tilmode ved den venlige gamle kones selskab. Sådan vilde hun ikke ha talt, hvis hun havde ansét Else for sindssyg. Men naturligvis var hun sig det ikke bevidst. Rent instinktmæssig kom det.

«Ja det må jo være fælt at se og høre på,» sa Else. «Men jeg vilde nu ha forfærdelig ondt af dem alligevel.»

«Å, jeg véd inte, frue. Den sort skabninger er jo mere som et slags dyr.»

Else gav sig atter til at hækle og konen strikket og strikket. Om en

stund sa Else: «Men de to børn, de har tilbage, er det gåt godt med dem da?»

«Jeg takker gud for dem, han har gjemt, frue,» svarte konen mørk.

«Så slipper de for jordlivets sorger, mener De?»

«Netop,» sa konen, og så hastig op. «Se ^[15] nu min søn, han har giftet sig med et dårligt fruentimmer, som har draget ham ned så dybt, så dybt i ulykke og fordærvelse, og har bragt sorg og skam over os allesammen.»

«Men kanskje han alligevel er lykkelig med hende?»

«Lykkelig! Å nej, gud hjelpe os,» konen tog atter fat på strikketøjet. «Der er inte andet end som slagsmål og ballader med dem uafsladelig. Hun render med sine gamle kjærester, og der sidder han.»

«Men det véd han da vel ikke om?»

«Jo såmæn gjør han så! Men hvad kan det hjelpe, når et fruentimmer først har bedåret et mandfolk? Hvergang vi nævner det, farer han op aldeles balstyrig. Men så undertiden kommer han og græder til mig, og når jeg så siger et ord til hendes bedste, for om jeg så må sige, at indsmigre mig hos ham, så kalder han hende med de værste navne og siger, om jeg vil gjøre mig så simpel at tale godt for sådan en.»

«Ja menneskene er underlige,» sa Else.

«Netop,» udbrød konen og så på Else med et blik fuldt af

samtykkende forundring. «Ja *er* de ikke underlige,» vedblev hun tankefuld. «Det eneste, en har at trøste sig til, det er at ^[16]graven snart skal gjemme os alle,» det sidste kom med bævende stemme.

«Ja, der er noget forsonende i tanken på døden,» bemærked Else.

«Netop! Og tænk, så bange som vi fra begyndelsen af er for den. Men efterhvert som man lever, blir man blidere stemt imod den. Især når man har set så mange gå bort. Og så er det jo dette, at ikke alene en selv og de, som lever med en, skal dø, men alle de, som kommer bagefter også.»

«Tror De på et liv efter dette?» spurgte Else.

«Ih gud ja, det gjør jeg rigtignok! For det lærer en jo fra barnsbén af. Men fatte det kan jeg ikke.»

«Vilde De gjerne leve efter, De var død?»

«Å nej såmæn. For min dél kunde det være nok med det som er. Men man er jo ikke et respekterligt menneske, hvis om en ikke tror på de dele. Og så herregud – skade kan det jo ikke. – –»

Else så ud på ^{u1}markerne hvor der her og der lå klatter af sne. Solen var gjemt af tågedisen, som var stegen højere på himlen, og tonen over landskabet var bleven råkold og vinterlig.

«Nu synes jeg, det er kjøligt», sa Else.

«Netop! Ih gud nej, hvor fruén dog er ^[17]fornuftig. Jeg sad lige nu og tænkte på det samme. Så lukker vi vinduet. Forresten er vi der

straks.»

III.

Else rullede hækletøjet sammen og puttede det ned i sin arbejdstaske. Så lænede hun sig tilbage i vognen og lukkede øjnene. Når de nu stansede ved kroen, og vogndøren blev lukket op, og Knut pludselig stod foran hende?

Vilde Knut straks mærke, at hun ikke var sindssyg? Forstå i et eneste glimt, at det var en oprørende uret at spærre hende inde i et nyt galehus? – –

Nej, det vilde han sikkert ikke. Han havde jo blindt og fast troet på Hieronimus. Så kunde vel ikke det blotte syn af hende og et par minutters samtale omstøde hans klippefaste tro. Der var jo noget, som kaldtes for de gales lyse øjeblikke.

Men så vilde det være bedre at han ikke var der. Å ja, ja, tusen gange bedre!

Hun var jo desuden så forstenet og forbitret over hans adfærd mod hende siden den dag han forlod hende ved indgangen til sjette afdeling, [18] at hun ikke vilde kunne bevæge sig til nogetsomhelst forsøg på at forandre hans bestemmelse. Hun vilde formodentlig komme til at sige det samme som til Hieronimus dengang i cellen: Lad mig bare fare. Jo mere, jo bedre.

Å gud nej. Bare han dog ikke var der!

Vognen holdt. Konen rejste sig, og la hånden på Elses skulder:
«Her er det.»

Else retted sig op.

I det samme blev vogndøren åbnet. Else fôr sammen med et ryk. Gudskelov, det var portøren, som stod udenfor, og ikke Knut.

Konen steg først ud; så rakte hun hånden til Else, der øjeblikket efter stod på landevejen, og så sig sky om til alle sider. Ingen Knut. Intet at se andet end de bølgeformig flade marker, med skimt af skovbryn gennem tågedisen, som nu var grå og fugtig. Nogle bondegårde og bygninger her og der, og tilhøjre tæt ved, et lavt, langt hus, over hvis indgangsdør der med store hvide bogstaver stod skrevet: «Gjæstgiversted». Ligeoverfor var der et skur med påskriften: «Rejsestald».

Else pusted ud i lettelse over at Knut ikke var der, for i næste nu at føle skuffelsen som et sugende nag i brystet.

Men inde i kroen vilde han sidde. Der ^[19] vilde han komme hende imøde, ta hende ved hånden, og be om at få tale alene med hende. Atter igjen følte hun den forrige skjælvende bevægelse krybe igjennem sig, og atter igjen sneg angsten for at se ham sig over hende.

Kusken og portøren begyndte at spænde hestene fra, og konen tog Else ved armen, og førte hende op ad kroens lave stentrappe ind i en råkold stue, der havde en skjænk med mange flasker på den ene langvæg og nogle småborde og stole på den anden. Foran de to små

vindusfag stod ligeledes borde og stole. På væggene var der opklæbet annoncer og plakater med storstavede avertissementer, og kolorerede Tuborgflasker. Bag skjænken stod et døsigt fruentimmer i sort strikkevest med korslagte arme over den fremstaaende mave. Der lugted af petroleum, brændevin og stenkulsos, og gulvet var strøet med sand.

Altså heller ikke *der* nogen Knut.

Konen fik Else tilsæde ved et af bordene. Så bestilte hun to kopper kaffe med wienerbrød.

«Kan jeg ikke heller få et stykke smørrebrød bad Else.»ⁿ² «Jeg liker ikke wienerbrød.»

«Ja, jeg véd inte frue. Reglementet lyder på wienerbrød. Men forresten, det kan vel gjøre det samme.»

[20] Straks efter bragtes det forlangte af det døsigte fruentimmer.

Else betragtede konen, der begjærlig, og i lange drag drak den glohede kaffe af den tykke blårandede kop. Selv måtte hun længe puste på kaffen inden hun kunde gi sig i lag med den.

Døren fra gangen gik stille op og et underligt par kom ind: et fruentimmer med et grønblegt, udmagret ansigt, holdende under armen en grågusten mand i fillede klær og stride hårtjafsere strittende rundt om det med tyndt, kort skjæg bevokste ansigt. Fruentimmeret havde revnede mandfolkestøvler, kort blårudet bomuldsskjørt, sort vadmelstrøje, og om hodet et uldent tørklæde, der ganske skjulte håret. Mandens ene ben var fra ankelen til knæet surret ind i en

skidden bandage, og han halted stærkt, mens han, støttet til fruentimmeret og med en kjæp i den ene hånd stavred hen til et af bordene, hvor fruentimmeret hjalp ham tilsæde.

Else kég hen på dem. De sad begge to stive og stille og så ret frem for sig.

Det døsig fruentimmer bag skjænken gik hen til dem med en bajer og et snapseglas i den ene hånd, og i den anden en brændevinsflaske hvoraf hun fyldte snapseglasset.

Manden greb med stive fingre i sin lasede [21] vestelomme, og tog op nogle kobbermønter, som han rakte værtinden. Så drak han snapsen, og satte derpå bajeren til munden, og tømte den på én gang.

Derefter tog han op af bukselommen en liden snadde og en æske fyrstikker. Han stak langfingeren i snadden, så lidt på den, og tændte den. En hæsliq stank af brændt træ fyldte straks efter rummet.

Så greb han kjæppen, som han havde stillet ind mellem sine knæ, og fruentimmeret, der hele tiden havde siddet ret op og ned og stirred med et tomt blik, rejste sig øjeblikkelig, tog ham under armen og hjalp ham op fra stolen. Og uden at mæle et ord stavred de så ud af skjænkestuen.

Else rejste sig, og så gjennem vinduet efter dem.

Der gik de henad landevejen, konen med det udmagrede grønblege ansigt, trækkende med sig den lasede, haltende mand.

«Hvad var det for slags mennesker?» spurgte Else konen, der

øjeblikkelig var kommen hen, og havde stillet sig ved siden af hende.

«Nogle vejfarende, som skal til byen. Formodentlig for at søge arbejde.»

[22] «Men hvorfor fik konen ingenting? Hvorfor drak han det alltsammen selv?»

«Å ja frue. Manden er jo den vigtigste.»

«Men den stakkels kone! Hun var jo segnefærdig af træthed og sult.»

«Netop! Men sådan er det nu engang her i verden.»

«Hvor kunde De vide at det var snaps og bajer, han vilde ha?» vendte Else sig til værtinden, der havde indtat sin forrige plads bag skjænken.

«Hvad skulde han ellers vilde ha havt,» svarte konen trent.

I det samme lød der et hyl. En smal dør i tværvæggen bag skjænken gik op, og en 4 års gammel gut kom løbende ind: «Mor, han sla'r mine kyllinger!»

Det døsig fruentimmer tog gutten i armen og føjsed ham med et spark af sit knæ hen imod døren. Men så blev gutten grebet af et voldsomt hosteanfald med hule hikkende lyde. Han kroged sig sammen og faldt næsegrus mod gulvet, mens han blev ved med at hoste og at hive efter vejret.

«Han har jo krampe,» sa Else forskrækket til det døsig

fruentimmer, der stod rolig og uanfægtet.

[23] «Å, det er kun denne fjollede kighoste,» fruentimmeret lettede liksom modstræbende gutten op fra gulvet og bar ham ud.

«Var det ikke muligt at jeg kunde få komme ind et sted, og gjøre en smule toilette?» spurgte Else mens hun tørred sine fingre i papirservietten.

«Jo værsgod,» konen åbnede en dør, der førte ind til et lidet rum med et par senge, og et, med hvid sjirting behængt vaskebord. Derinde stod en dør påklem med udsigt til en uryddig gårdsplads, i hvis ene hjørne der var en åben låge ud til de brune, vide marker.

Konen skjælte til den åbne dør, mens hun trippede Else i hælene og bestandig stod tæt op ad hende. Hun holdt de nervøst skjælvende hænder lidt opløftet, som gjaldt det at være rede til at slå kloen i noget.

«Nu er De igjen bange,» sa Else, mens hun dyppede sine fingre i vaskeskålen.

«Å nej, frue. Men en kan jo aldrig vide. Og nu er mine ben så stive og gamle. Før i tiden sprang jeg så let, som jeg véd ikke hvad. Den måtte være tidlig oppe, som skulde rende fra mig,» hun smilte og smårystede hodet.

«De skal ikke ha mistro til mig,» sa Else. «Det er ganske unødvendigt.»

[24] «Netop frue. Men en har jo sin bestilling. Og det er ikke rart, hvis der hænder noget.»

IV.

De sad atter i vognen, som rullede afsted.ⁿ³ Konen strikkede, og Else hækled.

Nå ja, så vilde Knut være på Sct. Jørgen. Det var også bedre. For der i kroen i de uhyggelige omgivelser – –. Skjønt på Sct. Jørgen fik han vel ikke lov til at se hende. Kroen havde dog vært som et slags neutralt terrain.

«Hvorfor skal fruene egentlig til Sct. Jørgen?» spurgte konen pludselig, og så op fra strikketøjet.

«Ja, sig mig det,» svarte Else og smilte sygt.

«Men har da fruene ikke sin mand ilive?»

«Jo. Men Hieronimus er også ilive.»

«Netop,» sa konen, og lo stille. «Og det er en streng herre.»

«Ja, han har ikke vært god at komme ud for. De må tænke Dem til, han ved ikke gnist af besked om mig, har kun ganske brutalt besluttet» – Else stansede pludselig, og sa til sig selv: Hvad kan det nytte at tale om det til hende, og så tilføjet hun med et suk: «Det er en mærkelig mand.»

«Netop. De er forskellige frue. Den, vi ^[25] havde før Hieronimus var nu så mild igjen. Han slap dem ud, bare slap dem ud, når de da ikke var aldeles flyvende gale. Og jeg har ikke hørt, at der kom noget slemmere ud af det. Nej såmæn.»

«Forresten må fruen ikke være så bedrøvet,» vedblev konen lidt efter. «Det går nok godt, skal fruen se.»

«Det går nok godt,» tænkte Else. Ja, hun var jo sluppen levende fra Hieronimus. Men det var et mirakel, og mirakler skete der ikke hver Dag. Hvis nu overlægen på Sct. Jørgen var som Hieronimus – der gik en frysning gennem hende, og hun følte sit ansigt stivne. Reservelægen på sjette afdeling havde rigtignok sagt at overlægen var så «elskværdig». Men hvilke rygter var der ikke gåt om Hieronimus' elskværdighed og indsigt?

«Nu skal jeg naturligvis puttes i celle igjen,» sa hun med skjælvende stemme, og rakte uvilkårlig sine hænder ud mod konen.

«Ok nej, fruen kommer ikke i celle,» konen trykked ivrig Elses hænder. «Vær vis på det. Vær vis på det.»

«Men hvordan kan De vide det?»¹⁴ Else bøjed hodet, og gråd over konens hænder.

«Hvordan jeg kan vide det? Hvad skulde ^[26] det være godt for at putte en, som fruen i celle? Nej, vær De blot rolig.»

«Ja men hos Hieronimus, – da jeg gik derned, ante jeg ikke, at jeg skulde i celle, eller at jeg skulde være mellem gale.»

«Ja hos Hieronimus – der er det nu så sin egen sag.»

«Er overlægen på Sct. Jørgen da ikke ligedan?»

«Ok nej nej frue! Han er så jævn og gemenlig, og så rar og god. Han skal nok ikke overfuse nogen, eller gjøre sig mystisk eller stor på det. Aldrig, ikke putter han fruen i nogen celle!» konen frigjorde sine hænder og strøg kjærtegnende ned over Elses arme.

Else tørred sit ansigt, og tog atter fat på hækletøjet.

«Åa ja, ja. Bare hun ikke kom i celle, så fik det endda gå an. Ikke for det – hun frygted ikke mere for at miste sin forstand, selv om hun også kom i celle. Hun var jo vant til det, og skulde nok vide at holde stand. Men hun grued så mindelig for alle de rædsler og lidelser, hun der skulde se på og være med til. Og selv om forstanden holdt ud, så vilde sjælen lide skade, ubodelig skade. Denne fortærende vrede, hun følte over den behandling, hun vederfôres. Hvordan vilde hun vel bli tilsidst? Hendes [27] indre vilde være hærjet, lagt i grus og aske som efter en ildebrand.

«Der er den gamle Domkirke,» sa konen og pegte ud gennem vinduet tilhøjre.

«Så er vi der vel snart,» sa Else dumpt; hun flytted sig sagte i sædet og så ikke på den gamle domkirke.

«Ja. Om ti minutter.»

De kjørte gennem en bakket og kroget gyde med små, uregelmæssige huse på begge sider. Så kom de ud på en landevej. Else

så gjennem vognvinduet, et stykke borte, et helt kompleks af lyse, vidtstrakte bygninger, hvoraf de fjerneste lå højere oppe, som på terrasser.

«Er det Sct. Jørgen?» spurgte hun.

«Ja. Det er Sct. Jørgen, frue.»

Det var som en flom bruste op inde i Elses bryst og vilde trænge sig frem og ud over hendes læber med et meningsløst skrig. Hun béd tænderne sammen og slog hænderne for ansigtet.

Skulde det være gjørligt at hoppe ud af vognen? Fly fra denne voldshandling? Hvis hun nu kunde være så snedig som de sindssyge var?

Hun titted gjennem de sprigende fingre over på konen, der rolig vikled garn om det sammenrullede strikketøj. Hvis hun nu fort rev vogndøren op, hopped ud og sprang som en gal, og [28] la sig plat ned i en grøft – det dirred og krøb gjennem hendes legeme, men hun rørte sig ikke.

Å disse kvaler hun nu igjen skulde gennemgå, med nye læger, nye sygeplejersker og nye gale. – Skulde gå der imellem dem som et overgit og udleveret menneske, som en, der ingen havde, ingen andre end sig selv og Hieronimus.

«Nej, nej, nej, det var ikke til at udholde! Hellere døden end dette.»¹⁵ Hun tog hænderne fra ansigtet, og retted sig med et ryk.

«Ja, kjære frue, nu er vi der straks,» konen la liksom tyssende

hånden på Elses arm.

Else så påⁿ⁶ hende med et blik fuldt af smerte og forundring. Så roligt og hverdagsligt hun tog dette, at et medmenneske, som intet havde forbrudt, skulde mod sin vilje sættes i fængsel, holdes under lås og lukke, og det til og med på et sted, hvor kun gale havde tilhuse.

Else blev ved at se på konen, og mens hun så, sank alt til ro indeni hende. Sådan var livet og menneskene. Livet gik sin gang uden at ænse hvor mange søndertrampede og blødende menneskesjæle, det lod bag sig. Og menneskene så ligegyldig til. Hver havde nok med sit.

Bøje sig for det uundgåelige. Bøje sig og takke til at det ikke var endda værre. Hvis hun ^[29] nu sprang ud af vognen, så vilde der ikke være nogen rugmark til at gemme sig i, og ikke noget gadekjær til at plumpe ned i, og så vilde den gamle, venlige kone fange hende ind igen, og tænke, at nu havde hun fåt et nyt bevis på, hvorledes de gale kunde forstille sig.

Nej, der var intet at gjøre. Bøje sig. Ydmigt dukke nakken.

Men at være fældet af en fyr, som Hieronimus! Det var dog for sølle!

Nu var de på en langstrakt, jævnt skrånende bakke. Der var unge, nøgne træer, med stort mellemrum på begge sider, og på toppen af bakken et langt, lavt, hvidt lysende murgjærde med en høj åben indkjørselsport i midten. Bagenfor en anseelig toetages bygning med tårn og sidefløje, og bagenfor denne igjen, højere oppe og ved siderne mange store forskjelligartede bygninger, omgitt af haver og åbne rum.

Og rundt omkring stort landskab med skov og bakker. Det var som en h l liden verden for sig selv.

Pludselig rykked Else sig hurtig tilbage i vognen.

«Var det nogen, fruén kjendte?» spurgte konen, som på landevejen havde s t en herreskikkelse nysgjerrig kige til vognvinduet.

[30] «Ja, en slægtning af min mand, som er funktionær på Sct. Jørgen.»

«Det skal s m n fruén ikke bryde sig en smule om. Alleslags mennesker så kommer de her en skjønne dag. Idag mig, imorgen Dig.»

Else bare rokked med hodet. Det var, som sad der en prop i hendes hals.

«Snart bliver fruén fri og frank igjen. Tro De mig.»

V.

De kjørte ind gennem en stor portal, og det blev liksom tusmørkt udenfor vinduerne. I det samme holdt vognen.

«Så», sa konen. «Nu er vi der.»

Vogndøren blev åbnet og Else og konen steg ud, og gik op ad nogle trappetrin. Straks efter stod de i et aflangt, etfags venteværelse, hvor der ingen var.

«Hvad skal jeg her?» spurgte Else.

«Nu kommer overlægen straks.»

Else gik langsomt frem og tilbage på gulvet. Sikkert var Knut her, men foreløbig holdt han sig skjult. – Bare dog overlægen kom! Men nu stod han vel og aftalte med Knut.

«Fruen skulde sætte sig,» bemærked konen, ^[31] som havde tat plads ved bordet foran vinduet. «Det ser bedre ud.»

«Jeg *kan* ikke,» svarte Else. Med ét stod hun stille og smilte til konen mens hun sa: «Jeg må da forsøge at té mig lidt som en gal. Synes De, jeg skulde gi mig til at skjære ansigter? Eller skulde jeg ha det med at svare «ah bæ» til alt, hvad han siger?»

Konen rysted hodet med en lydløs latter, der bragte hendes skuldre til at dirre og hendes øjne til ganske at forsvinde.

Så blev døren bag fort åbnet. Else vendte sig hastig, og imod hende kom en høj, bredskuldret, kraftig bygget herre i førtiårene¹⁷ med rank, lidt tilbagekastet holdning. Han rakte Else hånden til goddag, og sa med et smil, der strøg som et pust af ro og fortrøstning over hende: «Jeg véd, at De er kommen her under protest.»

«Er De overlægen?» spurgte Else, mens hun betragtede hans store, brunlige ansigt med den mørke mustache og de snare øjne, hvis ejendommelige, skarpt undersøgende blik liksom tog hende fangen, og holdt hende fast.

«Ja. Jeg har det uheld. Men begynd nu ikke med at være altfor vred.»

«Ikke på *Dem*,» svarte Else.

[32] Overlægen nikked og lo, en kort sympatetisk latter, med et smil, som lyste op om de mørke øjne, og gjorde hans mine i høj grad indtagende.

«Og det finder De vel ikke underligt,» vedblev Else, «når De véd, at jeg altså er kommen her *imod* min vilje, og efter min mening uden rimelig grund. Fejler jeg vel noget på forstanden?» hun vendte sig til konen, der sad og smilte og nikked, og så meget intresseret ud.

«Ikke det fjerneste! Men det finder overlægen nok ud af, som jeg før sa til fruén.»

«Der er frøken Schrader, forstanderinden på kurhuset,» overlægen vendte sig mod en indtrædende, høj smal dame med blankt, brunt hår, der var skildt midt efter hodet og strøget glat ned langs tindingerne. Øjnene var mørke og kloge, og hendes person gjorde et stærkt indtryk af zirlighed og ordenssans.

Frk. Schrader hilste på Else uden at smile, og tog hende i øjesyn med et skarpt, klart blik.

«Følg så med, skal jeg vise Dem om,» overlægen gik mod døren.

«Farvel da,» sa Else og rakte hånden til den venlige, gamle kone, der havde rejst sig op og nejede. «Tak for godt rejsefølge.»

«Å jeg bér så mejet.»

[33] «Hils så mange gange til frk. Stenberg og alle sygeplejerskerne, og fortæl at jeg har vært skikkelig og rolig på turen.»

«Netop. Og god og rar og venlig,» tilføjede konen med sit blideste smil, og nejede atter.

Else fulgte efter overlægen, der rask forlod værelset og steg ned de få trappetrin, foran hvilke vognen før havde holdt. Så gik de gennem portalen og en dør, som en portner lukked op, og kom ind på en bred lys trappegang, hvis afsats var prydet af en marmorbyste på en mørk sokkel med indskription. De gik op over trappen til en rummelig kvadratformet gang, hvor overlægen åbned en dør, og så befandt de sig på en bred og meget lang korridor, med mange høje vinduer, et par småborde og stole, en vældig magasinovn, mange døre og en løber af teppetøj på gulvet. Else så sig uafladelig om efter Knut.

«Her er lyst og rummeligt,» sa overlægen og stansed foran et af vinduerne. «Dernede ligger haven, og længere borte parken. Udsigten er køn og venlig. Man kan nok trives her. Ikke sandt?»

«Hvis man er her med sin gode vilje,» Else stod ved siden af overlægen og stirred på en række vinduer i sidefløjen. Fra et af disse vinduer ^[34] vilde Knut kunne se hende, hvis han var derinde. Og han *måtte* jo være der.

«Det er yderst sjældent at nogen kommer her med sin gode vilje, frue,» sa overlægen. «Det skal De slet ikke tænke på.»

«Men så skulde man da helst være gal, eller idetmindste sindsforvirret. Og ingen af delene er jeg.»

«Så meget desto bedre, frue.»

«For dette her er jo et galehus,» fortsatte Else.

«Et asyl, om jeg må bé.»

«Et galehus,» sa Else energisk.

«Et asyl,» gjentog overlægen.

«Et galehus!»

«Nå ja, ja. Lad os nu ikke straks begynde at skjændes.» Overlægen lo igjen med den forrige korte, elskværdige latter. «Vi skal være skikkelige ved Dem. Deres mand har skrevet et langt brev til mig.»

«Tal ikke om min mand,» sa Else heftigt.

«De har ingen grund til at være vred på Deres mand. Det kan jeg forsikre Dem om.»

«Nå ja, det véd De vel besked om,» sa Else og smilte bittert.

«Ja såmæn véd jeg så, ja.»

[35] «Jeg har vel heller ingen grund til at være vred på hr. Hieronimus?»

«Kan De ikke li ham?»

«Li ham?» Else lo. «Jeg elsker ham af hele mit hjærte! Jeg elsker ham sådan, at jeg bærer ham med mig uafadelig, ustanselig ihvor jeg går og står. Tør jeg spørge, kjender De den herre?»

«Javel gjør jeg så. Det er en udmærket mand. Dygtig og fremragende i sin videnskab, som ingen her i landet.»

«Ja, jeg véd det. Derfor gik jeg også til ham,» sa Else med en lyd, som ligned latter.

«Nu skal jeg vise Dem Deres værelse,» overlægen vendte sig fra vinduet og gik, fulgt af Else, nedover den lange korridor, gennem en åbentstående fløjdør, ind på en kort gang, som beskrev en ret vinkel med den lange korridor, og havde et højt vindusfag. Der var bord, stole, et par klædesskabe, og på væggen ligeoverfor vinduet tre døre med kort mellemrum. På den ene tværvæg en fløjdør.

«De skulde vært på anden pleje,» snakked overlægen, «men det syntes jeg dog. – Nu har jeg skaffet Dem dette,» han åbned den

midterste af de tre døre, og de trådte ind i et aflangt værelse med gulvteppe og et dobbelt sæt gardiner. [36] På langvæggen oppe ved vinduet var der en liden sofa med et ovalt bord, og så smalt var rummet, at stolen på den anden side af bordetⁿ⁸ måtte stå sidelæns tæt op ad væggen for at få plads. Så var der en seng og en vaskerservante på samme væg som sofaen, og langs den anden væg en komode, en gyngestol og et bitte lidet rundt bord med korsfod. Fra taget hang ned en gaslampe.

«Her er jo ikke videre lukseriøst,» fortsatte overlægen, «men dog beboeligt. Hvad?»

Else nikkede, mens hun tænkte på at den venlige gamle kone dog havde havt ret. Gudskelov. Dette var ikke nogen celle.

«Det var ikke så let at arrangere det, for her er jo overfyldt. Men så fik vi den dame, som bode her, til at dele værelse med en anden dame, og således gik det. Ja, for anden pleje» – overlægen kneb det ene øje sammen og trak en rynke på næsen.

«Tak», sa Else. «Det var elskværdigt af Dem.»

«Kom, skal jeg vise Dem det øvrige med det samme,» overlægen gik ud af værelset, og Else fulgte efter i sin lange opknappede skindkåbe, boaen over skuldrene og hatten på.

«De skal se, De snart kommer til at føle Dem hjemlig her,» småsnakkede overlægen, mens [37] de hurtigt gik tilbage over den lange korridor og ned ad en bred og magelig, lidt knirkende trappe, der fra koridoren førte nedenunder.

Dér så det nøjagtig ud som ovenpå. En lang, bred korridor med gulvløber, stole og borde, mange vinduer på den ene væg, og mange døre på den anden.

«Her er dagligstuen,» de stod inde i et rummeligt, hyggeligt møbleret værelse, med mange store planter fremme på gulvet foran det brede, gardinsmykkede vindu, piano, lænestole, rundt bord med aviser og illustrerte blade, noget i rammer på væggene og gaskrone ned fra taget.

«Og her er spisestuen,» det var et rum med langt bord og mange stole rundt væggene.

«Ja, her er pént,» sa Else. «Men jeg vil ikke gå ned mellem de andre. Jeg bér om at få min mad bragt op på mit værelse.»

«Ja, nu for det første. Senere kommer De nok ned.»

«Senere? Skal jeg da bli her længe?»

«Ja, hvis De ikke er artig og god, skal De bli her længe,» sa overlægen smilende.

Midt i sin uendelige forpinthed følte Else sig tryk i denne mands hænder. Reservelægen havde havt ret. Overlægen var et elskværdigt menneske. Og retskaffen. Det kunde Else se på [38] ham. Hans skikkelse mindede om en ridder fra middelalderen, og hans smukke faste hånd var som skabt til at gribe om et sværdhefte. Og hvad der var det bedste og mest beroligende: Han var i ét og alt den absoluteste kontrast til Hieronimus.

«Gudskelov, for De slet ikke ligner Hieronimus,» slap det med ét ud af hende.

«Nå, er De nu der igjen med Deres Hieronimus!»

«Ja, for jeg kan slet ikke tænke på andet,» de var gåt ovenpå igjen, og befandt sig atter på den lange korridor. «Overlægen skulde vide hvordan han har behandlet mig. Det er så umuligt at tænke, at jeg aldrig vilde ha kunnet troet det, hvis jeg ikke selv havde oplevet det.»

«Alle sindssyge er vrede på deres læger,» bemærked overlægen.

«Nej,» sa Else. Aldeles ikke alle. Det véd jeg meget godt. Desuden hører De jo, at jeg ikke *var*, og ikke *er* sindssyg.»

«Deres mand må ha vært af en anden mening, siden han bragte Dem til Hieronimus.»

Det blussed op i Else. Skulde hun nu atter igjen få høre dette snak om at hun var bleven bragt o. s. v.

«De tar fejl,» sa hun kort, og så fortalte ^[39] hun om hvordan det hele var gåt til, og om hvorledes hun hadde havt det på sjette afdeling, mens hun ved siden af overlægen gik tilbage til sit værelse.

«Ja, jeg kjender det godt altsammen, frue,» overlægen blev stående midt på gulvet med et par fingre af den højre hånd stukket indenfor vesten foran på brystet. «Det kan ikke være anderledes på sjette afdeling. Deri har Hieronimus ingen skyld.»

«Hvem har så skyld!! Var det ikke ham, som modtog mig dér,

fandt, det var et passende opholdssted for mig, holdt mig tilbage med magt, trods alle bønner og alle lidelser, og forbød mine nærmeste adgang til mig?»

Overlægen trak på skuldrene: «Nå ja, lad nu Hieronimus ligge. Men nu Deres mand, hvorfor er De vred på ham?»

Else gjorde rede for, hvorfor hun var vred på ham.

«Deres mand har handlet af kærlighed og omsorg for Dem,» sa overlægen alvorlig. «Det må De gå ud fra som noget, der er givet.»

«En dejlig omsorg den! Gjør mig forresten den tjeneste at ikke nævne min mand.»

«Se nu at finde dem tilrette,» overlægen nikked til farvel.

VI.

[40] Da Else havde tat overtøjet af, kom en bleg og blid ung pige i blåtøjskjole, og hvidt smækkeforklæde. Hun hilste venlig goddag, og stilled en bakke med middagsmad på bordet, hvorpå hun gik igjen.

Else satte sig til at spise. Det var sød suppe og kalvesteg, og hun måtte være meget sulten, for selv sødsuppen smagte tålelig, og hun spiste det op altsammen.

Lidt efter bragte frk. Schrader hende kaffe. Frk. Schrader blev siddende et par minutter og talte med hende. Der var noget stift og forbeholdent over hende, og hendes kloge, skarpe øjne betragtede Else forskende, lidt koldt.

Senere, da den blege, blide pige, som hed Maren, havde tat bort bakkerne, satte Else sig til at hækle i gyngestolen ved det runde lille bord.

Knut havde altså *ikke* vært der. – – –

Gudskelov, her var vist et roligt sted. Ikke et glimt eller en lyd havde hun sét af, eller hørt fra patienterne. Og overlægen var så sympatetisk og behagelig. Det var jo dog en lykke midt i ulykken.

[41] Men indespærret på ubestemt tid mellem mere eller mindre

forrykte, var hun jo dog. Og foran hende stod denne håbløse, opslidende kamp for at hævde sig selv og sin persons uangribelighed. Mellem fremmede, lutter nye og fremmede mennesker. Ak om hun dog havde havt frk. Stenberg og sygeplejerskerne!

— — — — —

Pludselig lød der et uartikuleret skrig fra det ene af sideværelserne, og derpå et underligt højrøstet snakkeri, afbrudt af skingre hvin og en svigtende snappen efter vejret. Det lød som skrig og snak fra et menneske uden gane.

Else var faret sammen med et ryk. Hun lod hækletøjet synke, og sad og lytted, og søgte forgjæves at udfinde om det derindefra var ord med mening i. Det blev ustanselig ved.

Så begyndte en stemme fra værelset på den anden side at snakke højt og vredt, ledsaget af lyde, der lød som klask i hænder, og af dundrende slag i bord og væg. Else rakte hodet fremover for at lytte, og opfangede, at den derinde skjældte og smældte på engelsk.

God damm these pigs, these beasts! I shall bru'is you all together! I wish to see you hanged burned! I wish to see your brains braised, and I shall walk upon your bluddy faces, walk with ^[42] my heels, and I shall tear you into pieces, and throwⁿ⁹ your torn limbs throughⁿ¹⁰ the windows, into the water, no! into the burning flaming hell itself, you damned pigs and beasts and robbers and rascals!» stemmen var bleven vildere og vildere og mere og mere hvinende; det endte i et brøl og i nogle skraldende slag, for efter et minuts forløb at begynde fra nyt.

Else bøjede sig sammen og gråd. Dette var liksom på sjette afdeling.

Og de vanvittige i begge sideværelserne holdt ustanselig på.

Å denne kval at være mellem sindssyge! Disse oprivende tilstande, der jog hendes sjæl som med piskeslag. Hvor kunde mennesker dømme sit medmenneske til sådant? Atter igjen som dengang på sjette afdeling spurgte hun med vridende hænder sig selv, hvad hun da havde forbrudt, siden hun skulde pines så svarligen. Ingen ro, ingen hvile. Bare angst, uro og forbittrelse. Og søvn – søvn, som hendes hjerne og hele legeme trængte så hårdelig til! Nej, ikke heller *her* vilde hun få sove.

«Es ist bestimmt im Gottes Rath,
Das ich zu Grunde gehe,»

hun retted sig op, tørred ansigtet og læned sig tilbage i stolen. «Es ist bestimmt im Gottes ^[43] Rath» – hvad var dette for en remeniscent, hvor hørte de ord henne? Hun husked det ikke, og gad ikke gruble over det. Formåed heller ikke at samle sine tanker under dette vedvarende bulder og skrig fra begge sideværelserne.

«Nogle kar var bestemt til ære, andre til vanære.» Ja ja, i guds navn – hun var et af dem til vanære. Hun var bleven fanget ind og lagt i lænker. Lænker som hun ikke kunde bryde. Altså var hun bestemt til at skulle gå tilgrunde. For aldrig, aldrig! vilde hun falde til ro, og finde sig godvillig i dette! Den oprørske, nagende forbitrelse vilde lægge sig over alt hendes indre liv, mere og mere kvælende, formørke hendes forstand, og bringe hendes tanker til at kredse uafsladelig og altid om ét og det samme. Så vilde hun knække sammen tilsidst, og Hieronimus

vilde stå med palmer i hænderne og sige: Kan I se, jeg havde ret! Hun er gal, og blir aldrig anderledes.

Døren gik sagte op og et gammelt, forgræmmet ansigt med gråt hår, zirlig kæmmet og opsat, og noget sort kappistel oppe på issen kég forsigtig ind, og så sig om til alle sider. Så smøg gennem åbningen en liden indsvunden kvinde på filttøfler, indhyllet i et mørkt sjall, hvis frynser nåde kanten af det korte underskjørt. [44] Hun kom langsomt og listende hen til Else og sa med pibende grædestemme: «Nå, så De er den nye patient.»

«Hvem er De?» spurgte Else.

«Ak gud ja, ak gud ja,» péb grædestemmen. «Min søn var her forleden, og da bad jeg ham så inderlig om at måtte komme herfra. Men det nytter ikke noget. Nej, det nytter ikkeⁿ¹¹ noget.»

Else så på hende. Hendes ansigt var absolut ikke sympativækkende. Det var som om i disse træk hvert spor at godhed og velvilje var udvisket og forsvundet. De tynde lyse øjenbryn var trukket op i spidse vinkler og de små grå, grumsede øjne, hvis pupiller syntes at være fastgroet oppe i hjørnet, udtrykte kun vrantent mismod. Munden var fuldstændig uden læber, og den fremstående lange hage virked som et nærgående spørgsmålstegn.

«Hvad heder De?» gjentog Else.

«Det er jo ligemeget hvad navn en har, når man er her,» lød det klynkende svar. «Forresten så heder jeg fru Seneke, og jeg går i mit 76de år.»

«Hvad er dog dette for mennesker!» udbrød Else og letted sig angst i sædet. Hendes naboersker holdt fremdeles på, og nu var den ene begyndt at trampe i gulvet med ustyrligt raseri.

[45] «Ak gud ja, det er frk. Hall,» sutred fru Seneke. «Men hvorfor skal hun også lukkes inde? Hun var så flink og rar idag, da jeg så til hende. Det ved gud, hun var.»

«Er hun engelsk?»

«Nej, men hun taler heller engelsk end dansk. Ja, se det forstår jeg mig nu ikke på.»

«Jeg er så bange for hende,» hviskede Else.

«Det behøver De såmæn ikke at være. Hun er så elskværdig, det ved gud hun er. Men på et sådant sted. – De skulde vide hvordan pigerne behandler os.»

«Der var en, som bragte mig middagsmad. – Maren – hun så så sød ud.»

«Sød – sa De sød?» Der kom en sur trækning om fru Senekes mund, og hun snøftede lidt. «Vent nu bare, skal De nok få se, hvor sød hun er. Maren? Hun er en rén djævel; og det er de andre også. Men de har det fra deres overordnede. Medhold i ét og alt. Så kan man jo ikke vente andet. Ak gud ja, ak gud ja! At tænke sig at man skal være her på sine gamle dage. Men man finder ingen trøst. Ikke den ringeste. Ingen forstår en» – fru Seneke trak det mørke sjall tættere om sig og gik listende mod døren. Så vendte hun om og kom tilbage. «Sig ikke, at jeg

har været inde hos Dem,» [46] péb hun bedende. «For guds skyld, sig det ikke.»

«Nej,» sa Else. «Men hvad skulde det dog kunne gjøre?»

«Å, De véd ikke besked,» fru Seneke kom tæt hen til Else og greb hendes hånd: «Lov mig at De ikke siger noget.»

Else loved det.

«Ja, for De véd ikke,» fru Seneke hytted med sin magre, gule hånd. «Det er rene djævle allesammen. Rene djævle,» blev hun ved at mumle, mens hun lydløst forlod værelset.

Else blev siddende i gyngestolen ret op og ned, mens hun forpint hørte på naboerskernes støi, der nu syntes at være i aftagende. Tårerne løb hende langsomt ned over kinderne.

«Nå frue, hvorfor så mismodig?» overlægen kom ind og satte sig i sofaen ligeoverfor Else.

«Hun er stokdøv den ene,» fortsatte overlægen til svar på Elses klage. «Fru Henderson stakkel. Et godt og skikkeligt menneske. Snakker bare med sig selv.»

«Men disse hyl, hør!»

«Hun kalder på Frants. Det er hendes mand. Og den anden derinde er vred.»

«På hvem?»

«Mest på mig,» svarte overlægen med den [47] korte latter, der klædte ham så godt. «Det er hendes sygdom.»

«Bare de ikke kommer ind her,» Else rokked fuld af uro frem og tilbage på stolen.

«Ikke tale om det. Forresten kan det nok være, at de kommer til at forstyrre Dem noget. Men der var intet andet værelse,» det sidste kom i beklagende tone.

«Hvorfor skrev de så ikke, at De ikke havde plads for mig?»

«Så var de bleven endda længer hos Hieronimus,» overlægen så på Else med sit snare, skarpe blik, hvori der nu var som et glimt af skjælmeri.

Denne bemærkning gav Else anledning til atter at fortælle om Hieronimus. Overlægen bøjede af, og vilde lede samtalen hen på andre ting, men Else vendte stadig tilbage til det samme.

«Nu skal De ikke mere snakke om Hieronimus,» udbrød tilsidst overlægen. «Det kjeder mig!» hans tone var bestemt men i øienkrogen sad der som et smil.

«Ja naturligvis. Det forstår jeg nok,» Else rejste sig og gik lidt på det smale gulv. «Men hvorfor vil De ikke høre på mig, og svare mig, [48] og gi mig ret i hvad jeg siger? Hvis De gjorde det, vilde jeg vel bli færdig engang.»

«Nu skal De blot tænke på at De *ikke* er hos Hieronimus, men hos os, der vil være så rare og gode ved Dem. Tror De ikke, at vi vil det?»

«Jo,» svarte Else, og satte sig igjen. «Men hvad kan det hjælpe? Jeg er og *blir* jo dog et indespærret menneske.»

«De skal slet ikke føle Dem som indespærret her. Hvis De ikke holder af at døren er aflåset om natten, skal den være uaflåset. Vindusskodderne ligeledes, og kakkelovnsdøren. Alt skal De få som De selv vil. Ønsker De at gassen skal brænde om natten – værsgod! Vi vil gjøre alt, for at De skal befinde Dem vel.»

«Mange tak,» sa Else. «Jeg vil sætte stor pris på alt det.»

«Og den avis, jeg holder, skal De få, gjerne straks den kommer. For jeg har dog ikke tid at læse den før senere på dagen.»

Else takked atter.

«Så blir De nok god og skikkelig. Ikke sandt? Og så gir De mig en hilsen med til Deres mand, når jeg nu rejser ind på fredag?»

«Nej,» sa Else hårdt.

[49] «Nå ja, der er længe til fredag. De kan vel forandre sind.»

«De kjender mig ikke,» mumled Else. «Og De véd jo heller ikke hvad der er foregået.»

«Jeg véd at Deres mand fortjener at få en hilsen.»

Else stirred stift frem for sig. Det var med ét faldt hende ind, at Knut alligevel var her, og at overlægen ved sit snak om ham vilde forberede hans tilsynekomst. Hun havde jo i det brev, hun sendte fra sjette afdeling, bedt så indtrængende om at han skulde forunde hende

en eneste samtale, før han overgav hende til det nye fængsel. Hvor kunde han nægte hende det? Om hun så havde vært ham det ligegyldigste af hans medmennesker? Nej, han *måtte* være her. Hvorfor sagde dog overlægen ikke noget? Spørge *kunde* hun ikke.

«Hvad tænker De så dybt på, frue?»

Else tog sig sammen, og ånded op. Så sa hun: «På det, jeg skal skrive om Hieronimus, når jeg engang slipper herfra?»

«Skrive – skal De skrive?»

«Ja, De kan *tro*, jeg skal skrive.»

«Det skulde De ikke, frue. Det kommer blot til at gå ud over Dem selv,» der var noget overlegent-medlidende i overlægens tone.

[50] «Kun døden kan hindre mig i at gjøre det,» var Elses svar.

«Hvad virkning har den slags historier,» vedblev overlægen velvilligt tilrettevisende. «Kun at forfatteren får latteren over sig, eller i bedste fald blir gjenstand for medynk.»

«Den medynk skal jeg bære.»

«De har jo dog sét så mange eksempler på det. Den art stormløb fælder ikke en autoritet som Hieronimus. Forresten, for Hieronimus og os andre blir det jo kun morsomt at læse, men for Deres egen skyld. – Det er ramme alvor.»

«De kan lige godt be regnen holde op at falde, eller elven vende om og løbe op over fjeldet,» sa Else roligt.

«Nå ja, De og Deres landsmænd –» overlægen lo. «Stædige og iltre, hvad, frue?»

«Ja gudskelov. Såpas stædig og ilter er jeg da.»

«Ja, så vil jeg sige Dem godnat, frue. Hvordan er det med søvnen? Plejer De at få kloral?»

«På sjette afdeling fik jeg i massevis. Men jeg vil helst slippe, for jeg sover så alligevel ikke.»

VII.

[51] Altså dog således. Knut havde *ikke* vært der. – –

«Værsgod.» – Maren kom med Elses aftensmad.

«Kan De ikke bé dem være stille,» bad Else, og pegte til begge sider.

«Det nytter ikke noget,» smilte den blege, blide Maren. «Og de gjør heller ingen fortræd. Fruen skal ikke være bange.»

«Er de aldeles vanvittige?»

«Å langt fra! det er de da ikke,» svarte Maren tøvende og trak sig hen imod døren.

«Jamen, de har da ikke sin forstand?»

«Ikke sådan aldeles,» sa Maren med det samme tøvende tonefald, og med halvt forlegen, halvt modstræbende mine. «Men det har jo ingen, som er her,» hun skotted til Else med et underligt smil, og smutted hurtigt ud.

«Det har ingen, som er her.» – Nej, naturligvis. Derfor vilde den skikkelige, lille Maren ikke indlade sig med hende. Hvor kunde hun også hvert øjeblik glemme, at hun skulde være sindssyg, og gi sig til at

tale og spørge som et andet menneske, tårerne drypped i Elses the, [52] mens hun drak den, og faldt på de skårne smørrebrød, der havde en tykkelse, som var de bestemt til sultne skolegutter.

Snart var hun færdig med at spise. Hun skjov bakken bort, og tog atter sit hækletøj. De pinefulde tanker blev liksom mindre virksomme, når hun havde et arbejde mellem hænderne.

Det banked på døren, og en høj yngre herre trådte ind. «Godaften,» hilste han. «Mit navn er Vibe, og jeg er reservelæge her.»

Else rejste sig og rakte hånden. Herren havde et blegt skjægløst ansigt, halvblondt hår, og gode, stilfærdige øjne. Else følte sig behagelig berørt af den finhed, der var udbredt over hans væsen og person.

Dr. Vibe talte om den lange, kjedelige køretur, var glad over at vejret havde været pént, og håbed tilsidst at hun vilde finde sig forholdsvis tilfreds på Sct. Jørgen.

«At ha vært på sjette afdeling er ialtfald en god forskole,» svarte Else, og så gik det løs med Hieronimus.

Liksom overlægen, forsøgte også dr. Vibe at få hende til at tale om andre ting, men det lykkedes kun øjeblikvis. Dr. Vibe hørte høflig efter, men svarte ingenting.

«Nu skal jeg forresten holde op,» sa Else [53] tilsidst og slog ud med hånden. «Det kan jo ikke være morsomt at høre på.»

«Åh –» dr. Vibe smilte imødekommende, og hans mine sa: Det skal

De ikke bryde Dem om.

«Nej men jeg *kan* ikke» udbrød hun så, og rejste sig. Jeg *må* tænke på ham, og jeg *må* tale om ham,» hun tog atter plads.

«Når der nu er gået nogen tid, skal De se, De kommer bort fra det,» trøstede dr. Vibe.

«Ja, med guds hjælp,» sa Else. «Forresten, vist ikke så længe jeg sidder her. Det er jo *hans* værk at jeg er her. Ja, at et menneske ustraffet skal kunne gøre sligt! Så'n som han dertil har behandlet mig, hånet mig, ansét mig for en løgner, for en misdæder. – Uf nej, nu er jeg jo begyndt igjen,» hun la hånden over munden, og rystede hodet.

«Hvis De ønsker at læse det blad, jeg holder, skal jeg hver dag sende det op til Dem, straks det kommer. Her er jo også blade på kurhuset, men dem er der jo så mange om.»

Else takkede og fortalte, at overlægen også havde lovet at sende sin avis. «Det er rigtignok noget andet her, end der hvor jeg kommer fra,» tilføjede hun smilende.

«Så skal jeg nok forbedre mig med hensyn ^[54] til at snakke om Hieronimus,» vedblev Else, da hun gav dr. Vibe hånden til godnat.

Men da frk. Schrader på sin aftenrunde var inde for at se til hende, havde hun allerede glemt sit løfte og snakke atter om Hieronimus.

Siden kom Maren, og mældte at det var sengetid. Else la straks hækletøjet bort, og klædte sig af. Da hun var kommen iseng fik hun kloral af Maren, som derpå skruede gassen lidt ned, og bemærkede at

overlægen havde sagt, de ikke skulde slukke hos Else, hvis hun ikke vilde ha det.

«Slukker De gassen hos de andre?» spurgte Else.

«Ja. Alle de andre ligger i mørke.»

«Er de ikke bange?»ⁿ¹²

«Det har de ikke forstand til.»

«Tror De ikke disse to, fru Henderson og frk. Hall eller hvad de heder, blir rolige til natten?»

«Jo en tid ialtfald. Godnat frue.»

«Godnat,» tænkte Else. Godnat? – Hvorlænge skulde det vel vare til hun fik en god nat? Om hun nogensinde mere fik det? – Idetheletat nogensinde mere blev menneske efter alt dette.

Å disse våndefulde tanker, og denne tyngde [55] over brystet, og disse knugende suk, der hvert øjeblik arbejded sig op i hende. Og så uroen omkring hende. Fra fru Hendersons værelse lød det som når en hund snapper efter fluer, og indimellem kom de uartikulerede lyde, der ligned snak, og af og til dette hyl, som overlægen havde sagt, var et råb på Frants. Forresten var det stilnet noget af, lød mattere og undertiden liksom hendøende. Også frk. Hall var mindre voldsom, gudskelov. Se så, der begyndte frk. Hall at synge, men stemmen var ikke så ilter og gneldrende som før, da hun skjændte.

Forresten, hvorfor skulde hun la det pine og plage sig således? Hun

var jo vant til 1000 gange værre ting. – En gysen rysted hendes legeme ved mindet om hvad hun havde gennemlevet på sjette afdeling, og uvilkårlig foldede hun hænderne og mumlede: Gudskelov at *det* ialtfald er forbi.

Nu nynnede frk. Hall på en engelsk vuggesang, og med ét fløj Elses tanker til Tage, som hun hele dagen kun vagt og halvt ubevidst havde tænkt på.

Nu lå han og sov derhjemme i sin lille seng, og vidste intet om hvordan der handledes med hans mor. Vidste ikke for kummerstærer hun måtte græde over ham og sig selv. Skulde [56] hun mon nogensinde se ham igjen? Og i så fald, under hvilke forhold? Else gråd og gråd, men tårerne bragte ingen lindring.

«Jeg takker gud for dem, han har gjemt,» havde den venlige gamle kone sagt i vognen, da talen var om hendes børn. Ja, sandelig, Else forstod i denne stund at en mor kunde tænke sådan. Hvis Tage nu havde vært død, så vilde hun ikke også havt ham at længes efter og at være bekymret for, og så vilde byrden over brystet ikke ha vært så tung som nu. Og desuden, der gaves et slags trøst i dette, at vide med vished, at ens børn ikke skulde komme til at gennemgå noget af det onde, jordlivet kunde bringe.

Hvis hun nu, mens hun var på Sct. Jørgen fik vide at Tage var død – – Vilde det kjendes som en lettelse?

Hun så ham ligge i sin lille kiste med hvid natkjole og en buket vilde gåseurter mellem de små fingre, der endnu i døden var runde og buttede, og det var med ét som noget knækket sammen inde i hende.

Hurtig sad hun oprejst i sengen, og hulkede, mens hun bed i sit lommetørklæde.

Nej, nej, nej! Tage måtte ikke dø! Hun kunde ikke udholde, at hans søde øjne skulde ^[57] være lukket for bestandig med mørke ringer og tykke gule låg, at den smilende, fyldige barnemund skulde stå halvåben med sorte, små pletter på overlæben, at den muntre lille næse skulde være skarp og blåhvid med indsunkne vipper, at det krøllede hår skulde klæbe dødt og fugtigt om den åbne pande. Sådan havde hendes lille brôr set ud, da han var død af strubehoste, og lå i kisten, som var overstrøet med blomster. Å hvor hun huskede, og altid havde husket det syn! Og da de dækkede ham til med det udhugne lagen, og hun var bleven ført ud af stuen og fra sideværelset havde hørt de hule hammerslag på kistelåget, da havde hun, den 14års pige grædt, så hun trøede og ønskede, at hun skulde græde sig tildøde, og hun havde vært vis på at hun aldrig kunde få en glad time mere. Og sorgen havde holdt sig frisk længe, længe, hele året rundt. Hun var daglig gåt på kirkegården, med blomster til graven, og mange år efter kunde mindet om denne lille brørs, af døden så grufuldt forandrede ansigt, pludselig bringe en sådan smerte op i hende, at hun måtte skynde sig bort fra dem, hun var sammen med, gjemme sig etsteds, og græde. Ja, endnu den dag i dag kunde det stinge hende i hjertet, ^[58] når en eller anden tilfældighed bragte hende til at tænke derpå.

Nej, nej, Tage måtte ikke dø! Alt andet heller end dette. For at købe ham fri fra at bli spigret ned i den kolde, sorte kiste, vilde hun med glæde finde sig i at holdes indespærret resten af sit liv. Ja, endog gå i celle mellem de vanvittige, og selv bli den allervanvittigste. «Et kar til vanære.»

Hendes lommeørklæde var aldeles gjenneblødt af tårer. Stille listed hun frem af sengen og fandt et nyt i sin vadsæk.

Da hun atter lå på puden var det liksom blet vindstille indeni hende. Og så mærked hun at der ingen lyd mere hørtes fra naboerskerne. De havde længe vært rolige, faldt det nu hende ind.

Hun vendte sig mod væggen med et længselsfuldt ønske om at kunne sove. Kanske det dog vilde lykkes. Om blot en time eller to. Hun var så træt, så dødsens træt.

VIII.

Men Elses håb om søvn gik ikke i opfyldelse. Efter nogle minutters forløb gav det et ryk i den syge tand, og så begyndte den at værke med en ilter, huggende hamren.

[59] Hun trak uldteppet op over kinden, ånded ned i det, for at frembringe varme, og lå ganske stille.

Men smerten blev bare værre. Tilsidst sad hun oprejst med hodet mellem hænderne, og vanded sig dæmpet.

Også *dette* kunde hun takke uhyret Hieronimus for. Havde han ladet hende få en tandlæge, så vilde hun vært fri ialfald for *disse* smerter.

Var der ikke noget, som hed myndighedsmisbrug, og gaves der ikke straffebestemmelser desangående? Hvis så var, skulde Hieronimus straffes.

«De skal ikke være kjed over at De har fåt tandpine,» det havde vært den i sandhed trøstefulde trøst reservelægen på sjette afdeling havde forundt hende. Hun mindedes anekdoten om Yankeen, der af juryen var bleven frikjendt, da han stod anklaget for at ha slået ihjel en mand, som, mens han vanded sig under tandpinesmerter, havde sagt: Du skal blot la være at tænke på det.

Nu kunde hun kanske få et par timers søvn, og nu skulde hun sidde her og lide så aldeles meningsløst forfærdeligt. Hun blev ved [60] med at jamre sig, mens hun rokked hodet frem og tilbage.

Da gik døren lydløst op, og ind gled en umådelig lang og tynd kvindeskikkelse, hvis hode var indhyllet i et sort tørklæde, frem af hvilket der stak et skarpt, voksgult ansigt. Et nøgleknippe hang ved hendes side, og i et bånd en tændt lygte, der dingled nede ved kanten af hendes lange forklæde. Som en af nornerne forekom hun Else, mens hun stiv og smal nærmed sig sengen.

«Hvad er det, som fejler fruene?» hvisked hun.

«Tandpine.»

«Hm. Det var da slemt. Skal jeg gi fruene et varmt omslag?»

«Ja tak. Men hvem er De?»

«Nattevagten.»

Nornen forsvandt ligeså lydløst som hun var kommen, og var snart efter tilbage med et dampende vandfad, og vat og gummilærred hængende over armen.

«Så,» sa hun, da hun stille og omhyggelig havde pakket ind Elses hode, og gjort bandagen fast med Sikkerhedsnåle. «Måske det kunde lide lidt. Jeg skal se ind igjen om en timestid.»

Da nornen efter timens forløb kom tilbage, [61] sad Else atter oprejst i sengen, og vanded sig som før.

«Hjalp det ikke?» hvisked nornen.

«Jo, en stund. Men nu er det begyndt igjen.»

Nornen forsvandt atter og kom atter tilbage med det dampende vandfad.

«Mange tak,» sa Else, da hun havde fåt det nye omslag på. «Hvor De er snil. Men det er synd, at De skal ha så megen ulejlighed nattens tider.»

«Nej,» hvisked nornen. «Ingen ulejlighed. Jeg går jo vagt alligevel. Og hvis det bare kunde hjælpe fruene.»

«Går De vagt hver nat?» spurgte Else, der hvisked liksom nornen.

«Ja. Jeg skal sé ind igjen om en stund. Så kan fruene få et omslag til.»

Else havde neppe lagt sig tilrette, før damen derinde, frk. Hall, hvis seng måtte stå klods op ad væggen ved Elses seng, rejste sig overende, så det knaged, og gav sig til at skjænde og forbande på engelsk. De styggeste skjældsord kom skrigende, og så klaskede hun i hænderne og dundrede på væggen.

Else var faret sammen i skræk, men så mærkede hun med ét, at smerten i tanden var [62] blet borte, og søgte at trøste sig med den tanke at angsten dog havde magt til at fordrive tandpinen.

Et øjeblik efter tog fru Henderson fat, værre end før. Det var som om sønnen havde git hende nye kræfter.

Else lå og stirred håbløs op på den store, lyserøde papirroset, der, for at skjærme hendes øjne, formet som en solsikke, var hængt udenpå gaskuplen.

Så kom nornen tilbage. «Nu,» hvisked hun, «hvordan går det?»

«Jo tak, tanden er bra. Men hør på dette!»

Nornen så uforstående på Else. «Å, de derinde,» sa hun så. «Hvad gjør det?»

«Det er jo umuligt at få sove,» stønnet Else.

«Hør ikke på dem,» beroliget nornen.

Atter tænkte Else på historien om Yankeen.

«Hvordan skal jeg bære mig ad med ikke at høre på dem, sa hun halvt grædende. «Og så er jeg så forfærdelig bange for dem.»

Nornens ansigt fik et udtryk af medlidende forundring, der liksom lyste lidt over det ubevægelige ansigt.

«Det behøver fruene nu slet ikke at være. De er jo lukket inde, og desuden, så gjør de ikke en kat fortræd.»

[63] «Men kan De ikke gå ind, og bé dem være stille?»

«De blir kun værre da. Nu er det bedst, jeg slukker gassen.»

IX.

«Godmorgen frue, hvordan har De det?» lød en travel stemme.

Else fik øjnene halvt op, og så søvndrukkent på frk. Schrader.

«De har jo havt tandpine, og ikke sovet, siger Sibylle.»

«Sibylle?»

«Ja nattevagten. Hun, som har git Dem omslag.»

«Men nu sov jeg. Gud gi, De dog ikke havde vækket mig.»

«Klokken er snart syv. Nu kommer Maren, og lægger i ovnen; så får De the, og så må De op. Hvis De da ikke foretrækker at bli liggende,» frk. Schrader nikked og gik.

Nej, Else foretrak ikke at bli liggende. Hun havde havt nok af det paa sjette afdeling. Men nu var hun så søvnbetyngt. Snart syv! Så havde hun altså kun blundet en halv times tid, [64] for længe efter at nornen havde slukket gassen, var hun bleven holdt vågen af sine naboersker. Hun vendte sig mod væggen og døsed hen, men blev straks skræmmet op af at nogen kom ind, og begyndte at rage og rasle med kakkelovnen. Hun lå ganske stille, og håbed på at når dette var overståt, hun da atter skulde døse hen, hvilket hun også gjorde. Men så kom Maren med theen og sa højt og vækkende: «Værsgod frue.»

Else vendte sig sukkende om, og sa til Maren, at hun 1000 gange heller vilde ha undværet theen.

Maren forklarte at det gik ikke an. Klokken 1/2 11 kom stuegangen, og så skulde værelserne være gjort istand, patienterne ha spist frokost, osv.

Da Else havde klædt sig på, gik hun ud på den lange korridor og spaserte frem og tilbage på løberen. Hun gik langsomt, lidt vaklende, for legemet kjendtes så tungt, og knæerne var så kraftløse. Dørene ind til værelserne stod næsten allesammen åbne, og Maren og en anden pige var i travel virksomhed med lange fejekoste og støveklude. Nogle af værelserne var tomme, i andre lå patienterne i sine senge.

En ung pige med et rent og pillent ydre, lyst, glat hår, opsat i en sirlig nakkeknude og [65] et let, skotskternet sjall over skuldrene viste sig på gangen, og gav sig til at trave op og ned. Hendes grå kjole af blødt uldent stof var så kort forneden at de lange, smale fødder og de tynde ankler vistes. Det lille lyse hode sad på den spinkle hals som på en fremstrakt stilk, og hun skotted med de frygtsomt spørgende barneøjne nysgjerrig til Else, hvergang hun på sin marsch nærmed sig hende. Tilsidst slog hun følge med Else, men holdt sig dog et skridt bag hende. Else, der kunde mærke at den unge pige pønsed på at tiltale hende, vendte hårdnakket hodet til siden, og gjorde hvad hun kunde for at bli kvit hende: sagtmed sine skridt, gik hurtigere til, stod undertiden hélt stille. Men den unge pige gjorde trolig ligeså, og vedblev at følge hende.

«Jeg kan ikke like at hun dér, går i hælene på mig,» hvisked Else til Maren, der ved et bord nede i hjørnet af koridoren sysled med en

vældig stabel smørrebrød på et stort fad.

«Så skal jeg sige det til hende,» svarte Maren, mens hun hurtigt fordelte smørrebrødet på talerkener.

«Å nej lad være! Hun sér så snil ud, stakkeren.»

«Nu skal De ned til frokost frk. Thomsen,» [66] sa Maren, og vendte et øjeblik ansigtet mod den unge pige, der var blet stående et skridt borte.

Frøken Thomsen svøbte sjallet tættere om sine arme, og slog på nakken med et gjep der sa: Pas Du Dig selv.

Idetsamme lød der en klokke etsteds fra.

«Nu ringer de!» råbte Maren højt til den unge pige, der lidt efter drejed sig på hælen, og langsomt forsvandt fra koridoren.

«Er hun døv?» spurgte Else.

«Ja, hun hører ikke stort.»

«Stakker. Det er jo rént et barn.»

«Hun er da 27 år,» svarte Maren med sit sædvanlige blide smil.

«Er det muligt? Hun sér så barnlig og god og skikkelig ud.»

«Å, hun er nok ikke så god,» nikked Maren.

«Er hun da ondskabsfuld?»

«Sommetider. Nu sætter jeg ind Deres frokost, fru Kant.»

– Nej, disse tykke stykker! Else løfted på smørrebrødene, da hun sad ved frokostbakken på sit værelse, og havde ikke lyst til at gi sig i lag med dem. Med ét fik hun en idé. Hun gik ud til Maren og bad om at få låne en kniv. Maren så lidt tvivlrådig ud, men rakte hende dog det forlangte. Med kniven kløved Else [67] smørrebrødet efter fladen, så det blev mindre end halvdelen så tykt, og da smagte det udmærket.

«De er nok så sød at gi mig en kniv både aften og morgen,» sa hun til Maren, da denne kom efter bakken, og Maren mente at det kunde der intet være til hinder for.

Straks efter var overlægen der, og Else fortalte om natten.

«Ja, jeg véd det nok. Tandpine er en farlig plage. Men nu får vi se, hvad vi kan finde på.»

«Det er næsten værre med de to naboersker,» sa Else.

«Ja vel ja. Men bi nu lidt. Når dagene længes plejer frk. Hall at bli bedre. Vi har havt hende her i 14 år. Om sommeren blir hun sendt hjem et par måneder, men til efteråret kommer hun ufravigelig tilbage.»

Når dagene længes, tænkte Else. Mens græsset grôr, dør koen.

«Og fru Henderson derinde falder nok også til ro senere, skal De se. Bare vær ved godt mod, fru Kant.»

«Jeg *kan* ikke,» mumled Else. «Det er så forfærdeligt, at jeg skal

være her.»

«Å snak,» opmuntred overlægen, som havde [68] tat plads i den lille sofa, mens Else sad på stolen ved vinduet, klemte inde mellem væggen og bordet. «Vi er jo gode ved Dem. Vil De skrive breve, værsgod! Kommer her breve til Dem, skal De få dem, uden at jeg åbner og læser dem iforvejen. Vil De ha besøg af Deres mand, så skriver jeg øjeblikkelig efter ham.»

«Det véd De jo, at jeg *ikke* vil.»

«Nå ja, så lar jeg være. Men en hilsen.– Nej, nej, så bér jeg ikke om nogen hilsen,» afbrød overlægen sig selv, da han så Else urolig bevæge sig på stolen.

«De ser jo, De får det som De vil ha det,» vedblev overlægen i elskværdig tone. «Maden op på Deres værelse og alting. – De burde nu forresten gå ned. De er rolige og rare, de som spiser dernede.»

«Nej tak,» sa Else. «Jeg bér om at få slippe.»

«Er der noget, De ønsker – et æg til frokost, et glas mælk nu og da, hvidtøl til middagsmaden – bare sig til.»

«Ja tak,» sa Else. «Jeg føler mig så ussel og mat.»

«Vi skal også gi Dem noget jernmikstur. Det hjælper på kræfterne. Og så må De ud og spasere.»

[69] «Jeg kan gå på koridoren derude. Der er jo luftigt og godt.»

«Ja for det første. Og læsning, vil De ha noget læsning, så sig bare til. Vi har et helt bibliotek.»

Else svarte ikke. Hun sad og tænkte på den uhyre forskjel mellem overlægen og Hieronimus. Rent mekanisk tog hun med hænderne om ansigtet og virred lidt med hodet.

«Er det tanden igjen?»

«Nej, det er Hieronimus. Ikke engang en tandlæge lod han mig få! Det hører da vel ikke med til behandlingen af formentlig sindssyge, at de ikke skal ha hjælp for legemlige smerter?»

«Nå, er De nu der igjen,» overlægen lo og trued til Else. «Skal vi ikke slutte en overenskomst, som går ud på, at De ikke mere nævner den herres navn i mit påhør?»

«Jeg vilde ikke kunne holde det,» sa Else.

«Når De nu sætter en fast vilje ind på det, hvad?» overlægen gjorde sig morsk, og rynked sine bryn.

«De skulde vært dernede og sét på!» råbte Else. «Bare det, at han altid trode, jeg løj! Jeg, som var kommen derned for at sige ham [70] al mulig sandhed. Hvor kan en syg bli hjulpen uden at sige sin læge sandheden?»

«Nej, nu går jeg,» overlægen rejste sig smilende. «Lad mig nu finde Dem i bedre humør når jeg kigger ind til Dem iaften.»

– – I bedre humør. – Hm, hvordan skulde hun kunne bli i bedre

humør, så længe hun var her? Men gudskelov for overlægen. Hun begyndte at holde af ham.

X.

En timestid senere kom der atter stuegang. Det var reservelæge nr. 2, en lavstammet herre med tykt hår og store, lidt svømmende øjne. Han hed Sejer, og var fulgt af frk. Schrader. Else gjengjældte hans goddaghilsen, og svarte kort på hans spørgsmål.

«Her finder De Dem da udmærket tilfreds?» bemærked dr. Sejer efter at ha stået lidt og i taushed betragtet Else.

«Ja,» svarte Else i irriteret tone. «Jeg har aldrig i mit liv moret mig så godt som her.»

Dr. Sejer så betuttet ud. «De fleste patienter plejer at befinde sig vel her,» sa han stødt. «Og det er der da også al mulig grund til.»

[71] Else kneb læberne sammen og vilde ikke svare, men mod hendes vilje undslap de ord hende: «Véd De da ikke, at jeg er kommen her imod min vilje?»

«Det er jo *Deres* fejl,» bemærked dr. Sejer medynksfuldt.

Else, som havde vendt hodet bort, sendte ham fra siden et utålmodigt blik, og opfanged i det samme et glimt af frk. Schraders ansigt, hvis mine syntes at sige: Hvor kan De dog plage hende med slig snak?

Hun drejede hodet helt om mod frk. Schrader og fik et så strålende venligt og forståelsesfuldt blik, at hun rent glemte sin irritation på dr. Sejer.

Dr. Sejer stod lidt og snakte om at det var hendes pligt at være glad og taknemmelig o. s. v. Da Else intet svarte, gik han omsider, fulgt af frk. Schrader, der vendte sig i døren, og nikkede til Else.

Om eftermiddagen da Else lå sammenkrøben på den korte sofa for at forsøge på at få en blund efter middagsmaden, kom fru Seneke listende ind. Hun var i det samme antræk som aftenen iforvejen, og ansigtet så om muligt endnu mere vredt og forgræmmet ud.

«Jeg vilde bare høre hvordan De har det,» [72] sa hun pibende. «Nej bliv kun liggende,» vedblev hun, da Else rejste sig overende.

«Jo tak,» sa Else.

«Hvad synes De så om overlægen og frk. Schrader?»

«Udmærket.»

«Nå sådan,» fru Senekes ansigt blev eddikesurt. «Nå, så De er af den slags. Ja, jeg skal vist ikke plage Dem mere med at se ind til Dem,» hun vendte sig og gik på sine lydløse filtsko mod døren. Der drejede hun hodet tilbage og tilføjede: «Ikke såmeget som en stol til at sidde på, byder De en gammel dame,» og så var hun væk.

Else la sig tilbage og krøb atter sammen i sofaen. – Opmuntrende omgang hun havde. Knut som havde ment at hun ikke vilde kunne finde sig i at være mellem hysteriske fruentimmer på en privatklinik!

Nej, det var umuligt at ligge der længere, så kort som sofaen var. Else rejste sig og gik ud og spaserte på koridoren, og straks var den unge pige med det pille ydre og den korte kjole efter hende. Else lod som hun ikke så hende, men da den unge pige ihærdigt blev ved med at følge hende i hælene, gik hun hen til et af [73] vinduerne, hvor hun stillede sig op med ryggen til koridoren.

Et øjeblik efter mærkede hun, at den unge pige stod bag hende.

«Hvad vil De?» spurgte Else pludselig, og vendte sig om.

«Jeg heder frk. Thomsen,» sa den unge pige; hun trykkede med grimasagtige mundbevægelser ordene ud af sig, og den snøvlende stemme var lav og klangløs. «Hvad heder De?»

Else nævnte sit navn, mens frk. Thomsen anstrengt stirrede på hendes mund.

«Vil De ikke gå ned lidt i haveng?» spurgte frk. Thomsen efter at have gjentaget Elses navn. «Jeg skal følge Dem.»

Else rystede hodet.

«Ikke, he? Det skulde De dog. Man trænger til luft. Jeg går ned hver dag. De skulde også gå ned, og spise ved bordet. Så kan man forsyne sig med de bedste stykker, drikke mælk og finne sig et saftigt stykke kød. Kan De lide maden her?»

«Jeg har jo været her så kort.»

«Den er ækel, ikke? Men nede ved bordet kan man dog tage, hvad

man vi ha. Jeg skyndner mig altid og griber de bedste stykker. Hvorfor skal De være her?»

[74] «Å jeg véd ikke.»

«Blev De narret herved. – Ikke? Det gjorde jeg. De sa, vi skulde kjøre en tur, og så pludselig var vi her.»

«Havde De da vært syg?»

«Ikke det ringneste. Men jeg er et fænomen. Hys,» hun slog sig pludselig med pegefingern på munden. – «Ikke sige, at jeg har talt til Dem. Hører De, De må ikke!»

«Nej,» sa Else.

«For det er sådant et grusomt rak.»

« Hvem?»

«Overlægnen, frk. Schrader, allesammen, ish, æh,» frk. Thomsen rakte ud en lang, tynd tunge.

«Kom ing og se hvor jeg bor. Vil De?» frk. Thomsen la hodet lidt på skjæve og hendes frygtsomt spørgende barneøjne fik et rørende udtryk. «Å jo, gjør det,» vedblev hun, og tog om Elses arm. «Jeg kan så godt lide Dem. De ser så rar ud.»

Else gik modstræbende med hende.

Da de fra den store korridor kom ind på den korte gang stod den ene dør ved siden af Elses værelse åben. Else kég derind, og så

bagsiden af en kvindeskikkelse i lang natkjole gå oppe i sengen og rode mellem de hulter til bulter slængte sengklær. En hvid, stor overdyne [75] danned som en spids houg midt i sengen, op på denne begyndte skikkelsen pludselig at slå løs af alle kræfter. Else blev stående og stirred ind.

«Det er bare fru Henderson,» sa frk. Thomsen og trak Else i ærmet.

«Det er altså hende som skriger og snakker så stygt. Nej, jeg vil se på hende,» vedblev Else, da frk. Thomsen atter trak hende i ærmet. «Hun gjør os da vel ikke noget?»

«Nej. Hun er så skikkelig. Men det er da ikke noget at se på.»

Fru Henderson var under sin kamp med sengklærene kommen ned til fodenden af sengen, der stod op ad vindusvæggen. Med ét vendte hun sig om, og sparked iltert til dynen. Idetsamme fik hun øje på Else, og blev stående som forstenet med store forskrækkede øjne, der tindred mørkt i det gråhvide, magre ansigt. Hun havde stor, tynd mund, lang, lav næse med brede vipper og fremstående øren. Et brunt, slattent hår hang glat ned til skuldrene.

«Kom her hen, kom her hen!» udbrød hun pludselig med fæle ansigtsgrimaser, og ivrig vinkende til Else.

«Jeg tør ikke,» hvisked Else.

«Jo, det tør De såmæng godt,» sa frk. [76] Thomsen. «Hun er bare nysgjærnig fordi det er en ny patient.»

«Kom her hen, kom ⁿ¹³ her hen!» vedblev fru Henderson.

Else nærmed sig nølende sengen.

Med ét kasted fru Henderson sig på knæ, rakte sig ud over sengekanten, og greb med lange, magre fingre gramsende efter Else. Else vilde flygte, men fru Henderson havde alt fåt slået sin arm fast om hendes hals, og trukket hendes ansigt ned til sit. Hun stirred liksom slugende på hende, mens en stram ånde stod ud af hendesⁿ¹⁴ åbne mund, og spurgte så med de forrige fæle ansigtsgrimaser: «Hvad heder De?» hvorpå hun la sit fremstående øre tæt hen til Elses mund. Det hele var gåt for sig i et nu.

Else rev sig forfærdet løs, og løb hen og klynged sig til frk. Thomsen, der var blet stående i døren.

Fru Henderson stirred forbauset efter hende. Så kaldte hun på frk. Thomsen, der straks gik hen til hende og skreg ind i hendes øre, at den fremmede dame var en ny patient, der hed fru Kant.

«Nå,» sa fru Henderson, der atter stod oprejst i sengen. Hun så surmulende på Else, gav sig så til at skjære ansigter og vinked hende [77] bort med sin store, magre hånd: «Gå, gå, De må ikke stå der,» hun virred hjælpeløst med hodet og så ud, som hun vilde briste i gråd. «Gå, gå,» gjentog hun, og skjulte ansigtet bag den løftede arm. «Jeg skal sige det til Frants.»

Frk. Thomsen stak sin arm ind under Elses, og førte hende med sig forbi Elses og frk. Halls dør ind i en liden firkantet gang med et højt vindu.

«Der ligger Maren, det bæst,» sa frk. Thomsen og pegte på en seng,

som akkurat fik plads i gangens tværende. «Det er naturligvis for at passe på mig. Sligt rak!»

De kom ind i et rummeligt hjørneværelse med to vindusfag, et i hver væg, hvorfra der var en smuk og vid udsigt. Der var lyst brysselerteppe på gulvet, fløjelsmøbler med lænestole, skrive- og divanbord, og billeder på væggene.

«Nej, hvor her er hyggeligt!» udbrød Else.

«Ja, her er rart,» sa frk. Thomsen, der hele tiden holdt sig tæt op ad Else, og stirred på hendes mund, når hun talte. «Det heder også prinsesselejligheden. Her er mit sovekammer,» hun åbned en dør til et mindre værelse med en bred seng, vaskerservante og toiletbord.

«Ja, De har det rigtignok godt, når De først skal være her.»

[78] «Han ta'r også blodpegne for det,» bemærked frk. Thomsen. «Jeg betaler dobbelt så meget som de andre. Og alligenevel går han i en luvslidt frakke. Han er gjerrig, den skurk!»

«Hvem?» spurgte Else.

«Overlægnen, naturligvis.»

«Hvor kan De tro, at det er ham, som får pengene!» råbte Else.

«Ja, jeg véd det nok. *Det* vil de bilde os ind! Men naturligvis får han pegnene, eller han ta'r dem. Det kan De da vel begribe. Hvorfor skulde han ellers holde på os? Nu har jeg vært her i 9 måneder, og alt det jeg har bedt og tignet om at komme herfra, har ikke hjulpen det

rigneste. Værsgod sæt Dem, fru Kant. Å jo gør det! Det er så rart at ha én til at tale med. Her skal De se, jeg har også noget at byde Dem» – hun tog frem af konsolskabet to porcelainsvaser med chokolader og konfekt, og nogle små asietter.

«Det har jeg fåt hjemmengfra,» vedblev frk. Thomsen, da hun havde tat plads ved siden af Else, og de begge havde forsynet sig. «Jeg må ha det under lås og lukke, og endda nytter det ikke. De stjæler som ravne.»

«Hvem?» spurgte Else forbauset.

«Pignerne og frk. Schrader og allesammen. [79] Ja vengt nu bare, skal De se, hvis De har noget ekstra for Dem selv.»

Else søgte at overbevise hende om at hun tog fejl, men mærked snart at det var frugtesløst, og opgav det.

«De skulde bare vide hvorledes de har behanglet mig,» snakked frk. Thomsen videre: «Jeg har vært låset inge i 7 uger, og så har de ta't mig med magt, og har hældt kloral i mig. – Den frk. Schrader er selve Bélzebub, ja, det siger jeg – selve Bélzebub, og Maren er endda værre.»

«Nej,» sa Else og rysted hodet. «De ta'r rigtignok fejl.»

Der kom et ophidset udtryk på frk. Thomsens blege barneansigt. «Maren har knebet mig, og holdt mig om hångledene, så jeg havde blå mærker efter det,» sa hun vredt. «En gagn blev jeg så rasende, at jeg slog min paraply istykker på hendes ryg.»

«Fy, det var stygt.»

«Nej,» sa frk. Thomsen. «Det var just tilpas; de bruger hende til spiong. De *må* ikke sygnes, det var grimt gjort af mig, fru Kant,» hun tog Elses hånd og la sit hode let mod hendes skulder, mens hun kég op til hende med et bedende blik.

[80] Else klapped hendes kind og sa ingenting.

«Tror De ikke, de snart må la mig komme herfra?» spurgte frk. Thomsen og retted sig op. «For jeg *er* jo ikke singssyg. Er jeg vel?»

«Det er vel Deres slægtninge, som skal forlange Dem hjem,» svarte Else.

«Ja, men når overlæggen bilder dem ind, at jeg er singssyg, og at jeg må bli her. Hvad så?»

«Får De ikke besøg af dem?»

«Jo, en gagn imellem. Men overlæggen ta'r dem altid tilside og står og tisker og hvisker med dem. – Ishj æh! har De mærket hvordan han stinker af herrelugt?»

«Nej,» sa Else. «Jeg synes så godt om overlæggen, og jeg er vis på, at den mand ikke beholder nogen her længere end nødvendigt.»

«Så sygnes De altså at jeg er singssyg,» udbrød frk. Thomsen.

«Nej. Jeg synes ingenting. Jeg véd jo intet om Dem, kjender Dem jo slet ikke.»

«Ja vengt nu bare. Vengt nu bare. Hvorfor har han fanget Dem ind må jeg spørge?»

Else svarte ikke. Hun sad lidt og så hen for sig. Så rejste hun sig.

«De er da ikke vred på mig, fru Kant?» frk. Thomsen greb hurtig Elses begge hænder.

[81] «Nej, kjære. Hvorfor skulde jeg være det? Men De har en aldeles forkjert opfatning,»

«Hvorfor vil De så gå?»

«Jo, for jeg er så træt. Jeg har slet ikke sovet inat. Nu kommer også snart stuegangen. Så er det vel bedst, vi er hver for os.»

«Ja, det har De ret i. Tys,» frk. Thomsen slog gjentagne gange pegefingern over munden. «Sig ikke at jeg har talt med Dem. Lov mig det.»

«Ja.»

«Kom så ind til mig om dagene. Her er jo rart, synes De. Og De har selv sådant et usselt værelse, det usleste og smaleste af dem alle. Tag Deres arbejde med, og sid her. De er jo så flittig.»

«Hvor kan De vide det?» spurgte Else.

«Jo, for jeg har kigget gjemmeng nøglehullet.»

XI.

Sindssyg – tænkte Else, da hun var kommen ind til sig selv og atter sad med sit arbejde. Ja, frk. Thomsen var jo nok en særting og havde forkjerte ideer, men sindssyg – således sindssyg [82] at det var nødvendigt at holde hende indespærret – –?

Hvad vilde det egentlig sige at være sindssyg? Man kunde jo glat væk kalde hinandens særegenheder og mere eller mindre brydsomme ejendommeligheder for sindssyge. Hvem kunde hindre det? En havde aversion for katte, en anden var ikke at bevæge til at foreta sig noget på en mandag, en tredie gik ikke i seng uden først at sætte skoene baglænds foran sovekammerdøren, en fjerde trode på drømme og lod sig påvirke af dem, en femte havde talt med hedenfarne ånder og vidste, at han efter døden skulde komme i den niende himmel, en sjette havde haft en åbenbaring af apostelen Petrus, og af ham fåt magt til at helbrede sygdomme ved håndspålæggelse, en syvende blev søvnløs af græmmelse over ikke at kunne få sit arbejde til, en ottende følte sig så uskikket for jordlivet at han foretrak godvillig at absentere sig, en niende havde dårlig mave, og var som følge deraf umulig at omgås, en tiende drak og foretog sig i fuldskab de mærkeligste og afskyeligste ting, en ellefte havde modbydelighed for det andet køn, en tolvte kunde ikke tåle synet af børn, en trettende fik stivkrampe når han kom i nærheden af rotter og mus, en fjortende var stormandsgal [83] og bildte sig ind at han vidste til punkt og prikke hvad der skulde

kaldes sindssyge og hvad ikke, og så fremdeles i det uendelige.

Hvormange mennesker fik mon gå fri og frank omkring, hvis der f. eks. i hver eneste gade derinde i byen var installeret en Hieronimus med magtfuldkommenhed til at spærre dem inde, der efter et Hieronimusk skjøn var sindssyg? Og hvis der så gaves en af staten udnævnt Overhieronimus, hvis bestilling det var at skulle se alle de små Hieronimusser på fingrene, mon så ikke disse småpaver en vakker dag tur efter tur vilde bli puttet i en vogn med en vogter og to portører og transporteret til galehuset? Tænk hvor mange sindssygeanstalter der så måtte bygges. Mange flere end man kunde få Hieronimusser til at forestå. En mængde filialstater befolket af sindssyge, spredt omkring i den egentlige stat, der sikkert også i virkeligheden vilde være befolket af mere eller mindre sindssyge, som måtte gå løs, fordi man ikke havde plads i anstalterne. Og hvor skulde man så gøre af de rigtige gale, de som var farlig for den offentlige sikkerhed, og for næstens liv og lemmer. Dem fik man fort væk kappe hodet af og grave ned, eller brænde op i huj og hast.

[84] Overlægen kom ind og satte sig. Else blev som før behagelig berørt af hans elskværdige mine og måde. Men som sædvanlig varte det ikke længe, før hun begyndte at snakke om Hieronimus.

«Igrunden begriber jeg ikke Deres vrede mod den mand,» sa overlægen med ét. «De er jo faktisk bleven bedre af at være der.»

«Bedre. – For hvad er jeg bleven bedre? Jeg er jo fremdeles søvnløs.»

«For hvis De havde vært som nu, var De vel ikke kommen der.»

«Å Hieronimus aner intet om hverken hvordan jeg var, da jeg kom der, eller hvordan det var fat med mig, mens jeg var der!» udbrød Else indigneret. «Hvis han havde undersøgt min tilstand og vidst besked, så havde han straks sagt til min mand at et ophold på sjette afdeling ikke var hensigtsmæssigt for mig. Det er sandelig ikke *hans* fortjeneste at jeg ikke sidder her som et vanvittigt menneske, eller at jeg overhodet er ilive. Bedre? siger De. Hieronimus kan ialfald ikke ha syntes, jeg var bedre, siden han fik min mand til at sende mig hid.»

«Så, så, så, nu har vi fuld damp oppe igjen,» overlægen lo.

«Bare jeg var kommen her fra først af,» sa Else. «Det vilde vært meget, meget bedre.»

[85] «Ja, det er også min mening. Men De havde vel ikke villet?»

«Nej, men bare jeg havde villet,» sukked Else. «Hvis jeg havde vidst besked, havde jeg villet.»

«Frk. Thomsen,» sa Else, da overlægen gjorde mine til at rejse sig. «Hvorfor er hun her?»

«Å hun. – Hun er idiot, og blir aldrig anderledes.»

«Ja, men holdes indespærret?»

«Hvor skal man gjøre af sligt et væsen? Hendes familie kan umulig holde ud med hende. De har sandelig vært mere end tålmodige. Tænk Dem bare at ha ansvar for sådant et individ. Hvad kan der ikke hænde hende, når hun går alene på gaden en dag? Og alene vilde hun altid gå naturligvis. Den første den bedste bandit kan jo lokke hende med sig,

og – Ja, hun kan såmæn være glad til at hun har så godt et opholdssted. Men nu godaften, frue. Se nu til at få sove inat. Hvordan er det med tanden?»

«Den begynder naturligvis, såsnart jeg kommer i seng.»

«De skal la dr. Sejer se på den. Han er en hél tandlæge.»

«Nej,» sa Else. «Ikke dr. Sejer?»

[86] «Nå, hvad er der nu ivejen med dr. Sejer?»

«Ingenting,» svarte Else.

«Nå, fru Kant, De ser jo helt fornøjet ud,» det var frk. Schrader på sin aftenrunde.

Else la arbejdet bort for at gjøre plads for frk. Schrader.

«Nej, jeg er ikke fornøjet, og blir det heller ikke sålænge jeg er her.»

«Det er ikke pént af Dem, fru Kant. Vi er jo dog så gode ved Dem.»

«Ja, men alligevel. Sig mig oprigtig, synes De virkelig, det er nødvendigt at holde mig fast her mod min vilje?»

«Det kan jeg ikke ha nogen mening om.»

«Men har De da mærket nogen slags sindsforvirring eller forstyrrelse hos mig?»

«Nej, endnu ikke. Så, fru Kant, lad os heller tale om noget andet,» skyndte frk. Schrader sig at tilføje, da hun så Elses oprørte mine. «De skal se, den går nok også den tid, De er her. Når De nu blir vant til opholdet, falder De til ro, og ender med at befinde Dem vel.»

«Aldrig!» råbte Else.

«Skulde De virkelig være sådant et umedgjærligt menneske? Det ser De ikke ud til,» [87] frk. Schrader la sin fine, smale hånd med de lange, blanke negle på Elses skulder og smilte venlig. «Vil De forresten tænke Dem til, at jeg drømte om Dem, ganske kort tid før jeg hørte, De skulde komme her?»

«Virkelig?»

«Jeg havde om dagen sét et af Deres billeder, og så om natten drømmer jeg, at De kommer ind til mig, og bér om lov til at dele værelse med mig.»

«Her på galehuset?»

«Fy! Her på kurhuset, ja.»

«Men hvordan kunde De kjende mig?»

«Ja, det véd jeg ikke.»

«Så jeg ud som i virkeligheden?»

«Nej. De så så forfærdelig hovmodig og ubehagelig ud.»

Else lo.

«Jeg kan nu ikke la være at lægge mærke til mine drømme,»
vedblev frk. Schrader. «For undertiden så drømmer jeg sandt.»

«Det gør jeg også,» svarte Else.

Frk. Schrader blev siddende lidt. De snakte om fælles bekjendte, patienter, som havde vært der, og patienters slægtninge, som var kommen på besøg, og Else blev forundret og behagelig tilmode over den samstemmighed der var i deres [88] meninger både om mennesker og andet. Tilsidst spurgte frk. Schrader om Else gjerne vilde ha kaffe til sin frokost.

Else takked og sa, at det havde hun jo også fåt.

Men det hørte ikke til, forklarte frk. Schrader. Else skulde jo vært på anden pleje, og der fik de ikke kaffe. Forresten var det en bagatel af en mérudgift, om hvilken der kunde skrives til hendes mand.

«Hvordan er der på anden pleje?» spurgte Else.

«Maden er akkurat den samme, naar undtages kaffe og dessert om søndagen. Men der er 8–10 senge paa hvert værelse, og derfor er prisen en dél billigere.»

Det gjøs i Else,

«Jeg har ikke fåt mit tøj,» bemærked Else. «Vadsækken, som stod herinde, er også blet borte.»

«Ja, det skal eftertælles og mærkes. Vi har ikke haft tid til at gjøre det, men nu får jeg se imorgen. Godnat fru Kant. Nu kommer Anne snart med kloralen.»

«Er det ikke Maren?»

«Nej, ikke i aften. De er to om patienterne heroppe og i eftermiddag har Maren havt fri», [89] frk. Schrader trykked Elses hånd, og gik med sit velvillige nik.

Otte–ti senge! – Hvor kunde det være muligt at Knut havde villet ha hende på anden pleje? Han, som kjendte hendes rædsel for at dele værelse med en anden, selv om det var en aldrig så god bekjendt. Og her mellem fremmede, og til og med sindssyge mennesker? Hvordan hang dog alt dette sammen? Hvad var det, som var kommet over Knut? Hun trykked hånden mod hjertet og rysted rådvild hodet. En fremmed, overlægen havde havt medlidenhed med hende, og af sin godhed skånet hende for dette forfærdelige at dag og nat være indestængt mellem 8–10 sindssyge mennesker.

Ja ja, det nytted ikke at gruble eller sørge over det. Hun havde nok med alt det andet. Og desuden – Knut kom hende jo ikke mere ved. –

Anne kom med kloralen og sa at klokken snart var 9. Fru Kant burde vært i seng. Der var noget misbilligende i tonen. Else skotted til hende, og så at hun var ældre end Maren, og at hun havde mere myndighed i sin optræden. Men også Anne var venlig og snil.

XII.

[90] Natten forløb omtrent nøjagtig som den foregående. Nornen var flere gange inde og gav Else omslag for tandpinen, og frk. Hall og fru Henderson skreg op og larmed. Om morgenen efter at nornen havde slukket gassen sank Else hen i en døs, men så kom Anne og la i ovnen, og frk. Schrader og sa godmorgen, og da Else skulde stå op, var hun så udmattet og forpint at hun gråd mens hun klædte sig på.

Om eftermiddagen fik Else sin kuffert og vadsækken.

«Det øverste skab derude på gangen er Deres», sa frk. Schrader; hun var fulgt med pigen, som bar kufferten. «Der kan De hænge Deres kjoler og overtøj.»

Da Else skulde til at lægge linnedet ned i komodeskufferne så hun efter hvad slags mærke der var bleven sat på det og læste: 6,660 på hvert eneste stykke, syet med røde stikke sting. Ikke alene på linnedet, men paa hendes kjoler, kaaber, korsetter, strømper, lommetørklæder, handsker, ja endog på et bordtæppe, hun hjemme var begyndt at brodere på, og som var bleven sendt med for at hun skulde ha et «morsomt» arbejde. [91] Disse røde tal virked underlig tilintetgjørende på Else. Hun var intet menneske mere, men slet og ret et nummer det og det som straffefanger og soldater. Der stod jo hendes navns forbogstaver i alt hendes linned. Hvorfor saa disse røde tal, der

udsletted hende som person?

Men naturligvis. Det måtte vel så være. Blandt alle disse hundreder af patienter, kunde der vel være mange, hvis forbogstaver lød: E. K., og når det altsammen kom til vask, var det jo vanskeligt at holde greje på. Men uf, hvor det dog var fælt!

Else hørte en sagte fnisen, mens hun ude på gangen hang op sit tøj i skabet. Ligeoverfor skabet stod en dør på klem og bag denne dør bôde frk. Hall, vidste Else. Hun turde ikke vende sig om. For frk. Hall var hun bange.

Men da hun var færdig, og vilde tilbage til sit værelse, blev frk. Halls dør slået op på vid gab, og en fed, hviskende stemme sa: «God dag fru Kant.»

Else blev stående foran den åbne dør. Først kunde hun bare se mørke med et stærkt, rosafarvet skin bag mørket, men lidt efter opdaged hun midt i mørket et kort og tykt kvindeligt væsen på strømpelesten, ⁿ¹⁵ i underskjørt og hvid ^[92] nattrøje med fort nikkende hode, og ivrigt gestikulerende hænder.

«Lad mig få se på Dem», sa pludselig skikkelsen og trådte hen på dørtærskelen så at lyset fra vinduet faldt på hendes halvgamle ansigt, der var stort, med blege, slappe kinder og ravnsort blankt hår.

«Er De frk. Hall?» spurgte Else.

«Ja, man siger så», frk. Hall fniste fjollet. «Hvor De er sød,» vedblev hun, og tog Elses hænder, idet hun trådte helt ud på gangen. «De har fåt et heldigt værelse, vil jeg sige Dem».

«Heldigt?»

«Ja, for alle de, som bôr der, blir her ikke længe. Nu har jeg lagt mærke til det år efter år. Ja, for jeg kommer her bestandig. Det er fordi min mor er så egoistisk.»

«Hvorfor er der så mørkt inde hos Dem?» spurgte Else.

«Jo for det kan jeg bedst lide. Jeg er så grim på denne tid af året. Og når disse forbandede lægebæster kommer, vil jeg ikke, de skal se mig,» frk. Hall talte med nik og vridninger, der mindede om et spurvehodes forte og bløde bevægelser. Hun smilte og fniste ustanselig og holdt ikke et øjeblik sine blegfede hænder i ro. «Æh, bæh, idiot! siger jeg bare, og så vender jeg ^[93] ryggen til,» hun stod og pegte fingre og lo sagte. Så trådte hun pludselig baglænds ind i sit værelse.

«Men det skin derhenne,» sa Else, som ikke kunde begribe hvordan det hang sammen med det rosafarvede lys.

«Jo, det kan jeg bedst lide. Man blir ikke så grim når man stænger for vinduerne, og har røde gardiner.»

Nu forstod Else. Der var hvide skodder, som nåde halvt op til vinduets højde og udenpå disse, røde gardiner hvorigjennem martssolens spillende stråler ovenfor skodderne skabte det rosafarvede lys.

Frk. Thomsen kom ud fra den lille gang, der førte til hendes værelser. Hun var i hat og kåbe, og store glinsende galoscher.

«Vil De ikke gå ned lidt i haveng, he?» hun stødte Else på armen.

«Å er De der mit barn!» udbrød frk. Hall, og trådte hen til døren med udbredte arme.

Frk. Thomsen la begge hænder om frk. Halls skuldre, og så kyssedes de gjentagne gange, mens de holdt hinanden omfavnet.

«Kom gå med,» gjentog frk. Thomsen, og stødte atter til Else. «De vil ikke hvad?» Hun rysted lidt på hodet og så skuffet ud.

«Gå bare,» sa frk. Hall. «De kan godt gå [94] med hende der. Det er mit barn, må de vide. Hun er sådan en sød en,» frk. Hall trued med pegefingern til frk. Thomsen, og så forelsket smilende på hende.

«Ja vi to!» udbrød frk. Thomsen, idet hun gjorde et lystigt slæng med overkroppen og sparked ud med den ene fod. «Vi har rigtignok narret det rak,» hendes mine blev skøjeragtig og hun udstødte en sagte kurrende latter. «Er det ikke noget rak, frk. Hall?»

«Rak!» råbte frk. Hall, og hendes ansigt fortrak sig, og blev vredt og truende. «Det er pøbel og pak og skurke og forbrydere! I will see them hænged! God damn!» hun slog den ene knyttede hånd i den andens flade.

«Ikke gjør sådan,» sa Else forskrækket, men frk. Thomsen lo, og syntes at more sig udmærket. «Vi har narret dem, ikke frk. Hall?»

Frk. Hall blev med ét strålende fornøjet igjen. Hun nikked og fniste.

«Dengang vi var ingestænget, kan De huske frk. Hall?»

«Ja, det var storartet,» lo frk. Hall. «Det var hende, som fandt på det, den lille rad.»

«Men når Dere var indestængt, hvad kunde Dere så gøre?» spurgte Else.

«Vi var det ikke samtidigt,» forklarte frk. ^[95]Thomsen. «Jo, en kort tid, men da der så blev lukket op for mig, stak jeg sedler ind til frk. Hall dernede mellem gulvet og døren,» hun lo igjen med den sagte, kurrende lyd. «Mandler og rosiner også. Engang putted jeg ing et stykke krangsekage, men det gik i smadder.»

«Jeg spiste det alligevel,» sa frk. Hall med sin fede, hurtige stemme, og smasked lidt med tungen.

«Og da jeg siden blev ingestængt igjen, var det frk. Hall som stak sedler til mig. Ikke frk. Hall?»

«Og aviser og chokoladepastiller,» tilføjede frk. Hall stadig nikkende og vridende hodet og slående ud med de travle hænder.

«Ja, vi to har da havt det lidt morsomt undertiden. Ikke frk. Hall? Kan De huske hvor De dundred på døren, he, he, he, se fru Kant», frk. Thomsen pegte leende på en mængde små indtrykte mærker i døren.

«Er det virkelig efter Deres hænder?» spurgte Else forbauset, og havde i samme nu forklaringen over den mængde mærker af nøjagtig samme udseende, som hun havde sét inde på sin egen dør. «De må jo ha slået Deres hænder fordærvet.»

«Ja,» sa frk. Hall, atter fnisende. «Huden hang i laser. Men det

morer mig. Jeg har [96] også revet kakkelovnen ned engang,» hun brast ud i en hjærtelig latter.

«Men fik de da ikke frygtelig skjænd?»

«Å det rakkerpak!» skreg frk. Hall og stamped med foden. «Tror De, jeg bryder mig om dem? Jo mere jeg kan drille dem, jo bedre. Véd De, hvad jeg sa til overlægen forleden? De skulde i tugthuset, De vindbeutel, sa jeg,» atter lo frk. Hall hjærteligt, og frk. Thomsen stemte i med.

«Hys hvem er det nu?» udbrød med ét frk. Hall, og der gik som en uvejrssky over hendes ansigt, mens hun rakte hodet frem, lyttende efter skridt fra den lange korridor.

«Er der nogen?» hvisked frk. Thomsen, og øjeblikkelig skifted hendes ansigt udtryk, og fik en mistroisk og fjendtlig mine. Hun slog hurtig pegefingern flere gange for munden og skyndte sig afsted.

I det samme kom Anne med en bakke og sa: «De skal ha jernmikstur, fru Kant.»

«Jernmikstur,» vrænged frk. Hall og rakte tungen ud. «Har de bekommet Dem vel de nødder, De stjal fra mig i vinter? Hvad De tyvetøs?»

Else så på Anne med et blik, der bad om undskyldning på frk. Halls vegne, men Anne [97] bare smilte og rysted lidt på hodet, mens hun venlig gav Else miksturen.

Pludselig slog frk. Hall døren til med et brag, så Else fôr i vejret, og

greb om Annes arm. Så begyndte hun at skjælde og smælde på sit rasende engelsk.

«Det skal De ikke bryde Dem om,» sa Anne uanfægtet. Hun er i grunden et godt menneske. Det er bare os, hun ikke kan tåle at se.»

Else kég ind til fru Henderson, hvis dør stod halvåben.

Fru Henderson gik i natkjole på store, flade fødder og med stift nedhængende arme opover gulvet, der var belagt med et gråt og rødtmønstret teppe. Det tynde hængende hår vifted under hendes små taktfaste, lidt hoppende skridt. Da hun havde nået vinduet vendte hun sig ikke om, men kom baglænds tilbage, taktfast, hoppende lige til døren. Så opover igjen uforstyrret taktfast, og baglænds nedover, om igjen, og om igjen. Sengklærene var som igår slængt hulter til bulter oppe i sengen, og nogle puder lå på gulvet.

Pludselig gav det et ryk i fru Henderson; hun udstødte et kvalt skrig og vendte sig om med et ængsteligt blik, der fôr søgende rundt til alle sider. Da hun opdaged Else, som spændt [98] betragted hende gennem den halvåbne dør, syntes hun at bli heftig forskrækket. «Uh», sa hun, og skjulte ansigtet med armen.

«De har ikke lov til at stå der,» vedblev hun lidt efter med sin uartikulerte stemme, og kég bag armen på Else. «Gå Deres vej, gå Deres vej.» Men da Else ikke lystred, trak hun sig baglænds, med armen for ansigtet op til vinduet, hvor hun vendte ryggen til Else, og blev stående foroverbøjet med hænderne stukket ind mellem sine knæ.

Lidt efter drejed hun langsomt hodet, og sa klynkende: «Gå Deres

vej.» Så begyndte hun at marschere på stedet, op og ned med dumpe klask af de store, flade fødder, mens det tynde, brune hår vifted om hendes nakke.

Else flytted sig et skridt, stilled sig op ved dørsprækken, og kég fremdeles ind.

Det varte ikke længe, så drejed fru Henderson atter hodet med et spejdende blik til alle sider. Da hun så at Else var borte, begyndte hun på den forrige taktfaste marsch fremlænds og baglænds, men nu med ansigtet vendt mod døren.

Else blev stående. Hun kunde ikke bli træt af at betragte denne skikkelse, der trods alt det, der frastødte, havde noget rørende barnesørgmodigt, [99] i blikket, i den ydmygt foroverbøjede holdning, i de hjælpeløst nedhængende arme, i det tynde viftende hår, ja i selve denne taktfaste vandren frem og tilbage, denne stædige villen gå baglænds istedetfor at vende sig om.

Pludselig, med en bevægelse som om nogen havde hvisket i hendes øre stod fru Henderson stille, og stirred gjennem dørsprækken på Elses øje. Hun udstødte et skrig og fôr så heftig sammen at hun rysted fra øverst til nederst, og så råbte hun grædefærdig tryglende: «Gå Deres vej!»

Else flygted løbende ind i sit værelse. Fru Hendersons forfærdede blik og heftige forskrækkelse, der var kommen så uventet, havde ramt hende som et elektrisk stød. Hun skjaldv over hele legemet og sank grædende om i gyngestolen.

XIII.

Om aftenen da Else havde spist, og vilde ta sit arbejde blev der banket på hendes dør, og en førladen, statelig dame med et bredt stortskåret ansigt og tyndt gråsprængt hår kom fort ind i stuen.

[100] «Må jeg hilse på Dem?» spurgte hun, og brast ud i en dæmpet latter.

«Ja,» sa Else betuttet. Hun havde sét et glimt af damen et par gange før, vidste at hun bode på den store korridor, og at hun hed fru Winther. «Vil De ikke sætte Dem?»

«Hvor skulde jeg sætte mig?» Damen lo igjen, så hun rysted. «Her er jo så snævert at en ikke kan gå forbi Dem. Det skulde da være i sengen.»

«Jeg kan jo flytte gyngestolen op til sofaen,» foreslog Else, men blev dog stående med hånden på gyngestolens ryg.

«Alting er rundt,» sa fru Winther, og pegte på gaskuplen, og alting går rundt, rundt, rundt,» hun lo igjen med sin dæmpede, stærke latter; øjnene fyldtes med vand, som løb ned langs de brede, røde kinder.

Else vidste ikke hvad hun skulde svare, og forsøgte at le lidt med.

«Og vil De tænke Dem til,» vedblev fru Winther, «nu har Eriksen

fundet på at jorden også skal være rund. Jeg véd ikke hvad De synes!» fru Winthers latter blev nu så voldsom at hun stønnende måtte holde sig på maven.

«Ja men jorden *er* jo rund,» forsøgte Else, da fru Winther omsider hørte op at le.

[101] Hun havde neppe udtalt, før fru Winther påny brast i latter. «Flad som en pandekage, hvad? Skal vi sige det,» hun tørred sine øjne, og pusted ud efter anstrengelsen med at le så meget.

Else ønskede at hun vilde gå. Hun vidste ikke hvad hun skulde svare eller gøre med dette menneske.

«Kan De li' at jeg kommer ind til Dem, hvad? Opmuntrer det Dem, hvad?» spurgte fru Winther efter nogle øjeblikkes taushed, og så kom atter latteren sprudende.

«Vil De ikke også besøge mig?» forsatte hun lidt efter. «Jeg har et meget bedre værelse. Uf det der,» hun trådte nærmere, og greb med en uvillig grimace i Elses hækletøj. «Sådan noget stas har de også sendt mig – det skulde adspredde mig» – atter lo hun. «Men jeg siger tak for mig. Den slags adspredelser skal jeg ikke ha noget af.»

Nu svarer jeg ikke et ord, tænkte Else. Så må hun da vel gå.

Fru Winther blev stående en stund og så på Else; hendes ansigt dirred af tilbagetrængt latter. Else tog hækletøjet fra komoden, og la det på bordet, flytted nervøst på gyngestolen, [102] trak sit lommetørklæde op, la det pént sammen på sit knæ og putted det atter i

lommen.

«De er morsom at tale med,» sa med ét fru Winther, mens latteren atter spruded af hende. «Min yngste søn Peter på 7 år, er såmæn ligeså underholdende.» Så gik hun.

Gudskelov, pusted Else, og satte sig til at hækle. Men snart lod hun arbejdet synke. Tårerne blænded hendes øjne, så hun ikke kunde se maskerne, og drypped på hæklenålen. Ordene: min yngste søn Peter, havde bragt tanken om Tage op på overfladen i hendes indre. Hvordan mon han havde det? Og hvad tænkte han om dette at hans mamma aldrig mere var derhjemme?

«God aften», det var frk. Schrader.

Else satte sig over på sengekanten, og bad frk. Schrader ta plads i gyngestolen.

«Altid ved sit arbejde. De er et flittigt menneske. Hvad, har De siddet og grædt?»

Else tørred øjnene, og nu først brød gråden løs for alvor. Frk. Schrader søgte at berolige; bad hende ikke være ude af det, og forsikred, at hun vilde føle sig bedre tilmode efterhånden.

«Men tror De ikke, overlægen lar mig rejse om en ugestid eller så?»

Det gav et lidet ryk i frk. Schrader, men ^[103]hurtig tog hun sig sammen og sa: «Det har aldrig hændt, at patienter har vært her så kort en tid.»

«Ja men når jeg nu ikke *er* sindssyg,» gråd Else.

«De kan måske alligevel ha godt af at være her, fru Kant,» frk. Schrader vugged sagte frem og tilbage i gyngestolen, mens hun stødte spidsen af sin lille højvristede fod mod gulvteppet i takt med stolens bevægelse.

«Nej!» råbte Else. «Jeg har ikke godt af at være på et sted, hvor jeg pines og lider. Nej, nej! Der er ingen, som påfører mig pine og lidelse her,» fortsatte Else da hun blev vår frk. Schraders misfornøjede mine. «Tro endelig ikke at jeg mener det. Tværtom. Dere er alle så uendelig snille mod mig. Men alligevel. Bare det at jeg umulig kan komme til kræfter så længe jeg ikke sover. Og for at sove må jeg føle fred i mit indre. Og for at føle fred må jeg være på et sted, hvor jeg er med min gode vilje.»

«Vi har dog havt mange fornuftige patienter, som har vært glade ved at være her», sa frk. Schrader. Så fortalte hun hvordan det var gået med den og den på en så livlig og malende måde, at Else følte sig fængslet.

[104] «Og så længes jeg så forfærdelig efter barnet,» bemærked Else, da frk. Schrader taug.

«Barnet kan besøge Dem. Jeg skal sige det til overlægen.»

«Nej tak! Jeg *vil* ikke se barnet mens jeg er her.»

«Men hvorfor dog ikke?»

«Fordi det vil volde mig en tidobbel smerte, når jeg så skal sige

farvel til ham igjen. Og desuden, jeg *vil* ikke at han skal ha dette minde om at ha besøgt sin mor på galehuset, når han blir stor.»

«Nå, nå,» trued frk. Schrader.

«Men imorgen vil jeg skrive til barnepigen, og bé hende sende mig et brev, og fortælle mig om ham,» sa Else.

«Skriv heller til Deres mand fru Kant.»

Else trak utålmodig på skuldrene, og slog ud med hånden. Så fortalte hun om fru Winthers besøg, og ytred sin frygt for at hun skulde komme igjen.

«Det tror jeg næsten ikke», sa frk. Schrader. «Hun plejer altid straks at bli kjed af folk, og holder sig mest for sig selv.»

Ja mig blev hun vistnok grundig kjed af, tænkte Else.

XIV.

[105] Else var gåt i seng. Maren kom med kloralen, skrued gassen ned og gik.

Føle sig bedre tilmode efterhånden. – Efterhånden, dette ord naged i Elses indre. Når frk. Schrader sa efterhånden, så var det tydeligt at hun trôde eller vidste at Else skulde bli der længe. Hun havde bare ikke hjærte til at sige det ligefrem.

Ja ja, hvordan det nu end var eller blev, så måtte hun ikke glemme at være glad for, hun var sluppen fra Hieronimus.

Kanske fik hun sove inat. Hun havde intet ondt i tanden, og begge hendes naboersker var stille. –

«God damn these rascals!» Se så, der begyndte frk. Hall. «I tell you, I will murder you all!» Ja naturligvis. Det var altfor sangvinsk at tænke, hun skulde holde sig rolig.

«Maren!» skreg så fru Henderson, og slog dundrende på sin dør. «Vil De ikke gjøre det, når Frants siger det? At De ikke vil adlyde mig, det får så være, men Frants!»

Else undred sig over at hun nu tydelig kunde forstå fru Hendersons uartikulerte stemme. Men det var naturligvis vanen.

[106] Da frk. Hall havde holdt på en halv times tid, kunde Else mærke at hun blev træt. Hendes skjænden lød svagere og tilsidst ganske grødet. Lidt efter hørte hun hende snorke.

Også fru Henderson var efterhånden bleven stille.

Ja, hvis hun nu ikke fik tandpine!

Men hun fik tandpine. Aldeles forfærdelig, uudholdelig tandpine.

Da nornen kom med sin dinglende lygte, sad Else som de foregående nætter oprejst i sengen, og jamred sig.

Nornen gik efter et omslag, og blev stående lidt da Else havde fåt det på.

«Det har hjulpet,» sa Else.

«Det var da godt at høre.»

«Har De vært nattevagt længe?»

«I 7 år.»

«Og det har De kunnet holde ud?»

«Dårlig», hvisked nornen.

«De er også så bleg.»

«Gul. Gul som en citron. Og mager. Ja, jeg har tabt mig svært i disse årene. Det er sikkert».

«Men er De da fæstet her for livstid?»

«Nej. Men de vil nødig af med mig. På [107] et sådant sted skal det jo være et pålideligt menneske, og en, som har kræfter til det.»

«Så sover De vel hele dagen?»

«Nej. Jeg blir aldrig færdig før henimod klokken 2. Jeg har også med badningen af de syge at gjøre.»

«Så håber jeg da, at De mindst har 100 Kroner måneden i løn?»

Der kom som en skygge af et smil på nornens ansigt. «Hm,» sa hun bare. «Hjælper det fremdeles?»

Else nikked.

«Ja så godnat da frue,» hvisked nornen og forsvandt. –

*

Hvor var dog hodet træt og ørt, og legemet tungt og kraftløst. – Else var som sædvanlig bleven revet ud af sin morgendøs. Det brased og knitred i kakkelovnen, og et stærkt blått lys flød ind gennem det skoddefri vindu bag Elses seng.

Ja, så fik hun vel op og vaske sig.

Henne ved servanten blev hun stående og rysted ærgerlig hodet. Nu havde hun hver dag, siden hun kom, bedt Maren endelig huske at gi hende 2 kander vand, og 2 håndklæder. Frk. [108] Schrader havde på Elses anmodning straks git tilladelse til det, og i Elses påhør sagt

Maren besked. Skulde hun som de andre morgener hjælpe sig så godt hun kunde med den ene lille kande vand, og det ene smale håndklæde, og så atter i aften påminde Maren?

Nej, så vilde Maren ganske sikkert bli ved med at glemme det.

Hun åbned døren og råbte på Maren, men ingen svarte.

At der da heller ikke fandtes en klokke. Sligt bryderi det var at få fat på en af pigerne!

Hurtig kasted hun slåbrokken på sig og gik gennem sin egen korte gang ud på den lange korridor.

Dèr kom en underlig skikkelse hende imøde, en tynd liden kvinde i mørk bomuldskjole, som holdtes sammen under brystet med flere rader trækkebånd. På hodet havde hun en slags hue, hvorunder det grå hår hang tjafset ned. Ansigtets hud minded om skrumpent, mørkebrunt læder, og var besat med store, sorte vorter. Øjnene var udsprængt af sine huler, og så ud som vilde de i næste nu trille ned over kinderne. Munden stod åben, og en tyk tunge førtes uafsladelig frem og tilbage fra mundvig til mundvig. Den ene hånd strøg hun famlende langs væggen, den ^[109]anden holdt hun ud fra sig, og bevæged den op og ned som en svømmende hunds forpote.

Else gik lidt nærmere for bedre at kunne betragte dette afskrækkende syn, men fik i det ⁿ¹⁶samme et dask i ansigtet af den brune klamme hånd, hvis berøring minded om en skrubbuds.

Med et dæmpet skrig fôr hun tilbage, mens skikkelsen uforstyrret fortsatte sin gang, og forsvandt gennem en dør nederst i korridoren.

I det samme kom Maren tilsyne hende ved trappegangen, bærende et fad med en stor stabel smørrebrød.

«Jeg har sét et frygteligt menneske!» udbrød Else, og gav sig til at fortælle.

«Det er bare frk. Hahn. Hun går altid sådan med hænderne fordi hun er blind.»

Else vendte sig for at gå tilbage til sit værelse men husked så, at hun var gåt ud for at finde Maren, og spurgte i en ærgelig tone om vandet og håndklæderne. Hun vilde nødig klage til frk. Schrader, sa hun, men på denne måde blev hun jo nødt til det.

«Nej,» sa Maren, og så op med et så vindende smil at Elses misstemning blæstes bort i det samme. «Nu skal jeg hente det, og så skal jeg ikke glemme det mere. Det lover jeg fruén.» –

[110] Dr. Vibe kom til stuegangen; frk. Schrader var med, men kaldtes næsten straks ud.

Else var glad ved at være alene med dr. Vibe. Så fik hun uforstyrret snakke om Hieronimus. At dr. Vibe hverken nu eller før svarte noget, brød hun sig ikke om. Hvad enten han gav hende ret eller ikke, var det dog en lise at få luft.

«De får jo bladet om dagene?» spurgte dr. Vibe, da Else omsider holdt inde.

«Ja tak. Præcis 1/2 1 blir der banket på min dør, og så véd jeg, det er portneren med bladet.» –

Senere kom overlægen og beklaged hendes tandpine. Af Sibylle havde han hørt, at hun heller ikke inat havde sovet. Nu skulde han skikke dr. Sejer ind til hende i formiddag. Der måtte dog kunne gøres noget med den forbistrede tand. Så var det frk. Hall. Else burde gå ind til hende, og bé hende la være med at skringe sådan op om nætterne. Frk. Hall var egentlig rar, og nu havde hun ladet sig forlyde med at hun syntes så godt om Else. Det vilde måske hjælpe, hvis Else selv bad hende.

Så spurgte Else om hun kunde få koldt bad om morgenen, og det var der ingenting ivejen for. Nu skulde hun få en katalog ind, [111] for at udvælge sig de bøger, hun havde lyst til at læse. Håndarbejde havde hun jo også, sikken et kønt tæppe hun dér broderte på. Hvis hun nu bare vilde spasere om dagene og gå ned til måltiderne, vilde det ikke vare længe, før hun blev rigtig fornøjet hos dem.

Uf dette «længe», tænkte Else. Men hun var så beklemmt at hun ikke kom sig til at spørge om hvad overlægen mente med længe. Istedetfor sa hun: «Synes overlægen virkelig, at det er nødvendigt at holde mig indespærret her?»

«Indespærret, indespærret», gjentog overlægen ærgerlig. «Nej, forresten,» sa han så i en anden tone, «efter min mening kunde De lige godt vært tat et andet sted hen, til Deres slægtninge i udlandet f. eks.»

Hjærtet hopped i Else af glæde over disse ord. Men der havde vært noget over overlægen, som var de undslupne ham halvvejs mod hans vilje. Derfor svarte hun kun: «Ja det var jo netop det, jeg sa til dr. Tvede.»

«Nå ja godmorgen,» overlægen rakte Else hånden, og gik med den sædvanlige opfordring om at være ved godt mod.

Ja, det skulde sagtens være hendes mindste kunst nu, da hun vidste at overlægen syntes det samme som hun. Så varte det ikke længe før ^[112] han kom og sa at hun var fri fra fængslet og kunde drage hvorhen hun vilde. For glæde og sindsbevægelse kunde hun ikke sidde stille, men måtte rejse sig op, og gå på gulvet.

«Kom ned med i haveng,» lød en gennemtrængende hvisken bag Else, der hastig vendte sig om. Døren var bleven lukket op på klem, og frk. Thomsens hattehode stak ind.

Else vilde ikke.

«Kom ned med i haveng,» gjentog frk. Thomsen, og fortrak ansigtet som hun plejed når hun talte. Så skal vi blæse det rakkerpak et stykke.»

«Vil ikke, he? Vil ikke?» frk. Thomsen satte op en ynkelig mine. «Kom ned med i haveng,» begyndte hun så igjen, og gjentog opfordringen 3–4 gange inden hun omsider lukked døren, og gik.

En stund efter kom dr. Sejer med nogle tandlægegrejer i hånden. Efter at ha spurgt om Else nu ikke havde skiftet mening, og var lykkelig ved opholdet, tog han oppe ved vinduet fat på at undersøge tanden. Begge hænderne stak han ind i Elses mund uden at bruge serviet. Han pirked og grôv i tanden med et skarpt instrument, noget af plomben var faldet ud, sa han. Så putted han ind en grå klump, som ^[113] han gjorde sig svær umage med at få til at sidde fast.

«Så håber jeg nok at tanden skal bli skikkelig,» sa han, da han gik.

Ja, det håbed Else også, siden hun havde døjet dette med begge hans hænder, som lugted af metal. Hun gik hen til servanten og skylled munden rén.

Om eftermiddagen ved sekstiden var overlægen atter inde hos Else.

«Skal jeg nu ikke få en hilsen med til Deres mand?» sa han, da han havde siddet lidt og snakket. «Imorgen tar jeg ind til byen.»

«Hvis De vil hilse ham, så værsgod,» svarte Else mørk. «Men det er ikke *mig*, som sender nogen hilsen.»

«De er en stædig en,» sa overlægen.

«Skulde de derimod træffe min elskede Hieronimus,» vedblev Else lidt efter, «så må De endelig hilse ham på det hjærteligste.»

«Hieronimus – uh! Kan De da ikke holde fred med Deres Hieronimus? Jeg blir jaloux, ligefrem jaloux!» Overlægens tone var så komisk klynkende, og hans mine så pudsigt fortrædelig at Else måtte le højt.

Da overlægen var borte gik Else ud på koridoren, og blev forundret over den usædvanlige ^[114] færdsel derude. Mørktklædte kvindeskikkelser, gamle og unge, høje og korte, nogle enkeltvis, andre med hinanden under armen, næsten alle med dukkede hoder og undsélige miner blev ved at komme ud fra den lille tværgang, hvor Elses værelse lå, spasere forbi hende, og forsvinde gjennom fløjdøren for enden af den lange koridor.

«Hvad er dette for en folkevandring?» spurgte Else, da Anne viste sig på koridoren.

«Det er dem fra anden og tredje pleje. De kommer gennem fløjdøren i tværvæggen derinde på Deres gang, og skal til fest i den store sal.»

Ja, det var jo sandt. Iaften skulde der være fest. Overlægen og frk. Schrader havde begge fortalt Else det, og spurgt om hun vilde være med.

Så tæt befolket som Sct. Jørgen måtte være! Dette var kun de rolige patienter, hvis antal var forsvindende, sammenlignet med de urolige. Og alligevel kom der så mange. Så var der jo også en mandsafdeling.

VX.

[115] «Får jeg lov at komme ind lidt?» Else stod i frk. Halls halvåbne dør, og så ind i værelset hvor gassen var tændt, og kuplen tilsløret af rødt kreppapir. Frk Hall, der sad i sengen, tilbagelænet mod det høje hodegjærde vinked livlig til Else. Hun og sengen og alt i værelset var omflydt af rosafarvet lys, og der lugted svagt af gammel moskus.

«Jeg har så mange sorte negerbørn,» sa frk. Hall med sin fede, fnisende stemme, da Else trådte hen til sengen. Hun slog armen om Elses hals, trak hende ned til sig, og hvisked i hendes øre en mængde ting, som Else ikke forstod.

«Ja,» sa Else. «Men hør, frk. Hall, vær sød og ikke snak så højt om nætterne.»

«Forstyrrer jeg Dem?» spurgte frk. Hall hurtig, og så med ét skamfuld ud.

«Ja. Det er umuligt at få sove når De ligger slig og skjænder. Husk, vore senge står tæt op ad hinanden, bare med denne tynde væg imellem.»

«Men synge da, det har De vel ikke noget imod?»

[116] «Jo. Synge er lige galt. Hvorfor kan De ikke ligge pént stille?»

«Nej, for jeg *kan* ikke,» frk. Hall stak pegefingren i munden, og hang med hodet.

«Jeg forstår ikke det,» vedblev Else. «De har da ingen glæde af at ligge og skjænde på folk, som ikke engang hører det?»

«Nej, men jeg *må*.»

«Å lad nu være, når jeg bér Dem. Vil De?»

«Ja,» frk. Hall nikkede ivrig. Så greb hun Elses hænder og trykkede dem mod sine øjne.

Else bøjede sig ned, og kyssede hende på panden.

«Nu skal De se», udbrød frk. Hall, og kastede energisk hodet tilbage. «Inat skal De ikke høre en lyd fra mig,» hendes øjne var fulde af glinsende tårer.

«Tak. Nu er De rigtig sød.»

«Ih nei se, godaften mit barn!» frk. Hall slog hilsende ud med hånden. «Træk stolen herhen, og sæt Dem.»

Else vendte sig om. Der stod frk. Thomsen midt på gulvet, med en avis i hånden, som hang ned ved hendes side.

«Nå, så De er heringe,» sa frk. Thomsen med et bedrøvet blik på Else. «Hos mig er De endnu ikke kommet af Dem selv.»

[117] «Bryd Dem ikke om hvad hun siger,» frk. Hall greb Else i armen. «Hun er nok sød, men hun er dog ikke sådan rigtig i hodet. Og

så er hun så jaloux, det lille fæ.»

«Hvad siger hun?» spurgte frk. Thomsen, og stirred ind i Elses ansigt.

«Jeg siger at De skal sætte Dem, og læse avisen for mig, som De plejer!» råbte frk. Hall.

«He, he, he,» kurred frk. Thomsen.

Else tog plads i sofaen, og frk. Thomsen satte sig på en stol, som hun trak hen under den tilslørede gaskuppel. Hun foldede ud avisen, og begyndte at læse med sin snøvlende, monotone stemme.

«Nej det bryder jeg mig ikke om!» afbrød frk. Hall. «Hvad kommer det mig ved om der er plads nok på fattiggården eller ej?»

Frk. Thomsen begyndte på noget andet.

«Uf nej, dette om politik kjeder mig!» afbrød igjen frk. Hall. «Er der ikke noget om mord og drukkenboldter?»

Frk. Thomsen gennemsøgte avisen. «Jo, her er noget om et barnemord.»

«En ung pige, svensk af fødsel rømte forleden fra sin tjeneste,» læste frk. Thomsen. «Hendes husbongs folk, der ikke kunde begribe grugnen til hendes flugt, gav sig så til at eftersøge hendes [118] gjemmer, og fandt i hendes komodeskuffe et barnelig –»

«Så hold dog op mit barn!» udbrød frk. Hall indigneret, og slog ivrig fra sig med hænderne. «Hvor skal jeg kunne tåle at høre om

sådan? Læs noget smukt mit barn. Livet er dog så skønt!»

«Ja, der hører De, hvor skønt det er,» forsøgte Else.

«Livet *er* skønt,», forsikred frk. Hall og deklamerte patetisk:

«Som en ørn jeg slår ud min vinge –
Flyver mod solen og himmelens blå.
For mine øren tonerne klinge,
Jeg stræber, o stræber det bedste at nå!»

«Ja hun *er* nu alligevel storartet, den frk. Hall!» udbrød frk. Thomsen begejstret. «Men,» hun vendte sig helt om til Else og hvisked: «Sådan ganske rigtig i hodet, er hun nu alligevel ikke.»

«Kan De ikke finde noget kønt i Deres blad, De søde, lille fæ?» sa så frk. Hall.

Frk. Thomsen vendte og drejed avisen. «Jo, her er et vers,» sa hun så og læste:

[119] «Jeg lider og længes mens dagene går,
Og dagene flokkes til uger og år.
Jeg lider og længes, hvornår, hvornår,
Hvornår begynder vor kærligheds vår?»

«Ja, se det var kønt!» råbte frk. Hall. «Sådan skal det være. Lide og længes efter kærlighedens morgenrøde. Jeg skal skrive et digt til Dem, fru Kant.»

«Tak,» sa Else.

«Men De må ikke vise det til nogen. Og så må De endelig sige mig ærligt om De finder talent i det.»

Døren gik op og frk. Schrader trådte ind.

«Nå, så her finder jeg alle 3 forsamlede,» sa hun med et elskværdigt smil, og satte sig i sofaen, hvor Else havde gjort plads for hende.

«Jeg gik ind til frk. Hall og bad hende være stille inat,» sa Else.

«Og det vilde hun vel. Ikke frk. Hall?»

Frk. Hall satte munden ud i en trut og svarte ikke.

Frk. Schrader sad lidt og talte roligt og klogt og venligt som altid. Men det vilde ikke rigtig gå. Else var den eneste; som svarte. Efter et par minutters forløb rejste frk. Schrader sig, og gav alle 3 hånden til godnat.

[120] «Æh, bæ!» udbrød frk. Thomsen, og rakte ud en lang tunge, da frk. Schrader var borte. «Sikken en!»

«Skidt være med den hugaf!» sa frk. Hall, og brast ud i en rystende latter.

«Frk. Schrader er et udmærket menneske,» bemærked Else.

«Ja, vengt nu bare,» sa frk. Thomsen.

«Ja, vent nu bare,» gjentog frk. Hall.

«Ja vengt nu bare, ja vent nu bare,» blev de begge to syngende ved at gjenta, mens de pegte fingre ad Else, der tilsidst måtte holde sig for ørene.

«Nej ti nu stille», råbte hun og rejste sig. «Vær bare sød og snil mod frk. Schrader, så skal Dere nok se, at hun gjør gjengjæld.»

«Gjør gjengjæld,»ⁿ¹⁷ hvæste frk. Thomsen. «Ja hun gjør nok gjengjæld, den djævel.»

«Hvad er De egentlig for et menneske?» spurgte frk. Hall, da Else kom hen til hendes seng for at sige godnat.

«Ja, jeg er altså fru Else Kant, slet og ret.»

«Men hvorfor er De kommen her?»

«Ja, det forstår jeg ikke selv.»

«Men De har fåt et heldigt værelse. Tro De mig. De blir her ikke længe,» frk. Hall slog armene om Elses hals og kyssed hende.

[121] «Så husker De nok at være stille inat?»

«Ja, sødeste.»

«Når hun kysser Dem, så vil jeg også,» frk. Thomsen rørte med sine kolde læber ved Elses kind. «Godnat.»

Da Else kom ud fra frk. Hall så hun ind til fru Henderson. Dér gik hun i natkjole på de nøgne store fødder, op og ned, taktfast hoppende, fremlænds og baglænds med ryggen til døren.

Else blev stående som fastnaglet, og så på hende.

Så kom Anne med et medecinglas og gik ind til fru Henderson, hvem hun stansed i marschen.

Fru Henderson slugte medecinen, og sa venligt henvendt til Else:
«Kloral er u'mærket. U'mærket, siger jeg Dem.»

«Det er bare vand,» lo Anne.

«Får hun altid bare vand?»

«Nej, men ofte. Hun har fåt så forfærdelig meget kloral, og når hun bare tror, det er kloral, så sover hun undertiden alligevel.»

XVI.

[122] Else havde fåt en større portion kloral end de foregående aftener. Efter dr. Vibes ordre, havde Maren forklaret. Nu lå hun med ansigtet mod væggen, og vilde sove.

Hvad var dog dette for en underlig lyd? En tuslende, hvislende tisk, der steg og sank, og undertiden gik over i en truende knurren. Hun løfted hodet fra puden.

«You black, dirty pigs, you wampyres, bloodsuckers, you robbers and rascals,» lød det med en gennemtrængende tydelig hvisken.

Stakkels frk. Hall! Ja, hun havde ret. Hun *kunde* ikke la være. For ikke at forstyrre Else lå hun nu der og hvisked sine skjældsord. Det var rént rørende.

Else var ved at slumre ind, da et hvinende skrig, ledsaget af banken og larm trængte ind til hende. Hurtig sad hun oprejst i sengen, og lytted. Hun hørte råb, og snak af en høj forskrækket stemme, hastige skridt, lyden af nøgleraslen, og af en dør, som blev lukket op og i, hvorpå det blev stille.

Sukkende la hun sig tilbage på puden.

Lidt efter kom nornen ind. Else spurgte [123] hvad det havde vært for

en larm, og fik vide at det var en ung pige inde på den anden gang som havde tat ind at laksere på.

«På den anden gang – er det anden pleje?» spurgte Else.

«Ja, det er tæt herved, kun en væg imellem. Fruen har nok sét fløjdøren derude. – Imorgen skal jo fruene bade, hører jeg. Skal det være karbad eller styrt?»

«Tak styrt.»

«Så skal det nok være parat til klokken 8. Fruen må nødigt komme senere, for bagefter har jeg de andre, to, tre hold, som skal ha varmt bad.»

«Nej, jeg skal nok være præcis. Men hør, får jeg ikke lov at være alene, mens jeg bader?»

«Jo såmæn får fruene det. Sådan som fruene er, kan der ikke være noget ivejen. Hvordan er det med tanden.

«Tak. Den værker slet ikke.»

«Ja, ja godnat frue. Jeg skal nok se ind siden.»

Og det gjorde nornen troligt. Tre gange til var hun inde hos Else, som hun altid fandt vågen. Nornen rystede bedrøvet hodet, og Else var rent fortvilet. Nu havde hun ikke tandpine, og både frk. Hall og fru Henderson var forlængst bleven rolige. Kloral havde hun også fåt, mere end før, og dog sov hun ikke. Nej, for det var ^[124] disse nagende tanker, som aldrig lod hende i fred. Dette at være her. Og uvisheden

om hvor længe. Og iveren for at overlægen, som dog sikkert ikke anså hende for sindssyg, skulde lade hende slippe derfra.ⁿ¹⁸ Og længselen efter Tage, og bekymringen for fremtiden. Uden barnet kunde hun ikke leve, og hjem vendte hun aldrig mere. Bare én af disse kvaler vilde vært nok til at holde hende vågen, og nu var der så mange, så mange.

Den prægtige norne! Så redebon hun havde svaret ja da Else bad om lov til at bade alene. Heller ikke nornen anså hende for sindssyg. For så havde hun ikke sagt ja. Den gode, velsignede norne!

«Også dette at De aldrig sover, det er også et sikkert tegn på sindssyge.» – Ja, den Hieronimus, det var en herre, som vidste besked!

XVII.

Else gik op og ned på den lange korridor, da stuegangen kom. Det var overlægen.

«Nu, har De vært ude og spasere idag?» spurgte han, og stansed foran Else.

«Nej, jeg har gjort det én gang, og jeg gjør [125] det ikke mere. Det er altfor utåleligt at gå der med patienterne, som mellem en fåreflok, og fulgt i hælene af en vogterske.»

«Det er dog synd at De ikke går ud i sådant et dejligt forårsvejr. Nu har De vært her i 10–12 dage, og kun én gang ude. Egnen er dog så køn,» overlægen trådte hen til et af vinduerne.

«Ja, det véd jeg ikke noget om,» svarte Else. «Jeg sér intet, sanser intet sålænge jeg er her. Véd kun det éne forfærdelige, at jeg holdes indespærret på et galehus.»

«Der er da ingen, som gjør Dem noget,» overlægens tone var brysk, men hans mine mild. «Når jeg vil ha Dem ud, så er det jo for Deres egen skyld.»

«Ja, naturligvis. Men det er mig en altfor stor pine på den manér! Vil De la mig gå alene, så skal jeg hver dag.»

Overlægen så skarpt og prøvende på Else.

«Gå alene – ja, det måtte De gjerne. Men så vilde De vel prøve på at undvige?»

Else udholdt hans forskende blik og ventede lidt med svaret.

«Nej,» tænkte hun. «Jeg *vil* ikke lyve for ham. Havde det vært Hieronimus, så. – Men han har vært så altfor god imod mig.» «Ja, jeg [126] vilde vist forsøge på at undvige, hvis jeg fik gå alene,» sa hun så.

Overlægen lo.

«Ja, der sér De selv. Så tør jeg altså ikke la Dem gå alene. Men ellers i alt følger vi Dem jo. De får stadig bragt maden op på Deres værelse, og nu forleden da her var fest, og alle var tilstede, fik De lov til at slippe.»

«Man skulde fåt slæbt mig afsted efter hårene, hvis jeg var kommen med til den fest,» svarte Else.

«Og reservelægen fra sjette afdeling, som var på besøg her, og gjerne vilde ha hilst på Dem, han kom heller ikke ind til Dem, fordi De hadde sagt, at De ikke ønsked at se ham.»

«Ja,» sa Else. «Jeg er også uhyre taknemmelig for det altsammen.»

«Jeg har tat med noget kloroform og vat til tanden, som jo er begyndt igjen,» overlægen trak en pakke op af lommen og vikled ud en liden flaske, som han holdt op for lyset og betragted. «Der er ikke nok til at ta livet af sig» han rakte smilende flasken og et stykke vat til Else.

«Det tænker jeg heller ikke på.»

«Nå og styrten om morgenen, er De glad for den?»

[127] «Ja forfærdelig glad. Og nor, Sibylle mener jeg, er så prægtig.»

«Der kan De bare se! Igrunden trives De udmærket hos os.»

– Overlægen gjorde stuegang på den lange korridor, ud og ind gennem alle dørene, mens Else spaserte op og ned.

Da han gik ind på tværgangen, hvor Elses værelse lå, fulgte hun efter.

Fru Henderson, hvis dør som sædvanlig stod åben, gik som hun plejede fremlænds og baglænds på gulvet. Hun vendte ryggen til døren.

«Hvorfor kan hun dog ikke få nogle klær på, så hun kunde spasere på koridoren?» spurgte Else. «Hun trænger åbenbart til at røre sig, den stakkel.»

«Nej, for så pisker hun rundt hele afdelingen, op og ned,» svarte overlægen, som stod i døren til fru Hendersons værelse. «Hun er mager nok iforvejen. Den anstrengelse vilde gjøre det af med hende.»

«Men vilde det nu være nogen ulykke, hvis anstrengelsen gjorde det af med hende, som De siger?»

«Sådan kan man ikke raisonnere. Hun har sin mand ilive, og han synes, at han intet andet har at leve for end hende.»

[128] «Men når hun er sådan og aldrig blir anderledes?»

«Han besøger hende hver søndag, og skriver hver uge et brev til hende,» overlægen talte med et underligt dvælende tonefald, der virkede på Else som rørelse. «Det er fru Hendersons trøst og glæde, og vistnok også mandens.»

Nu slog fru Henderson ud med begge arme og vendte sig om midt på gulvet. Såsnart hun fik øje på overlægen, kom hun løbende hen til ham, greb ham om armen og sa med de sædvanlige ansigtsgrimaser: «I overmorgen er det lørdag.»

«Ja,» skreg overlægen ind i hendes øre. «Så får De brev fra Deres mand.»

«Ja fra Frants!» fru Henderson nikked så ivrig at håret hopped op og ned, og fortrak ansigtet, så hun så ud som en vild.

«Men Maren er styg,» vedblev fru Henderson. «Hun vil ikke ta skodderne fra vinduerne endda Frants har sagt, at hun skal. Frants *har* sagt det,» hun la hodet på skjæve og så op i overlægens ansigt med en spændt og barnebønlig mine.

«Ja ja, vent nu til Deres mand kommer,» skreg overlægen.

«Inat har jeg ligget på mattenⁿ¹⁹ udenfor fru [129] Mørcks dør, og passet på hende,» sa så fru Henderson. «Jeg forsikrer Dem, overlæge, det var u'mærket, u'mærket at jeg lå der. Hvad skulde hun ellers ha gjort?»

«Men hende dér kan jeg ikke li,» fortsatte fru Henderson og pegte på Else. «Nej, jeg kan aldeles ikke li Dem,» hun vendte ansigtet om mod Else og strakte hodet i krumbugtninger hen imod hende.

«Hun gjør Dem såmæn ingenting!» råbte overlægen. «Det er en meget rar dame.»

«Men jeg kjender hende ikke. Jeg kjender hende aldeles ikke,» fru Henderson drejed sig rundt med en gratiøs bevægelse og gav sig atter til at trave uforstyrret op og ned pa sine brede, flade fødder.

«Så skal jeg ind til frk. Hall og ha mine sædvanlige skjænd,» sa så overlægen med sin korte sympatetiske latter.

«Hun er forresten så sød frk. Hall,» bemærked Else, og så fortalte hun om hendes hvisken. «Da jeg så sa til hende, at også hendes hvisken havde forstyrret mig, blev hun fuldstændig stille. Siden har jeg ikke hørt et kny fra hende.»

«Og endda vil De bilde mig ind, at De ikke sover,» sa overlægen drillende.

[130] «Bilde Dem ind – hvorfor skulde jeg ville bilde Dem noget ind?» spurgte Else krænket.

«Nervøse damer tror altid at de ikke sover,» blev overlægen ved i samme drillende tone.

Else følte det som havde hun fåt et knubs i nakken. Sådan havde det også vært et par gange før. Ret som overlægen var elskværdig og tryg at tale med kunde han komme med bemærkninger, der liksom flytted grunden under Else.

«Overlægen kan jo spørge nor – Sibylle,» om jeg sover eller ej. *Hendes* udsagn tror De da vel? Hun er vel ikke nogen nervøs dame,

som bilder sig ind.»

«Nå ja, fru Kant,» sa overlægen, atter elskværdig. «Jeg selv tror mange gange, at jeg ikke har sovet, men så fortæller min kone mig, at jeg har ligget og snorket,» overlægen lo, og Else måtte mod sin vilje le med.

«Men jeg snorker ikke, kan De være vis på!» udbrød Else. «Og søvn får jeg ikke så længe jeg er her. Ialtfald ikke ordentlig.»

«Ved De hvad jeg glæder mig over?» overlægen stansede udenfor frk. Halls dør, hvorhen Else var fulgt med.

«Nej?»

«Kan De ikke gætte det?»

[131] «Umulig.»

«Nu har De i 3 dage ikke talt om Hieronimus. Det kalder jeg et fremskridt!»

«Nej. Jeg har svoret til mig selv, at jeg ikke mere skal nævne hans navn så længe jeg er her. Men derfor har jeg ikke glemt ham, må De tro.»

XVIII.

Næste morgen kom overlægen med en stor konvolut, fuld af breve. Else var dårlig den dag, og var gåt tilsengs igjen efter styrtebadet og frokosten.

«De sér, det er uåbnet altsammen,» sa overlægen. «Læs nu, og bliv så i godt humør.»

Else tog stum imod konvoluten. Hun havde lyst til at gribe overlægens hånd og kysse den, sådan taknemmelighed følte hun mod ham, fordi han nu igjen behandlet hende som et medmenneske.

Men hun kyssed ikke hans hånd. Det vilde sét ud som hysteri. Nøjedes derfor med at sige hjærtelig tak.

Konvoluten indeholdt alle de breve, der var kommen til Else under hendes fraværelse, ^[132] fra hjemmet. Desuden svar fra Inger, til hvem Else havde skrevet, og spurgt om barnet.

Det læste hun først, atter og atter, mens hendes øjne løb over af tårer. Tage snakket hver dag om mamma, og fortalte til alle at mamma var på hospital og snart kom hjem igjen. Han var frisk og rask, spiste og sov, og havde det bare godt i alle retninger.

Hun blev liggende med Ingers brev i hænderne, og tænkte og tænkte på gutten. Gudskelov at han ikke havde glemt hende, at han

endnu vidste at han havde en mamma, som han ventede at skulde få se igen.

Så læste hun de andre breve. Det var fra venner og bekendte, og fra slægtninge i udlandet, og indholdet var kun godt.

Det sidste brev hun åbnede var en smal konvolut af gjennemsigtigt papir, og med fordrejet udenpåskrift. Else fik ved at se på konvoluten en uhyggelig fornemmelse, der mere end bekræftedes da hun havde lukket den op, og læst indholdet. Det var en anonym skrivelse, fuld af de giftigste hentydninger til hendes mands forhold overfor hende.

Else gik frem af sengen, rev brevet og konvoluten i stykker, og puttede det ind i kakkelovnen.

[133] Om eftermiddagen stod hun op, og gik ud og spaserte på koridoren. Et øjeblik efter var frk. Thomsen der, og tog hende under armen.

«Ja er De nu også vis på at De forstår det angsammen,» begyndte hun, og stak sit ansigt tæt op til Elses. «Der er altså 3 forhold: det kristelige, det ægteskabelige, og det blodige.»

«Ja,» nikkede Else.

«Og jeg er et fænomen, det véd De. Ikke?»

«Jo.»

«Men tænke sig hvordan de bæster har pingt mig med det blodige forhold,» frk. Thomsen tog et fastere tag i Elses arm. «Der har de gåt

og snugset i min seng, og slåt vingduet op midt om vingteren, og engang laved de et kors på skrivebordet derinde. Hvad sygnes De?»

Else vidste ikke hvad hun skulde «sygnes». Overlægens ytring at frk. Thomsen var idiot og aldrig blev anderledes, som dengang havde stødt hende, vidste hun nu, var den fuldkomneste sandhed. For nogle dage siden havde Else git efter for frk. Thomsens altid tilbagekommende, og altid mere og mere indtrængende anmodninger om at spasere i haven, og da frk. Thomsen først havde fåt Else for sig selv dernede, var det som om alle sluser for hendes forvirrede forestillinger brast. Om ikke Else vidste hvad ^[134] der var foregået med hende? Om ikke Else havde læst i bladene om hendes blodige forhold? Om hun ikke kjendte til historien om den fremmede herre, der havde tat hende om livet og båret hende over en bæk med farlige stene. Om hun ikke havde hørt hvorledes hun var bleven forfulgt for det blodige forholds skyld, overalt hvor hun havde vært, i udlandet og hjemme, men dog allermest her. Else var begyndt med at ville snakke hende tilrette, – frk. Thomsen var jo ellers så barnligsød og fornuftig – men havde snart mærket, at det var umuligt. Så havde hun tat det parti at svare ha og ja og tålmodigt høre på hende. Men hun var efterhånden bleven så træt og ør af hendes hver dag evindeligt gjentagne snak, at hun følte noget, der ligned rædsel, hvergang frk. Thomsen kom farende efter hende, hvad hun altid gjorde såsnart Else viste sig udenfor sit værelse.

«Hvad sygnes De,» gjentog frk. Thomsen. «Var det dog ikke skamløst at de laved et kors?»

«Hvad slags kors?»

«De havde tat et blongsterglas med gåseurter, og stillet det påtværs af et fotografi. Forstår De?»

[135] «Hvad mente de da med det?» spurgte Else sukkende.

«De vilde håne mig naturligvis. De véd da hvad et kors betyder?»

«Nej.»

«Sikken en,» lo frk. Thomsen. «De er jo dog et voksengt mengeske! Kors betyder kærlighed, og når de stiller det op netop på tværs af det blodige forhold, så kan De selv tænke Dem til. Uh sligt rakkerpak!»

Anne kom op med et glas mælk på en bakke, og gik ind i et af værelserne, hvis dør hun lod stå åben. Else stansed og så ind.

«Kom,» sa frk. Thomsen. «Maren er en djævel, men Anne dér er værre end den allerværste.»

«Sikkene to tøse!» råbte i det samme en ung lyshåret kvinde, der lå tilsengs inde i værelset. «I må tro, jeg kjender jer nok, I tasker!» vedblev hun og rejste sig op i sengen. «Det var jer, som tog to stole og satte sig overskrævs på dem midt i haven i sommer.»

«Her er Deres mælk, frk. Nielsen,» Anne rakte glasset til den lyshårede kvinde, som tog det, og drak.

Else gik ind, og stilled sig op ved siden af Anne foran sengen.

[136] Frk. Nielsen snakke højt og vredt en mængde usammenhængende ting, mens hun med glasset i hånden så ret frem

for sig. Pludselig slog hun resten af mælken lige i ansigtet på Else og råbte hoverende: «Der har Du det, dit afskum!»

«Fy fy,» sa Anne og tog glasset fra hende.

«Jeg gir jer døden og djævelen alle tilhobe!» skreg frk. Nielsen idet hun kasted sig tilbage i sengen, og sparked dynen højt op i luften. «Nu kan Du klage til ham, tugthusforvalteren, så skal jeg nok ta og spytte ham i øjnene!»

«Kom så fru Kant,» sa Anne.

«Det var Anne, som fik hende til det,» hvisked frk. Thomsen da Else kom ud på koridoren. «Det forstår De da vel?»

Else rysted hodet.

«Nu skal jeg ned og spasere med patienterne,» vedblev frk. Thomsen, der fulgte Else til hendes dør. «Vil De ikke med?»

«Nej.»

«Å jo kom! Vi to kan gå iforvejen for os selv. Så kan vi snakke sammeng uden at de andre hører det.»

Ja tak, tænkte Else. Det var netop det, hun af al magt vilde undgå.

Frk. Thomsen blev stående i den åbne dør, ^[137] mens Else vasked af melkepletterne, og tigged og bad hende om at gå med.

«Nu må De komme, frk. Thomsen!» råbtes der omsider, og Maren i hat og sjall og hvidt stort forklæde blev synlig i døren.

«Ja ja, så får jeg gå da. Farvel fru Kant,» frk. Thomsen nikkede til Else og rakte tunge til Maren, idet hun forsvandt.

Else satte sig ved vinduet og begyndte at sy på sit bordteppe. Straks efter gik døren sagte op, og frk. Hall i nattrøje og underskjørt, kég ind.

«Værsgod,» sa Else. «Kom De bare.»

Frk. Hall trådte indenfor og lukkede døren efter sig. Nu først i det stærke sollys fra vinduet så Else hende rigtig. Det gulblege opdunstedede ansigt havde små regelmæssige træk; det blanke sorte hår, der omhyggelig var redt og opsat, var isprængt med striber af sølvstænk. Øjnene var nøddebrune med et godmodigt men uroligt udtryk, og den fine røde mund, der var i uafbrudt sitrende bevægelse fremviste skinnende hvide tænder. Else kunde sé at hun måtte ha vært meget smuk i sin ungdom.

«Hvorfor går De altid på strømpelæsten?» spurgte Else, da frk. Hall havde tat plads i gyngestolen.

[138] «Jo, for det kan jeg bedst li,» fniste frk. Hall, og stak hænderne ind i de åbne, vide trøjeærmer.

«Og i underskjørt og nattrøje,» vedblev Else. «De skulde ta en kjole på Dem.»

«Sig det til hugafen,» sa frk. Hall vredt. «Hun har tat alting fra mig.»

«Bed hende om at få det tilbage. Nu er De jo så frisk og kjæk. Stille om nætterne, og rolig og snil hele dagen.»

«Ja, ikke sandt? Nu forstyrrer jeg Dem aldrig mere,» frk. Hall så på Else med et stolt og lykkeligt smil.

«Nej. Nu er De bare sød. Det har jeg også sagt til overlægen og frk. Schrader.»

«Å det rakkerpak!» udbrød frk. Hall og stamped med foden.

«Jeg holder så forfærdelig meget af dem begge to,» sa Else.

«Gjør De virkelig?» Over frk. Halls ansigt bredte der sig et tvilende smil, der gik over til hendes sædvanlige fnisen.

«Forresten kan det ikke nytte at bede,» vedblev frk. Hall alvorlig. «Hugafen kommer med det en skønne dag, når hun finder for godt. Jeg kjender rummelen, må De tro. Man skal aldrig bé om noget her.»

[139] «Men nu skal De se hvad mit barn idag bragte hjem med til mig,» frk. Hall fôr pludselig op fra stolen, løb ud, og kom straks efter tilbage med nogle anemoner i fugtig mos på en underkop.

«Se,» sa hun, og holdt underkoppen tæt hen til Else, mens hendes ansigt strålte af henrykkelse. «Er de ikke yndige? Å jeg elsker anemoner, disse første, som foråret bringer,» hun bøjed sit ansigt ned og kyssed varsomt på blomsterne. «Gud velsigne, velsigne, velsigne mine yndige små!» Da hun atter retted hodet, stod hendes øjne fulde af blanke tårer.

«Ja, de er søde,» sa Else.

«Ja, ikke sandt!» råbte frk. Hall. «For mig er de nu ti gange så

skjønne og dyrebare som for andre, for når jeg sér de første anemoner, så ved jeg at min onde tid er forbi, og at jeg får det bedre dag for dag.»

«Men nu skal De høre et digt, jeg har skrevet til Dem, fru Kant,» frk. Hall trak et sammenlagt papir op ved nattrøjens halskrave, og foldede det ud.

«Nej,» sa hun så. «Jeg vil ikke læse det højt. Det er så flaut.»

«Å jo,» bad Else.

«Nej, nej,» frk. Hall holdt hænderne skjulende

[140] op for ansigtet. «Jeg er vis på, De bare gjør nar af det.»

«Hvor kan De tænke?» sa Else.

«Læs det selv da,» frk. Hall rakte Else papiret.

«Jeg kan ikke forstå bogstaverne,» sa Else efter at ha sét lidt på det.

«Ja, så kom med det da. Men De må love mig ikke at gjøre nar.»

«Stængt inde i et fængsel
Med mange triste rum,»

læste frk. Hall patetisk mens en svag rødme bredte sig over hendes kinder. «Uf nej, nu sidder De og griner.»

«Nej så sandelig! Begyndelsen er vakker. Lad mig høre mere.»

«Stænget inde i et fængsel
Med mange mørke rum,
Der sidder en kongedatter,
Hendes skjæbne er ond og grim.
Hun længes at slå sin vinge
Imod den lyse sky.
Men ak hun har ingen vinge,
Den er slået rent itu.»

[141] «De må ved gud ikke gjøre nar fru Kant,» frk. Hall dukked pludselig hodet, og skjulte ansigtet bag papiret, der dirred mellem hendes hænder.

«Tro mig nu, at jeg ikke gjør nar, frk. Hall.»

Frk. Hall fôr sig med hånden over øjnene, og fortsatte:

«Så kommer der en dronning,
En dronning fra fremmed land.
Hun smiler med sorte øjne,
Hendes navn, det er fru Kant,»

endte frk. Hall og brast ud i en forlegen latter. «Vil De ha det?»

«Ja tak,» sa Else, «det vil jeg gjerne.»

«Hvad synes De om det? Er der talent?»

«Javist er der så.»

«Nej i min ungdom, da kunde jeg skrive digte,» sukede frk. Hall.
«De skulde sét mig på ballerne i hvid gaze og med brandgule bouketter. Men alt er jo forfængelighed her i verden. Jeg tror, at de som er smukke, og får de største gaver, af gud stilles så højt for at de skal dale som et pragtfuldt stjernesky, der slukkes. Gud morer sig vist med sådant [142] noget. For hvad skulde han ellers ha for adspredelser, hvad fru Kant?»

«Å ja,» sa Else. «Man kan jo tænke sig lidt af hvert.»

«Uh ha! Havde man endda ikke sådan en egoistisk mor, så slap man da for at være her. Ih nej, der hører jeg mine fugle, mine søde små fugle!» frk. Hall rejste sig med et pludseligt sæt. «De kommer hver morgen og hver eftermiddag, og får mad hos mig.»

«Hvad slags fugle?»

«Spurve og dompapper og ravne, alle de, som bôr i træerne derude. Jeg gir dem alt det brød, jeg ikke selv spiser op. Men disse griske bæster, Maren og Anne, stjæler det fra mig, når de kan komme til. Derfor går jeg med det på mig.»

«Hvor da?» spurgte Else. «De har jo ingen kjole og altså heller ingen lomme.»

«Inde i mine bénklæder, naturligvis,» frk. Hall snapped underkoppen med anemonerne, slog nikkende og hilsende ud med

hånden, og gik.

Straks efter hørte Else frk. Hall lukke vinduet op inde i sit værelse, og derpå et kjælent snakkeri, blandet med trippen og pikken og en lyd som af lette faldende hagl.

XIX.

[143] Frk. Hall var mærkelig, tænkte Else. Tiltrods for al elendigheden ved at være på en sindssygeanstalt nød hun begejstret og jublende de gode småting, tilværelsen bød hende. Hendes fryd over vårens første blomster, hendes ivrige glæde ved at gi fuglene mad, hendes intensive stemningsfylde, der gav sig udtryk i lyriske frembringelser, den tilfredsstillelse hun følte ved «sit barns» selskab, og nu hendes stolte lykke over at ha behersket sig om nætterne for Elses skyld. Hun liksom leved op i alt dette, og blev for hver dag som gik mere og mere fornøjet og normal.

Kanske det var hemmeligheden med at føle sig tilfreds her i verden, dette at ta de gode småting op, leve for dem, og være taknemmelig for dem.

Else la arbejdet fra sig, og trak vejret dybt. Hun langtedes efter luft. Skulde hun gå ned i haven lidt? Nu var jo frk. Thomsen ude, så hun fik være i fred.

Ude i skabet hentede hun sin hat og paletot, og trak i gangen langsomt hanskerne på, mens [144] hun kég ind til fru Henderson, hvis dør som altid stod åben.

Fru Henderson gik som hun plejed fremlænds og baglænds op og ned. Else blev stående og undred sig som så ofte før over denne sejge,

utrættelige, taktfaste marscheren.

Gad vidst om hun også nu vilde mærke at nogen så på hende? Det var liksom fru Henderson havde øjne i nakken.

Ja, ganske rigtig. Der vendte hun sig om med et pludseligt ryk, og kom løbende hen til døren.

«Jeg har jo sagt Dem, at De ikke må se på mig,» sa fru Henderson truende, og vridende hodet op i Elses ansigt. «Hvad er De for én? De skulde slet ikke være her, og det skal jeg sige til Frants og til overlægen!»

«Jeg vil Dem ikke noget ondt!» råbte Else.

«Gå Deres vej!» sa fru Henderson. «Gå Deres vej. De, som ikke kjender fru Mørck engang!»

«Ja nu går jeg,» sa Else.

Da Else kom nedenunder på den store korridor, der nøjagtig lignede den ovenpå, så hun gennem en åben dør et svært rødt fruentimmer, som midt i værelset stod og løfted skjørterne højt op, mens hun med svulne øjne så sløvt ^[145] frem for sig. Else blev stående, og betragtede hende.

«Gå bort, fru Kant,» sa Anne, der kom forbi med en bakke.

«Hvorfor må jeg ikke se på hende?»

«Nej, for hun slår. Det kan hænde, hun kommer farende og gir Dem én, så De ligger der. Hun er så forfærdelig stærk.»

Else trak sig hastig tilbage, fik fat på en pige med et nøgleknippe, der lukked op døren til haven, og skyndte sig ud.

Der gik en af pigerne med en patient, som i armen bar en stor grå kat, og som fôr hoppende og sjanglende afsted, mens hun uafsladelig kyssed katten, og snakke til den med mange kjælnе gebærder. Hendes ankler knækked hvert øjeblik over, og pigen greb ret som det var efter hende, for at hun ikke skulde falde.

Haven var vid og rummelig, omgitt af et højt plankeværk, med flere spadsereveje, der alle løb i rundinger. Der var en stor græsplaine i midten, nøgne, muldede rabater, og klynger af forskjellige slags træer, som var begyndt at knoppes.

Uf, der sad fru Winther på en af bænkene, med en stor brun skindkrave, bart hode og opslået paraply.

[146] Else havde lyst til at vende om, men fru Winther drejed hodet og nikked til hende, og så turde hun ikke.

«Nå, er De ude og rører Dem,» sa fru Winther leende med sit spotske tonefald. «Ja, det er at gå rundt her også, rundt, rundt, rundt. Det er en nydelig verden, vi lever i,» fru Winther lo, så hun rysted.

«Ja, det er kjedeligt med disse runde gange,» svarte Else, som syntes, hun måtte sige noget.

«De behøver ikke at genere Dem,» sa fru Winther og spruded af latter. «Gå De bare.»

Det er en overlegen dame, tænkte Else, mens hun trykket og flou

fortsatte sin gang. Hun skulde da vel vogte sig for at komme i nærheden af den bænk, hvor fru Winther sad. I små vendinger gik hun frem og tilbage øverst i haven.

Pludselig hørte hun løbende skridt bag sig, og vidste, det var frk. Thomsen. Ak, om hun i et spring havde kunnet sætte over det høje plankeværk for at bli fri for hende. Nu skulde hun igjen mases ind i denne evigt samme suppedas af forhærdet forrykte forestillinger.

«Jeg kunde nok tænke, De var her,» sa frk. Thomsen, og stak forpustet sin arm ind under ^[147] Elses. «Når De nu kommer op på Deres værelse, skal De se noget.»

«Hvad da?» spurgte Else.

«Det siger jeg ikke,» svarte frk. Thomsen, skjælvende af glæde. «Men vengt nu. Noget, som De blir glad for.»

Hvad skulde hun kunne bli glad for? Brev? Nej, på denne tid af dagen kom der ikke post. Og desuden, breve blev hun heller ikke glad for, sålænge hun var her.

«Sér De,» hvisked frk. Thomsen. «Der går en pige, som skal spiognere os.»

Else så sig om til alle sider, og kunde ingen anden Pige opdage end den, der gik med den sjanglende patient, som bar katten i armen.

«Hun,» sa Else. «Hun går der da virkelig for at passe på det syge menneske.»

«Det er bare et påskud. Forstår De ikke det? Jeg begriber ikke, at De kan være så dum fru Kant.»

Else taug. Hvad kunde det nytte at hun forsøgte at gøre frk. Thomsen begribeligt at hun tog fejl. Hun havde slidt forgjæves med det så altfor mange gange.

«Se nu, se nu, hvor hun kigger efter os! Uh, den mær! Jeg kunde ha lyst til at få hende.»

[148] Disse ord, af den barnligt udseende, lysblonde og sørgmodige frk. Thomsen, virked så komisk at Else brast i latter.

Frk. Thomsen lo med.

«Ja, man kan da også bli gal i hodet tilsidst,» udbrød hun, og var øjensynlig stolt over at ha sagt noget morsomt. «Men der er altså disse tre Forhold: Det kristelige, det ægteskabelige og det blodige. Og så det, som De ikke må glemme, at jeg er et fænomen.»

«Så nu kom hele lektien. Else krymped sig sammen indvendig, og så trist hen for sig. Hvergang frk. Thomsen satte ansigtet tæt op til Elses og sa: Ikke? Eller: De forstår? svarte Else ja og nikked. Hendes tanker svæved vidt omkring mens frk. Thomsens snøvlende snakkeri suste for hendes øren. Det var som gik hun på et ensomt sted med en lænke om foden, der raslende slæbte henad jorden.

Hun kunde jo bli fri for dette overhæng af frk. Thomsen, hvis hun klaged til overlægen eller frk. Schrader. De vilde så simpelthen forbyde frk. Thomsen at tale til hende. Men Else nænned det ikke. Frk. Thomsen fandt øjensynlig en trøst og lettelse ved at betro sig til hende,

og Else holdt også, trods alt, lidt af hende.

[149] «Men nu har jeg skrevet mit ultimatum,» sa frk. Thomsen og stod stille med et ryk.

Ja, tænkte Else. Det har Du sagt så tit.

«Overlægnen var meget forbløffet, siger jeg Dem. Har jeg fortalt Dem hvad han svarte?»

«Ja,» afværged Else.

«Nu har jeg sat mig selv en frist til den niende juni,» vedblev frk. Thomsen. «Da er det et år siden jeg kom her. Hvis jeg ikke så er sluppen herfra, flyngter jeg.»

«Ja,» sa Else. Og så fik hun for tiende gang en beskrivelse af hvorledes frk. Thomsen vilde bære sig ad med at «flyngte». Sy sine lagener sammen sådan klokken 2–3 om natten, binde dem fast til vindueskrogen og fire sig ned i haven. Så var det bare at klatre over rækværket og løbe lige til byen.

«Så kommer jeg op til Dem,» sluttede frk. Thomsen. «Jeg har Deres adresse. Ja, for De er herfra længe før den tid, er jeg sikker på. Tror De ikke?»

«Jeg håber det.»

«Så skal vi rejse sammen,» vedblev frk. Thomsen. «Lægge os i pensionat nede i Schwejts eller oppe i Norge. For De rejser jo altid om sommeren, ikke?»

Else nikkede. Også dette at de skulde rejse ^[150] sammen havde frk. Thomsen ustanselig talt om i over en uge.

«Kan De se, der ignedning fejler mig,» vedblev frk. Thomsen indtrængende. «Jeg kan fatte planer, og tale fornunftigt om alt muligt. Jeg kan skrive mit ultimatum til overlægnen. Jeg kan også være snedig og narre det skurkepak. Og så har jeg en mission.»

«En mission?»

«Ja. En mission for alle de ulykkelige fænoméner, som findes i verden. Derfor er det, jeg må lide så meget. Det måtte Kristus også.»

«Ja, Kristus,» sa Else.

«Kan De da ikke forstå at det er akkurat det samme med mig? Hvad vilde Kristus? Frelse de ulykkelige. Hvad vil jeg? Frelse fænoménerne.»

«Nu ringer klokken til aftensmaden,» sa Else og pusted ud i lettelse. «Så må vi op.»

På sit værelse fandt Else et fad med anemoner og violer stukket ned i fugtig mos, og om spejlet over komoden en dekoration af grangrene. *Det* var det altså frk. Thomsen havde ment, da hun talte om at noget glædeligt ventede hende.

Siden, da Else havde spist til aftens kom frk. Thomsen ind, og lod sine spørgende øjne ^[151] henrykt vandre rundt fra Else til anemonerne og til grandekorationerne over komoden. «Det var en overraskelse, ikke?»

Else takked hende på det bedste.

«De glemmer da vel ikke vor aftensiesta, fru Kant?» frk. Hall stod i døren, vinkende og nikkende.

«Nej, nu kommer jeg. Gå De frk. Thomsen. Jeg vil bare kike ind til fru Henderson.»

«Hvorfor vil De dog det,» sa frk. Thomsen uvilligt.

«Jo, for jeg *kan* ikke la være.» Det slog Else i samme nu at hun havde svaret akkurat det samme som frk. Hall, da hun havde bedt hende ikke skringe op om nætterne.

Fru Henderson vandred op og ned med ryggen til døren, taktfast, uforstyrrelig med ludende hode og viftende hår, og Else blev stående som fastnaglet.

«Hvor blir De dog af?» det var frk. Hall på strømpelæsten og i sit knækorte underskjørt med de svære lægge.

«Er det ikke mærkeligt at hun kan holde ud at trave sådan,» sa Else. «Se på hendes fødder, huden er flosset og afslidt.»

I det samme vendte fru Henderson sig om ^[152] og kom løbende med fremrakte arme hen til frk. Hall.

«Frants kommer på søndag!» råbte hun, og snapped smældende efter vejret mens hun greb frk. Hall i begge skuldre.

«Til lykke!» råbte frk. Hall.

«Jeg har skrevet et brev til Frants,» vedblev fru Henderson. «Men det glemmer jeg ved mit hjærte. Jeg glemmer det ved mit hjærte siger jeg Dem!» fru Henderson skreg ordene ud med så hæftige ansigtsfordrejelser at hendes gråblege kinder fik en svag rødme, og åren i panden blev synlig. «Nu er vindusskodderne altid låset, og nu kunde de godt stå åbne, for nu tænker jeg ikke mere på at flygte. Jeg tænker ikke mere på at flygte!» gjentog hun vildt skrigende.

«Har fru Henderson villet flygte?» spurgte Else, da hun og frk. Thomsen sad i det røde lys inde hos frk. Hall.

«Ja, hun har bundet sine lagener sammen, og firet sig ned fra vinduet, det samme som mit barn tænker på at gjøre,» frk. Hall trued til frk. Thomsen, og fortalte så at fru Henderson ved den lejlighed havde fåt sin ankel forstuvet, men dog havde havt kræfter til at slæbe sig to mil afsted, halvvejs til byen, hvor hun var bleven taget og ført tilbage.

[153] «Man skal ikke undvige,» fortsatte frk. Hall. «Godvillig bør man slippe herfra. At De véd det, mit barn,» hun trued atter til frk. Thomsen. «De opnår kun at bli taget ved vingebeinet og bragt tilbage, og så får De det langt slemmere end nu.»

«Man skulde næsten tro at hun øngsker det,» sa frk. Thomsen vredt. «Så glad hun sér ud, når hun siger det.»

«Hvor her dufter af forår!» udbrød frk. Hall og slog begejstret hænderne sammen; hun gik om og lugted til de mange grangrene, der var anbragt rundt omkring i værelset og til fadene med anemoner og vilde violer.

«Det er hende der mit søde barn, som jeg kan takke for det.»

«Ja,» sa frk. Thomsen, der sad i den lille sofa ved siden af Else. Hun sukked dybt og de sørgmodige barneøjne fik en uvant glans. «Havde vi ikke guds velsignende forår, hvad så?» hun slog med en hastig bevægelse armene om Elses liv og skjulte ansigtet i hendes skjød.

«Nu går jeg i seng,» sa frk. Hall. «Se ikke på mig. Godnat, godnat, godnat,» hun gik rundt og kyssed grangrenene og blomsterne.

«Og mine yndige småfugle, dem skal jeg nok ikke glemme imorgentidlig,» frk. Hall tog ^[154] fra vinduet bag gardinet en tallerken med brødrester og la indholdet ind under sin hodepude.

«Så!» sa hun, da hun var hoppet i seng, og havde dækket sig til. «Nu må De gjerne læse for mig, mit barn.»

«Frk. Hall bér Dem læse!» råbte Else til frk. Thomsen, der fremdeles havde ansigtet skjult i hendes skjød.

Frk. Thomsen retted sig op. «Havde jeg bare en kniv, så gjorde jeg sådan,» hun rakte frem sin venstre hånd og førte den højre med en snittende bevægelse over håndledet.

«Nå, nå!» råbte frk. Hall fra sengen. «Ja, det har vi såmæn allesammen tænkt på. Men det duer ikke. Hvem kan vide om vi ikke får det endda værre, der hvor vi kommer hen?»

XX.

«Jeg vilde gjerne tale et øjeblik med Dem,» sa Else til overlægen, da han en morgen kom til stuegangen, fulgt af en ung kandidat, som hun ikke før havde sét.

«Ja vel ja, men hvorfor går De dog ikke ud? De blir så hvid og smal i kinderne. I haven kunde De da sagtens.»

[155] «Gå rundt i den fillehavn, som en høne indenfor en kridtstreg!»

«Er nu *det* en fillehavn,» lo overlægen.

«Jeg var ude en tur med frk. Schrader forleden. Hende vil jeg gjerne gå med.» – –

«Nå,» sa overlægen, da han nogle minutter senere indfandt sig hos Else uden kandidaten. «Har De læst den?» han tog op fra bordet en bog, som han bladed i. «Hvad synes De om den?»

«Hvorlænge er De ment på at ville beholde mig her?» svarte Else.

«Det véd jeg ikke.»

«Ved De det ikke? Hvem skal så vide det, når *De* ikke véd det?»

«Slå Dem nu til ro fru Kant,» det kom lidt utålmodigt. «De skulde være glad ved at være her. Det er *min* mening.»

«Som lidende af hvilken form for sindssyge er jeg indlagt her?» spurgte Else, og så opmærksomt på overlægen.

«Form for sindssyge – Form for sindssyge,» overlægen fik en ærgerlig mine. «De er her til observation.»

«Til observation!» udbrød Else. «Er det da ikke nok med den observation, jeg var underkastet på sjette afdeling?»

[156] «Det har altså rette vedkommende ikke fundet.»

«Rette vedkommende! Hvem er rette vedkommende? Hieronimus! Skulde han måle sig selv med den alen, han bruger til andre, vilde han så ikke også være her?»

«Hvem var det, som havde svoret ikke mere at ville nævne Hieronimus' navn?» overlægen bøjede sig fremover mod Else, og rynkede sine bryn.

«Jeg forstår ikke dette,» sa Else, og tog sig med begge hænder om hodet. «Nu har jeg været her i 14 dage, og De må, hvis De er ærlig, tilstå, at De intetsomhelst tegn til sindssyge har opdaget hos mig. Hverken De eller frk. Schrader, som tar sig så meget af mig, og som snakker med mig mindst 3 gange daglig.»

«Dette, om et menneske er sindssygt, lar sig ikke afgjøre sådan på en studs.»

«Men tænk om De selv var i samme situation som jeg nu. Hvad vilde De så gøre?»

«Selv i samme situation,» overlægen slog rynker på næsen.

«Nej men sæt det bare,» vedblev Else. «De har været syg og søvnløs og nedtrykt og forgræmmet, efter Deres omgiversers skjøn, med eller uden grund. De har år efter år lidt af en nervøs hoste, der liksom har ædt op al Deres modstandskraft. ^[157] Så går De hen til et menneske, der er bekjendt for sin indsigt og dygtighed i at behandle den slags tilfælde, og så tar han Dem ved kraven, siger De er gal, og putter Dem i hullet, hvor ingen får adgang til Dem.»

«Nå, nå, hullet,» lo overlægen. «Ja, så vilde jeg ganske rolig finde mig i at være der indtil der blev lukket op for mig.»

«Ja det er let at snakke,» sa Else. «Men gud véd om De vilde kunne ta det så nonchalant, når det kom til stykket. Her sidder jeg arresteret for galskab,» vedblev hun oprørt, og ikke engang få vide hvori min galskab består?»

«Ja, der er nu for det første Deres vrede mod Deres mand,» sa overlægen.

Else knytted hænderne, og letted sig i sædet. Så satte hun sig tilrette igjen og sa: «Er det *deri* min galskab består?»

«Blandt andet.»

«Hos Hieronimus var det min mangel på evne til at kunne beherske mig, min tilbøjelighed til at male abnorme billeder, min søvnløshed. Og her – ja, hvad kan man ikke finde på, når det gjælder at *skulle* finde på noget.»

«Slå Dem tiltåls,» sa overlægen atter.

«Nej, jeg *vil* ikke slå mig tiltåls!» råbte Else. «Hvorfor skulde jeg det, når jeg finder, [158] at jeg blir skjændigt behandlet? Ja skjændigt! Jeg *er* ikke sindssyg, og har derfor ikke hjemme her. Hvad siger og foretar jeg mig, som ikke er normalt, må jeg spørge? Jeg har ingen hallucinationer, ingen fikse ideer, ingen tvangsforestillinger. Og selv om jeg havde, var det endda et spørgsmaal om det var forsvarligt at holde mig indespærret her mod min vilje!»

«Men hvad vilde De gjøre, hvis jeg lod Dem gå?» spurgte overlægen irriteret. «De vil jo ikke hjem til Deres mand.»

«Hvad kommer det Dem ved, hvad jeg borgerligt og menneskeligt vil gjøre eller ikke gjøre? Jeg troede, De var overlæge på Sct. Jørgen og ikke fru Kants formynder.»

«Skriv til Deres mand, og béd ham besøge Dem. Så blir vi måske enige alle tre.»

«Aldrig!» råbte Else. «Ikke om jeg så skal bli her bestandig. Jeg begriber forresten ikke at De kan blande de to ting sammen. Spørqsmalet for Dem må jo være: Er fru Kant sindssyg, og er hun således sindssyg at hun bør holdes under lås og lukke? Det at en kone er sint på sin mand er jo ingen grund til at spærre hende inde. Hvis De skulde ta Dem af alle de sinte koner, hvor vilde De så skaffe plads fra?»

[159] «Ja, nu får vi se,» sa overlægen i overvejende tone.

«Sé ikke for længe,» bad Else.

«De forstår da vel at når en autoritet som Hieronimus har sendt Dem til mig, så må jeg beholde Dem observationstiden ud.»

«Hvor længe varer observationstiden da?»

«Det er forskelligt,» overlægen rejste sig og gav Else hånden til farvel. «Vær De kun rolig, fru Kant. Jeg skal såmæn ingen fortræd gjøre Dem.»

XXI.

«Her har jeg et par bøger til Dem,» sa frk. Schrader, da hun kom om aftenen. «René Mauperin, det er en af mine yndlingsbøger. Og så er her en af fru Edgrén.»

Så snakte de om bøger, som de begge havde læst, og atter slog det Else for en lighed der var mellem deres smag og omdømme.

«Vi spiller L'hombre af og til inde hos mig,» bemærked så frk. Schrader. «Dr. Vibe og jeg og et par andre. Kunde De ikke ha lyst til at være med en gang, fru Kant?»

Else takked. Det vilde hun gjerne.

[160] «Jeg må forresten le når jeg tænker på den gang, jeg skulde lære L'hombre,» sa frk. Schrader. «Jeg lå og drømte L'hombre hele natten, og jeg lærte skam spillet i drømme.»

«Akkurat sådan gik det mig!» udbrød Else livlig. «Jeg lærte det også i drømme om nätterne. Bogstavelig!»

Frk. Schrader rakte Else en pakke silker, som hun havde besørget indkjøbt for hende til bordteppet, og håbed at de var rigtige. «Jeg sidder og sér på Deres forklæde,» bemærked hun så. «Hvad der dog er for et smukt broderi på det.»

«Det var forresten en lysdug, som jeg fik til juleklap,» sa Else.
«Men jeg liker ikke lysduger, derfor gjorde jeg den om til forklæde.»

Frk. Schrader la sig tilbage i gyngestolen, og lo sagte. Else så forundret på hende.

«Ja, er det ikke komisk?» sa så frk. Schrader. «Også jeg fik til jul en lysdug, som jeg gjorde om til forklæde.»

«Fru Kant hvor blir De af?» frk. Thomsen stak hodet ind, men vэг forbløffet tilbage, og slog døren til med et smæld, da hun fik øje på frk. Schrader.

Frk. Schrader rejste sig.

«Åⁿ²⁰ nej, gå ikke,» bad Else. «Det er meget ^[161]hyggeligere at tale med Dem end at sidde derinde hos frk Hall.»

«Nej for guds skyld, gå endelig ind til dem. Ellers tror de, det er min skyld. De er jo vant til at ha dem om aftenen, og oprigtig talt, har De havt en god indflydelse på dem begge. De har jo også selv fornøjelse af det. Ikke?»

Else sukked. «Å ja, forresten, hvis de nu pludselig ikke var der, så vilde jeg vel savne dem. Den, som sidder i fængsel, blir nøjsom.»

«Så skal vi snart gå tur sammen igjen,» sa frk. Schrader. «Og så må De komme ind en dag og se mit værelse. Om sommeren har jeg forresten to, men ikke om vinteren, for i det ene er der ingen kakkelovn. Godnat.»

Straks frk. Schrader var gåt, kom atter frk. Thomsen og vinked.
Else rejste sig, og fulgte hende ind til frk. Hall.

XXII.

«Ja her har De det rigtignok nydeligt,» sa Else. Hun stod inde i frk. Schraders tæt møblerte værelse med gulvtæppe, draperier og portierer, fyldt bogskab, billeder på væggene, og en mængde broderier og nips.

[162] «Hvis De vil sidde herinde om dagene af og til, må De det gjerne,» sa frk. Schrader, og skyndte sig ud.

Else blev stående og så sig om. På skrivebordet i hjørnet var opstillet en dél fotografier, og på bordet midt i værelset lå et par af de nyeste bøger uopskåret.

Da Else kom ud på koridoren, stod døren ved siden af frk. Schraders værelse på vid gab, og derinde gik Anne og fejed teppet. I sengen oppe ved vinduet lå en kvinde med et blondt, mildt ansigt, som nikked venlig, da Else stansed i døråbningen.

Else gik ind og sa goddag til den blonde, milde kvinde, men styrted i næste nu ud på koridoren med hånden for næsen, forfærdet, og syg af den ulidelige stank, som fyldte værelset.

«Nej men Anne, Anne dog!» sa hun derudefra. «Hvor kan De holde det ud?»

«De mener lugten? Man må jo holde ud hvad man skal.»

«Men hvad er det, som stinker sådan?»

«Hendes ånde, den stakkel.»

«Gud bevare mig,» udbrød Else. «Aldrig i mit liv har jeg kjendt så fæl en lugt.»

«Nej, det er også drøjt,» sa Anne, som kom med støvekosten og fejespånen, gulbleg i ansigtet. ^[163] «Jeg får tit kvælninger for brystet; men det er dog værst for hende selv.»

Den blonde kvinde i sengen smilte og nikked uafsladelig. Tilsidst rakte hun hånden op, og vinked.

Nej, sa Else til sig selv. Umuligt kan jeg gå derind igjen.

Inde på Elses egen gang stod Maren ved bordet foran vinduet og sysled med kopper og tallerkener efter frokosten.

«Nu *har* jeg spist!» kom fru Henderson i natkjole hylende ud på gangen.

«Det er godt!» skreg Maren. «Så skal jeg nok sige det til frk. Schrader.»

«Og så får jeg mit brev. Ikke?» fru Henderson greb Maren i skuldrene, og så angstfuldt bedende på hende.

«Ja naturligvis! Det véd jo fru Henderson godt!» råbte Maren.

Fru Henderson gik tilbage til sit værelse, hvor hun traved op og ned, taktfast, fremlænds og baglænds med ryggen til døren, mens hun

uafladelig gjentog: «Jeg *har* spist!»

«Hun har ikke villet røre maden i 3–4 dage,» forklarte Maren med sit søde, beskedne smil. «Så sa frk. Schrader at hun ikke fik sit ^[164] brev så længe hun ikke spiste. Og det har hjulpet. Idag har hun spist op al sin frokost.»

Else hørte bag sig de slæbende skridt af frk. Thomsens lange fødder, og gjøs.

«Kom ing til mig,» sa frk. Thomsen, og greb fat i Else. «Tag Deres arbejde. Ikke?»

«Fruen kan godt bli kvit frk. Thomsens påhæng,» sa Maren deltagende. «Det må jo trætte fru. Bare sig det til overlægen.»

«Hvad? he, overlægen.»

Else nikked til Maren. Så hentede hun sit arbejde, og gik ind til frk. Thomsen, hvor hun satte sig ved vinduet, mens frk. Thomsens evindelige snak sang og suste for hendes øren.

Å, hvor var hun træt og forpint. Hvor kunde dog overlægen ha hjærte til at beholde hende der længere. Hvorledes kunde denne humane mand sanktionere at hun var bleven umyndiggjort og at hun behandledes som et forbryderisk eller farligt individ?

Døren gik op, og en firskåren, før dame i pên sort uldkjole, med kniplingskrave, diamantbrosche og gulduhrkjæde om halsen kom ind med et strålende smil på sit gulblege fedladne ansigt.

«Hurra!» råbte frk. Thomsen og sprang op fra stolen.

[165] «Ja nu har hugafen udleveret alle mine ejendele,» sa damen fornøjet. Da først kjendte Else hende. Hvem skulde troet at frk. Hall med sine strømpefødder, sit knækorte underskjørt, og sin løsærmede hvide nattrøje kunde se så net og damelig ud.

«Vil De ha?» spurgte frk. Thomsen, og kasted en appelsin i skjødet på frk. Hall, der havde tat plads i sofaen.

«Nå, nå, mit barn. Man bruger asietter og sølvknive, når man byder appelsiner.»

«Nu skal det ikke vare længe før jeg flyngter,» udbrød frk. Thomsen, og sparked overgivent ud med foden. «Se nu på hende der,» hun pegte på frk. Hall. «Er det ikke en lumpen spot og skam at hun skal være her?»

«Nå, nå, mit barn. Jeg blir her til sommeren kommer. Så sender de mig hjem. Der er såmæn ingen, der holder på mig længere end nødvendigt.» Der var med de pene klær kommet en rolig værdighed og en stille tilfredshed over frk. Hall.

«Så kom stuegangen. Det var overlægen. «Goddag mine damer,» sa han, og slog hilsende ud med hånden.

«Nå frk. Hall, De er jo sprunget ud som den sommerfugl, De altid blir, når foråret melder sig.»

[166] I det samme kom frk. Thomsen farende hen imod overlægen med hænderne i siden.

«Men jeg, hvorfor skal jeg være her?» råbte hun og så ham udfordrende ind i ansigtet. Hendes lyse øjne gnistred grønne af forbitrelse, og hele hendes skikkelse dirred af had.

«Det har vi jo tit nok talt om,» svarte overlægen med et skuldertræk.

«De skulde skamme Dem, skulde De!» frk. Thomsen stamped med foden, mens hendes ansigt blussed. «De har jo fåt mit ultimatum for længe siden. Men vengt De bare til De er død! Helvede vil bli gjort ti gange så gloenge, når det engang skal lukkes op for Dem!»

Overlægen svarte ikke, bare så på hende med et uvilligt og medlidende blik.

Frk. Thomsen stirred i nogle sekunder ufravendt på overlægen. «Hvorfor skal jeg være her!» råbte hun så atter og trued med sin knyttede hånd. «Det vil De ikke svare på, De, De! fordi De ikke tør,» hun drejed sig på hælen, og gik hen til vinduet, hvor hun stilled sig op med ryggen til værelset.

«Og De fru Kant,» sa overlægen, og vendte sig til Else. «Flittig som bestandig. Hvis jeg nu gir Dem lov til at gå alene med frk. Hall, vil De så ikke ud?»

[167] «Men mit barn må være med!» råbte frk. Hall.

«Ja,» sa overlægen til frk. Hall. «På Dem kan jeg stole på denne tid af året, det véd jeg. Spasér kun alle tre. Men ikke endnu; først må De vænne Dem til luften nede i haven, frk. Hall.»

Else lod arbejdet synke og så uroligt spørgende på overlægen. Han tænkte altså ikke på at la hende slippe. Først skulde frk. Hall vænne sig til luften, og så skulde hun spasere med Else. Det havde lange udsigter.

«Var det noget De vilde sige, fru Kant?» overlægen stod med hånden på dørklinken, færdig til at gå.

«Ja. Jeg vilde spurgt om det samme som forleden: hvorlænge skal jeg bli her?»

Overlægen rynked sine bryn og gjorde en utålmodig bevægelse.

«Når jeg nu ikke *er* sindssyg,» sa Else.

Overlægen rev døren op.

«Nej, svar mig nu!» råbte Else indtrængende. «Hvorfor gir De mig ikke fri?»

«Fordi De ikke er normal.»

«Det skylder De mig bevis for!»

«Der er nok af beviser,» svarte overlægen brysk. «Deres vrede mod Hieronimus f. eks.»

Else blev stående og stirred på døren hvorigjennem [168] overlægen var forsvunden. Hun *skulde* altså gøres til sindssyg. Med vold og magt. Dette intetsigende vrøvl om hendes vrede mod den eller den, som brugtes til bevis for at hun ikke var normal. Hvad skulde hun stille op derimod? Det var som en kamp mod vejrmøller. Modløsheden sneg sig over hende, og hun stred med sig selv for ikke at gi sig til at

græde.

«Vær ikke bedrøvet,» trøstede frk. Hall. «De blir her ikke længe.»

«Jeg har allerede vært her altfor længe,» svarte Else mørk, idet hun satte sig, og atter tog sit arbejde, som hun bøjed sig dybt over for bedre at kunne se med de tåreblændede øjne.

Frk. Thomsen, der fremdeles stod ved vinduet med ryggen til værelset var begyndt at snakke vredt og dæmpet med sig selv. Pludselig udstødte hun et stønnende suk, kasted sig ned på en stol, la ansigtet og armene i vindusposten og brød ud i en tung hikkende gråd.

Frk. Hall rejste sig, gik hen til frk. Thomsen, og søgte at snakke hende til ro.

«Å ja,» sa frk. Thomsen omsider, idet hun retted sig op, og tørred ansigtet. «Det er forgjæves angstsammen. Der er igrunden redning. Men de blir nok straffet for sine forbrydelser, for der ^[169] er jo dog en gud. Det siger jeg i Jesu Kristi, vor forlørsers navn, amen,» hun læned sig tilbake på stolen med nedhængende arme. Hodet var dukket, så hagen hvilte på brystet, og det fortrukne ansigt var som stivnet i bitter sorgmodighed.

Frk. Hall tog op af lommen et etui med guldfingerbøl, og et lidet håndarbejde. Så satte hun sig tilbake i sofaen og syed, mens hun ustanselig talte og lo uden at ænse at hverken Else eller frk. Thomsen gav agt på hende.

Så kom frk. Schrader med frk. Halls hat og kåbe og vilde ha hende ned i haven. Frk. Hall var villig, men bad Else følge med. Hun måtte ha

én til at støtte sig til, og hendes «barn» var ikke i humør.

Else rejste sig straks for at hente sit tøj.

«De sér så modfalden ud,» sa frk. Schrader, der var fulgt efter Else ind i hendes værelse.

«Ja,» sagde Else og så fortalte hun hvad overlægen havde sagt.

Frk. Schrader søgte at opmuntre hende. Hvad skulde overlægen kunne svare når patienterne spurgte og spurgte om hvorfor de skulde være der. Det var ikke så nemt at være overlægen.

«Men de andre patienter,» bemærked Else ^[170] «de er da allesammen mere eller mindre abnorme, ialtfald de, som jeg har sét.»

«Tror De, nogen af dem, synes det selv?»

«Nej, men der *er* jo dog forskjel,» Else formåed ikke længer at tvinge gråden tilbage.

«Vær blot tryk og rolig, fru Kant,» frk. Schrader la armene om Elses skuldre og så déltagende på hende. «Nu var De jo dog så fornuftig og fornøjet. Vær overbevist om at overlægen handler forsvarligt imod Dem. Imod Dem og imod allesammen. Han har den største interesse for sine patienter. Men han må jo dog beholde Dem en lille tid for at bli klar over Deres tilstand. Ikke sandt, fru Kant?»

«Ja, ja,» sukked Else. «Der er jo intet for mig at gjøre.»

Lidt efter gik hun i de runde spaseregange dernede i haven mellem frk. Hall og frk. Thomsen, der havde hende én under hver arm. De

snakte og spurgte og kræved svar begge på engang. Else følte sig tilsidst segnefærdig af træthed, og foreslog at de skulde gå op. Men både frk. Hall og frk. Thomsen protesterte på det livligste, mens de klamred sig fastere til Elses arme, og forsikred at det var så forfriskende at gå der.

XXIII.

[171] Else hørte stuegangen derude, og greb hurtig sin kjole. Bare hun fik den på tidsnok til at kunne låse op døren. Ellers skulde hun gøre rede for hvorfor hun havde lukket sig inde. Og det vilde hun ikke. For hun turde ikke fortælle at hun så ofte om formiddagen måtte klæ sig af for i sit linned at søge efter de lopper, hun fik på sig dernede i badeværelset. Lopper i «kurhuset»! Kunde der tænkes et bedre bevis for at fru Kant var sindssyg?

Hun havde akkurat fåt drejet nøglen rundt i låsen og sat sig til med sit arbejde, da stuegangen indfandt sig. Det var den unge trivelige kandidat med det store lyse ansigt. Overlægen var bortrejst den dag, forklarte han; derfor kom han i overlægens sted.

Else syed flittig, og svarte kun det allernødvendigste på hans spørgsmål.

Kandidaten blev stående og så på Else med sine runde øjne. Der var noget nysgjærrigt opmærksomt i hans blik.

«Nå, De fik jo brev fra Deres berømte landsmand og digter igår?» sa kandidaten tilsidst.

«Ja.»

[172] «Hvad skrev han?»

«Hvad han skrev? Han skrev venligt og elskværdigt, som han plejer, naturligvis,» Else flytted sig i sædet, og holdt øjnene fæstet på arbejdet.

«Det er morsomt for Dem, at De har fåt så gode veninder,» forsøgte så kandidaten.

«Veninder?»

«Ja, frk. Hall og frk. Thomsen. Dem er De jo altid sammen med.»

Else svarte ikke.

«Frk. Hall rejser forresten nok bort om et par måneder,» vedblev kandidaten. «Men til efteråret får De hende tilbage.»

Det gav et sæt i Else, og hun så hastig op på kandidaten. Men uden at sige noget, bøjed hun sig atter over arbejdet og syde videre.

Omsider gik kandidaten.

«Marsch, heraus med Dem!» hørte Else straks efter frk. Hall råbe inde i sit værelse. «Hvad bilder De Dem ind, De konge for en dag!»

Else måtte le.

*

Næste dag var søndag. Else lå i sengen, da overlægen og frk. Schrader kom om morgenen. Hun havde vært nede og fåt styrt, men

havde [173] lagt sig igjen, fordi stuegangen kom så tidlig om søndagen, at hun ikke kunde nå at bli færdig.

«Nå,» sa overlægen. «Der ligger De og gasser Dem, mens vi andre må slide i det.»

Else svarte ikke. Siden forleden dag inde hos frk. Thomsen havde hun havt en følelse af uvilje mod overlægen, som hun ikke brød sig om at lægge skjul på.»

«Her er et par breve til Dem,» overlægen tog i lommen, og la brevene på teppet foran Else, der takked.

«Nu sover De jo om natterne?» spurgte så overlægen venlig.

«Ja, undertiden. Et par timers tid.»

«Lad os sige 6. Det er ikke ilde. Nu kan vi snart begynde at minske på kloralen.»

«Ja De véd det vel bedre end jeg selv,» bemærked Else. «Inat sov jeg ikke mere end halvanden time. Jeg har jo uhret stående på bordet og gassen brænder, så det er let nok at kontrollere.»

«Og tandpinen har jo også tat rejsepas,» vedblev overlægen.

«Ja. Det er kloroformens skyld.»

«Kan De se! Noget godt gjør vi da for Dem.»

«Jeg har skrevet et brev til min veninde [174] fru Hein, og bedt hende besøge mig. Overlægen sa jo, at hun gjerne måtte komme?»

«Med største fornøjelse. Er der flere, De vil se?»

«Nej tak. Ingen flere.»

«Stadig lige forbitret på Deres mand?»

«Ja.»

«Han kommer såmæn så trolig og spør til Dem, når jeg er inde, og han sér meget forknyt ud.»

«Lad ham det.»

«Stædige frue,» smilte overlægen. Så skifted hans ansigt udtryk, og han tilføjed ærgerlig: «Ja, jeg véd virkelig ikke hvad jeg skal sige. De kan ikke være hélt normal sålænge De føler denne hårdnakkede forbitrelse mod Deres mand.»

«Nej, nej. Så lad mig være unormal, da.»

Frk. Schrader, der stod ved sengens fodende rysted misbilligende hodet til Else.

«Nå ja godmorgen frue.» –

Det ene brev var fra Inger, og indholdet handled som sædvanlig om Tage. Else knuged brevet mod sit bryst. Hun havde en følelse som om denne ihærdigt sugende længsel efter barnet, og denne altid nagende uro derinde – kunde gi hende tæring tilsidst.

[175] Om eftermiddagen gik Else tur med frk. Schrader, der førte hende ad de vakreste veje, over mark og gennem skov, og viste hende de smukkeste udsigspunkter. Det var strålende solskinsvejr, og det dufted af vår. Men Else var så mat og dårlig, at hun ingen glæde havde af hverken solskinet eller vårduften. Et par gange var hun nærved at få ondt, og på hver eneste bænk, de kom til, vilde hun sætte sig. Frk. Schrader talte om forskjelligt, men Else var kun halvt med. Hendes tanker kredsede om det, hvoraf de altid var optat. Tilsidst sa hun:

«Når De skal være aldeles ærlig, frk. Schrader, og sige hvad De mener, *kan* De vel så finde at jeg er sindssyg?»

«Ikke sådan sindssyg,» trak frk. Schrader på det.

«Hvad da?»

«Svært nervøs.»

«Nervøs – ja, herregud nervøs? Jeg véd ikke hvad De mener med ordet. At jeg pines ved at være her, og ikke kan slå mig tiltåls – er det *det* De mener?»

«Ja, det også.»

«Hvis jeg var glad ved at være her, vilde man så ikke også *deri* se et bevis på sindssyge? Å ja forresten – det nytter ikke at snakke om [176] det,» afbrød Else sig selv. «Nervøs – jeg er da så rolig om dagene.»

«Ja, De er rolig nok,» svarte frk. Schrader.

De havde på turen mødt en del mennesker, herrer som gik alene

eller flere i følge, fulgt af en oppasser, en flok fruentimmer med tørklæder om hoderne ledsaget af en pige, og alle havde de hilst på frk. Schrader, som havde meddelt Else at det var patienter fra hospitalet. Nu, da de var i bakken, som førte op til hospitalsporten, kom dr. Vibe imod dem.

Han hilste venlig goddag, vendte om og slog følge. – –

Else glemte næsten at hun var på galehus når hun talte med dr. Vibe. Hans væsen var så fint og stilfærdigt, så kemisk frit for antydning af at hun var patient og han læge. Ingen af dr. Sejers, forresten så velmente formaningsstaler om hvor glad og taknemmelig hun burde føle sig ved at være der, sålidt som noget glimt af det blik hvormed kandidaten betragtede hende, et blik som satte hende i klasse med en udstillingsgjenstand.

De kom forbi en af hospitalsbygningerne, der var omgivet af en have med højt sprinkelstakit. I haven gik en mængde patienter omkring. En af dem råbte: «Kom her hen, De fremmede Dame, der!»

[177] Else så derhen. En smal kvinde i blå, rên bomuldskjole og med et lyst, vakkert ansigt vinkede gennem stakittet til hende.

«Det er madam Nilsen,» sa dr. Vibe.

Else gik hen til stakittet og frk. Schrader og dr. Vibe fulgte med.

«Kan De ikke hjælpe mig med at komme herfra?» spurgte madam Nilsen.

Kunde jeg så sandt hjælpe mig selv, mumlede Else, mens hun

betragtede en svær, firkantet kvindeskikkelse, der sad på hug i en liden græsbakke indenfor sprinkelværket og udstødte en knurrende lyd. Hænderne, som var lagt i kors over maven, holdt hun i en dinglende bevægelse; ansigtet var kuglerundt og mørkeblåt med forfærdelig store, åbne læber, og et gulrudet tørklæde var som en spids turban bundet om hodet. Skikkelsen lignede en pagode.

«Hjælp mig endelig, De fremmede dame,» vedblev madam Nilsen indtrængende. «Jeg har to døtre dernede på bjerget, som jeg godt kunde være hos. Nej se hvor det er kønt,» vedblev hun og pegte på Elses blåflammede silkebælte, der var synligt under skindkraven. «Det er en sådan en, som kaldes for spenser.»

«Jeg må hjem,» sa frk. Schrader. «Kom.»

[178] «Så stoler jeg på at De hjælper mig!» råbte madam Nilsen efter Else.

«Det er dog mærkeligt med denne frihedstrang, som aldrig dør hos menneskene,» sa dr. Vibe. «Der er folk, som har vært her i 40 år, og de er aldrig holdt op med at stunde og længes efter friheden.»

«Nej, der kan De se,» svarte Else og smilte. «Hvad skal det så kunne være med mig, som kom for nogle uger siden.»

«Nej,» sa dr. Vibe, og smilte tilbage. Så hilste han godaften og gik.

Da Else var gåt ovenpå, og stille listed ind på sin egen gang, for at frk. Hall og frk. Thomsen ikke skulde høre hende, kom fru Henderson pilsnart farende gjennom sin åbne dør. Hun greb Else i skindkraven foran på brystet mens hun heftig sa nogle ord, hvis lyde var endnu

mere uartikuleret end ellers. I næste nu slap hun taget, og stødte Else fra sig.

«Er det Dem!» skreg hun, og hendes stakkels gråhvide ansigt var opspilet af forskrækkelse. «Jeg trode, det var frk. Schrader. Gå Deres vej, gå!» hun slog ud med begge hænder, vendte sig så om, og begyndte at marschere.

«Godaften,» sa Else til Anne, der sad i gangen og hækled på en bred krémfarvet blonde.

[179] «Hvor den er pén,» vedblev hun, og pegte på blonden. «Og hvor rén De hækler den.»

«Ja,» sa Anne med et lykkeligt smil. «Jeg arbejder på mit udstyr.»

«Skal De da gifte Dem?»

«Ja, til sommer. Jeg kunde ha lyst til at vise fruén, hvad jeg har fåt færdigt,» Anne rejste sig og gik foran Else ind i den bitte små gang udenfor frk. Thomsens sovekammer, hvor hun lukked op en stor puf og viste Else lag på lag af nydeligt forarbejdede ting. Der var færdige gardiner med brede hækkeblonder, lysduge, broderte brødservietter, strikket sengeteppe, og meget andet.

«Har De virkelig gjort alt det i Deres fritid?» spurgte Else, og så beundrende ned i puffen.

«Altsammen. Det er utroligt hvad man kan få udrettet når man blot hænger i sént og tidligt. Det gjør nu jeg. Og når det er til ens udstyr, så går det vist lettere.»

«Tak for De viste mig det, Anne.»

«Nå så dér holder De til,» sa en klynkende stemme, da Else og Anne kom tilbage. Midt på gangen stod fru Senekes grå sjall med hendes forgræmmede ansigt stikkende op oventil, og et par barnetynde bén og fødder i filttøfler forneden.

[180] «Var det noget, De vilde, fru Seneke?» spurgte Anne.

«Og det spør De om? Har jeg måske fåt det glas mælk, jeg skal ha? Nu har jeg gåt her i over en time og ventet og kaldt på Dem,» fru Senekes ansigt var fortrukket af grættenhed og den skjændende stemme péb ynkeligt.

«Nu kommer jeg med det,» sa Anne venligt.

«Nu kommer jeg med det,» hærmed fru Seneke. «Nu kan det være det samme. Jeg skal ikke ha noget glas mælk. Lad mig bare være fri for Deres glas mælk. Sådan en, som har sin glæde af at pine og plage et stakkels sygt menneske,» det grå sjall vendte sig, og drog sig slæbende afsted med de lange dinglende frynser. Så stod det stille, hodet deroventil drejedes om mod Else og stemmen sa: «Og De, hvad er De for en, som går her og har maskepi med disse durkdrevne tøse?»

Else og Anne veksled et blik, og lo stille.

«Hm,» sutred det ud af sjallet som atter sattes i bevægelse. «Gud hjælpe den, der skal være afhængig af sådanne norner.»

Else hang overtøjet fra sig i skabet, og gik ind og satte sig i gyngestolen. Det varte ikke længe, så hørte hun frk. Hall og frk.

Thomsen på ^[181] gangen. Hurtig listed hun hen til døren og drejede nøglen rundt.

Straks efter tog der én i døren, og vilde ind. Else lytted med en spænding, som var det et livsfarligt øjeblik.

«Hvorfor er fru Kants dør låset?» hørte hun frk. Thomsen spørge.

«Jo for overlægen har sagt, at fru Kant skal ha ro,» svartes der af Anne.

Den søde Anne. Så hjælpsom hun var.

Men senere da stuegangenⁿ²¹ havde vært der, og Else havde spist tilaftens, kom frk. Hall og frk. Thomsen med buketter af tusenfryd og violer fra haven, og med spydige bemærkninger om den ære Else havde nydt ved at spasere med «hugafen». Else ønsked dem langt bort, og måtte gjøre vold på sig selv for at skjule hvor trykkende hun fandt deres selskab. Men da de havde trukket hende med sig, og hun sad derinde i frk. Halls røde gasskin syntes hun dog at det ikke var så ilde. Det var mest iforvejen at hun grued sig så frygteligt. Disse to staklers rørende kjærlighed og tillid. Ikke et sekund tvilte de på at Else var likså glad for dem, som de for hende. Og inden hun gik fra dem havde de lovet hende, at de sikkert og vist skulde ^[182] spasere ud med hende næste dag, og så skulde de ta kurve med, som de skulde fylde med blomster.

XXIV.

«Nå,» sa overlægen, da han kom en eftermiddag. «Hvad hører jeg,» han trued til Else, og lod som han var vred.

«Jeg véd ikke, hvad De mener,» Else så forundret på ham.

«De har jo vært ude alene idag.»

«Å det. Jeg gik sammen med frk. Hall, men så skulde hun gjøre et besøg hos portnerkonen, og så spaserte jeg omkring en halv times tid, inden jeg vendte tilbage.»

«Ja,» sa overlægen og smilte elskværdigt. «Havde De ikke selv varskoet om at De vilde undvige, så kunde De såmæn gjerne ha gåt alene hver dag.»

«Jeg varskoed ikke. Det var Dem, som spurgte mig.»

Overlægen tog op fra bordet det blad, som dr. Vibe daglig sendte Else; han kég lidt i det, og begyndte så at snakke om politik.

Else var så uenig med ham at hun ikke ^[183] kunde dy sig for at svare. Og inden hun vidste ord af det, var hun i fuld diskussion. Overlægen raisonnerte ud fra et stærkt konservativt, efter Elses mening reaktionært standpunkt, men uden fanatisme. Der var også nu i overlægens ord og udtryksmåde denne afklarede humanitet, der hele

tiden havde virket så beroligende på Else.

«Enige blir vi ikke,» sa tilsidst overlægen, og gav Else hånden til godnat. «Men derfor behøver vi ikke at være fjender. Vel?»

«Jeg blir aldrig Deres fjende,» var Elses svar.

«Ja, vær nu ikke så sikker! Hvis jeg nu beholder Dem tilstrækkelig længe?» –

«Men det gjør De ikke,» sa Else i bestemt tone. «For det er der ingen grund til.» – –

Om aftenen sad Else inde i frk. Halls værelse ved siden af frk. Thomsen. Frk. Schrader havde gjort sit sædvanlige besøg, og frk. Hall sad tilbagelænet i sengen.

«Iaften vil jeg danse!» råbte frk. Thomsen pludselig og fôr op. I et nu rév hun kjolen af, og stod i underskjørt; så knapped hun op sine støvler og sparked dem langt fra sig, hvorpå hun med tommel og pegefingrene tog et løftende tag i skjørtet og begyndte at hoppe rundt på gulvet.

[184] «Nej, De gjør det så umusikalsk!» råbte frk. Hall. «Nu skal De se,» hun kom hastig frem af sengen og gav sig til at figurere.

Else la sig tilbage i sofaen og lo. Frk. Hall i den korte nattøje med sin tykkelse og de lave, svulmende lægge så aldeles vanvittig komisk ud. Hun bevæged sit legeme i tunge, men graciøse svingninger, og gjorde taktfaste dansetrin, mens hun nynned en tarantella.

Frk. Thomsen danste med, et stykke længere nede på gulvet. Hun førte sig som en trædukke med en indvendig mekanisme. Tilsidst kom hun til at vælte et lidet bord, der var fuldt af tomme sæbeæsker, englesmykkede julekort, brogede danserinder og riddere af papmaché, hvilket altsammen stod opstillet i zirlig orden.

«Gud, min familje, min elskede familje!» råbte frk. Hall skrækslagen. «Fy fy, mit barn.»

«Vi kan jo ta det op igjen,» sa Else og rejste sig. «Det har vist ingen skade lidt.»

«Smide min familje sådan på gulvet,» vedblev frk. Hall bebrejdende. «Jeg begriber ikke hvordan De kan bære Dem så tankeløst ad, mit barn.»

Frk. Thomsen hjalp Else med at samle op og stille sagerne tilrette. «Altid skal hun skabe ^[185] sig sådan, den frk. Hall,» hvisked hun. «Men det kommer af, at hun ikke er rigtig i hodet.»

I dette øjeblik gik døren op, og Anne viste sig med frk. Halls kloralglas i hånden.

«Ih gud forbarme sig!» råbte frk. Hall og var i et par tunge spring oppe i sengen, hvor hun dækked sig til med den hvide, svulmende overdyne.

«Nå, her går det nok for sig,» sa Anne, og så sig om. «Hvad er det for et kostume, De er i frk. Thomsen?»

Frk. Thomsen greb sine klær, kyssed hurtig Else til godnat, rakte

tunge til Anne og løb ud.

«De siger vel ikke noget,» sa Else til Anne. «De har såmæn ingenting gjort, bare ganske uskyldig moret sig lidt.»

«Nej, det kunde aldrig falde mig ind,» svarte Anne. «Men man skal jo holde respekten oppe. Nu må De forresten i seng, fru Kant. Jeg kommer straks med Deres kloral.»

Else gik hen og sa godnat til frk. Hall, der slog armene om hende og trak hende tæt ned til sig. «Jeg holder så meget af Dem, fru Kant,» hvisked frk. Hall, «og jeg er så glad for mine søde små negerbørn. Jeg har 7 stykker,» hun fjerned Elses ansigt lidt og uden at slippe ^[186] taget om hendes hals så hun triumferende på hende, og begyndte at fnise. «Syv stykker har jeg,» gjentog hun nikkende.

«Det har De da vist ikke, frk. Hall,» sa Else alvorlig.

«Nej, jeg har ikke,» frk. Hall lo og skuted sig, så sengen rysted. «Det er kun sådan noget vrøvl, som jeg ikke kan la være med at sige. Jeg forstår det ikke selv,» hun så med ét tankefuld ud.

«Jo, når det nu blir sommer, og De er ganske frisk, så kan De vist la være, ikke sandt?»

«Ja næsten,» sukked frk. Hall. «Men det varer ikke længe. To måneder. Neppe nok. Nej, men kan De i grunden begribe, hvorfor jeg altid er nødt til at sige ting, som jeg véd, ikke er sande, og gjøre ting, som jeg slet ikke vil?» – det bæved om frk. Halls mund, og hendes øjne fyldtes med tårer.

«Stakkels Dem,» sa Else og kyssed hende. «Forresten, vi er allesammen stakler, mere eller mindre. »

XXV.

[187] Fru Hein havde vært der på besøg og var tat bort igjen, og nu sad Else forgrædt i sofaen med korslagte arme.

Så meget strømmed ind på hende. Samtalen med fru Hein havde noget ændret hendes syn på Knuts holdning ligeoverfor hende, og nu brødes dette nye syn med det, der under de sidste måneders forladthed og lidelse havde påtrængt sig hende.

Nej, hvor blev dog Hieronimus' færd endda skjændigere, eftersom hun fik mere af sandheden at vide.

Det *var* altså virkelig så, at Hieronimus havde nægtet Knut adgang til hende, og usandhed, at Knut ikke havde villet se hende. Endydermere havde han sagt til Knut at Else var så forbitret på ham, at et møde vilde være unyttigt og uforsvarligt. Hun vilde, hvis han viste sig, gjøre en frygtelig scene. Andet vilde ikke komme ud af det.

Dette, at hun ikke havde villet læse hans flængede breve, var også af Hieronimus bleven brugt som et bevis på hendes raseri mod Knut. Hun, som udtrykkelig havde ladt Hieronimus [188] forstå at hun holdt altfor meget af sin mand til at kunne udholde at læse hans breve, når trediemand, og det en trediemand som Hieronimus havde åbnet dem!

Og så havde Knut ovenikjøbet git ham brevene *ulukkede*. Han

havde altså slet ikke behøvet at la Else vide at han havde læst dem, hvis han havde villet ta den smule hensyn til hende. Men istedetfor havde Hieronimus først klebet dem sammen, og så revet dem op igjen; for at Else rigtig skulde føle under hvilken ydmygende kontrol hun var.

Endvidere havde Hieronimus bildt Knut ind, at hun var decideret sindssyg, at hendes tilstand stadig forværredes, og at hun tilsidst var bleven flyvende gal.

Denne oplysning havde liksom tat vejret fra Else. Hieronimus havde rigtignok derinde på sjette afdeling svart ja på hendes spørgsmål om han anså hende for sindssyg. Men alligevel – at uden tvingende nødvendighed gi denne skånselsløse besked til hendes mand, som han dog måtte forudsætte vilde føle det som en af livets ondeste ulykker? Sige, at hendes tilstand stadig forværredes og at hun tilsidst var bleven flyvende gal – det, som ovenikjøbet var den mest *åbenbare* af åbenbare løgne! – Ja, hr. Hieronimus, [189] det var øjensynlig en mand, som ikke tog det så nøje med sandheden, når det gjaldt én, der som hun, havde havt det uheld at støde ham på manschetterne.

Endvidere havde han sagt, at opholdet på «Sct. Jørgen», hvis det skulde kunne virke gavnligt – måtte strække sig over mindst et år. – – Et år! Hvorfor ikke to, eller tre, eller fire? Eller for livstid? Hvorfor netop et år?!

Også dette med anden pleje, om hvilket Else havde udtalt sin indignation til fru Horn. Det var ligeledes Hieronimus: Han havde udtrykkelig sagt til Knut, at der ingen mening var i at lægge hende ind på 1ste pleje, som kun benyttedes af landets rigeste folk. Anden pleje

var udmærket skikket for hans kone.

Else havde vært inde på anden pleje en dag, og sét de store værelser med de gule træmøbler, og de mange senge. De mange senge!

Hieronimus havde altså villet bli ved med at forfølge hende, også efter at hun var sluppen fra hans klør. Jo værre hun fik det, jo bedre.

Knut, Knut! Hvor havde han dog sådan ubesét kunnet gi hende fremmede steder og fremmede mennesker i vold?

Det var naturligvis fordi han trode blindt [190] på Hieronimus. Det havde hun også selv gjort. Ellers var hun jo ikke gået til ham.

Nå ja ja, hvad kom Hieronimus nu hende ved. Tidsnok at tænke på ham, når hun engang blev fri, og skulde skrive om ham.

Nu havde hun kun med overlægen at gjøre. Gudskelov. Overlægen vilde ingen fortræd volde hende. Derfor kunde hun være rolig.

Men alligevel – det lå så knugende tungt over brystet. Når man nu så hvilke misbrug en mand kunde gjøre af sin stilling. Som nu denne Hieronimus! Ikke alene havde han bragt Else til undergangens yderste grænse, men også gjort hvad han kunde, for at lægge forholdet øde mellem hende og Knut.

Overlægen kom til aftenstuegangen. Han talte om fru Hein, hvis

bekjendtskab han var glad ved at ha gjort, og blev så ved at snakke om allehånde ting.

Else sad og ventede på at han skulde sige noget om at hun snart skulde være fri. Da han ikke gjorde det, spurgte hun omsider: «Når skal jeg så få rejse?»

«Kommer De nu igjen med det,» svarte overlægen uvilligt.

«Det er jeg vel nødt til, når *De* ikke gjør ^[191] det. Hvorfor i al verden vil De beholde mig her?»

«De er et underligt menneske!» udbrød overlægen. «Sandelig ikke som folk er flest.»

«Hvorfor skulde jeg være som folk er flest?» råbte Else.

«Der har De havt Deres veninde hos Dem, og ikke et ord har De sagt til hende om at hjælpe Dem med at komme herfra!»

«Hvorfor skulde jeg tigge om det, som er min ret? Hvis De er en hæderlig mand, så lar De mig gå. Jeg *ved* ikke om De er en hæderlig mand, men jeg *tror* og *håber* det.»

«Så det håber De dog,» sa overlægen spodsk.

«Ja, hvad skal jeg tænke og hvad skal jeg tro!» udbrød Else. «Efter hvad jeg har vært udsat for?»

«Véd De at Hieronimus har sagt, De burde være her et år?» overlægen slynged vredt ordene fra sig.

«Ja! Og De har naturligvis ikke mod til at gå imod Hieronimus om De end aldrig så meget finder at han har uret!»

Overlægen skifted farve. Han kneb munden sammen, så plirrende på Else og sa: «Jeg forstår nu Hieronimus' adfærd imod Dem. Og hr. Kant, stakkels mand – han er rigtignok under ^[192] en skjæbne,» – så gik han hastig uden at sige godnat.

Else sov ikke den nat. Hvad skulde dette dog bli til? Hun skulde ha bedt fru Hein om at hjælpe sig til at komme herfra! Hvad mente dog overlægen med det? I en så alvorlig sag som at holde et menneske indespærret som formentlig sindssyg, kunde det vel ikke nytte at bé en tilfældig besøgende om hjælp. *Her* om i noget tilfælde måtte vel råde et: Enten, eller.

Nornen kom ind med sin dinglende lygte, og så til Else.

«Fruen sover ikke?» hvisked hun.

«Nej, for jeg er så fortvilet,» Else greb nornens hånd, og letted sig op på albuen.

«Men hvorfor er fruene dog det? Fruen fejler jo ikke noget, hverken på forstanden eller legemet.»

«Men dette at jeg skal være her,» gråd Else.

«Å det varer nok ikke så længe, skal fru se.»

«Hvorfor siger De det? Har De hørt noget om, at jeg snart skal rejse?»

«Nej. Men sådant kan en jo sagtens tænke sig til. Har fru måske småbørn derhjemme?»

«Ja,» hulkede Else.

[193] «Så kan jeg forstå det,» hviskede nornen, og klappede Else varsomt nedover armen. «Ellers må det være ganske rart at opholde sig her. Patienterne har det jo så godt.»

Else tørrede sine øjne, og lagde sig ned igen på pudsen.

«Godnat da, frue. Græd nu ikke mere.»

«Nej,» sagde Else og nikkede til nornen.

Men da nornen var borte gråd Else atter. Det var som hun svømmede om i en dam med mudder på bunden, svømmede og kæmpede for at nå strandbredden, var ofte nær den, men gled altid udover igen. Når hun nu ikke havde kræfter til at svømme længere, måtte hun lade sig synke, og gå tilgrunde i muddret.

Nu var hun også røget uklar med overlægen. Han, som havde været så snil imod hende. Når han nu kom imorgen, fik hun nok hans vrede at føle.

Men da overlægen næste formiddag viste sig ved stuegangen, var han sød og venlig, og munter som altid. Ikke spor af nogen misstemning at mærke. Else blev så rørt og glad, at hun kæmped mod gråden, og som følge deraf kom til at se mut og tvær ud.

[194] «Dr. Tvede var her forresten forleden dag, og spurgte til Dem,» bemærked overlægen tilsidst.

Else så bævende på ham. Hun kunde intet sige.

«Han vilde vide min mening om jeg trode, De havde godt af at være her, eller ikke.»

«Hvad svarte De?» spurgte Else, som følte en hurtig kulde risle ned over sine kinder.

«Jeg svarte nej! Jeg sa at jeg mente, De vilde ha bedre af at komme herfra.»

Else stod stum. Indvendig var det, som hun sank på knæ for overlægen og takked ham. Denne mand, som altså, hvis han havde villet, eller i blindhed havde ansét det for rigtigt, kunde ha beholdt hende der i årevis, som reservelægen på sjette afdelig havde sagt, han havde nu udtalt løsladelsesdommen over hende.

«Hvad sa Tvede?» kom det lavt og utydeligt fra Else.

«Han vilde tale med Deres mand. Men sagen er, hvor skal vi sende Dem hen?»

«Heins vil gjerne ta imod mig,» svarte Else. «Men jeg tror ikke, at

jeg egner mig til at være hos venner. Jeg føler mig så altfor meget som rekonvalescent. Jeg har derfor tænkt mig at jeg vil være på Sct. Rudolfs hospital inde i byen indtil jeg kommer til kræfter.»

[195] Overlægen så på ⁿ²² hende med en mine, der syntes at sige: Det var måske en idé.

«Ja nu tar jeg ind imorgen. Så skal jeg tale med Deres mand. Godmorgen,» overlægen gik venlig hilsende.

Else sank sammen i gyngestolen, og gråd af glæde. – Der var ingen tvil om det. Hvis overlægen havde sagt, at hun var så og så sindssyg, og at det var rigtigt at la hende bli der, så vilde Knut ha rettet sig efter ham. Å Knut, Knut! forbauselse og vrede over hans adfærd flommed, som så ofte før, op i hendes indre.

Men overlægen, denne mand skyldte hun altså nu faktisk større taknemmelighed end noget andet menneske i verden.

Og sådan som han var i det hele tat! Komme ind der idag med sin sædvanlige, elskværdige mine efter ordvekslingen i går aftes. Det skulde vært Hieronimus!

Om eftermiddagen var Else tur med frk. Hall og frk. Thomsen. De plukked blomster og trasked om, og frk. Hall sang og lo og frk. Thomsen snakked om de tre forhold, og Else var dødsens træt af det, men dog glad –.

«Iaften sér De sød og fornøjet ud,» sa frk. Schrader, da hun senere var inde hos Else.

[196] «Luften gjør Dem godt. De må endelig gå ud hver dag.»

«Ja,» sa Else, som tænkte på om frk. Schrader kjendte til dr. Tvedes besøg, og til hvad overlægen havde sagt.

«Næste torsdag har jeg mit L'hombreparti,» vedblev frk. Schrader.
«Vil De så være med?»

«Ja tak,» tvang Else frem. Til næste torsdag skulde hun da vel med guds hjælp være kommen derfra.

XXVI.

Næste dag fik Else atter besøg. Det var en ung dame, en udenlandsk slægtning, som havde boet hos Knut og Tage en 8 dags tid, og nu kom der ud for at fortælle om barnet.

Else hørte på alt om Tage med blødende hjærte. Det var som der blev revet op i et sår. Og dog bad hun om mere og mere. Det blev aldrig nok.

Omsider begyndte den unge dame at tale om Hieronimus. Der var så mange historier om ham, og det var en temmelig almindelig antagelse, at han selv i al stilhed gik og var sindssyg. Der skulde også være nogle i hans slægt, som [197] var underlige. Hans far havde vært en særling. Når han f. eks. skulde udarbejde sine taler til rigsdagen, måtte hans kone altid sidde inde hos ham. «Du kan da vel begribe, at jeg ikke kan gå her, og lave løgne mutters alene,» skulde han ha brugt at sige.

«Jaja», svarte Else. «Dette hjælper jo ikke mig det ringeste gran, og i grunden intreserer det mig heller ikke synderligt.»

Kort efter tog den unge dame afsked, og Else sank hen i grublerier over Hieronimus.

«Sindssyg,» tænkte hun blandt andet. Ja det var jo en letvindt forklaring. Men altfor tarvelig. Og den forekom hende desuden

ligefrem modbydelig, fordi det var den samme forklaring, Hieronimus havde ladet sig nøje med, da han hos hende stødte på foreteelser, som han ikke forstod.

Søge beviser for et menneskes sindssygdom i dets slægtninges særheder og underlige egenskaber – dermed måtte man vel også være temmelig varsom. Det var jo også noget af det, Hieronimus plejede at ta til indtægt når det gjaldt at gøre folk til sindssyg, havde den unge dame fortalt: Deres far var præstehader, Deres mor pietistisk, Deres bror lod sig skille, og giftede sig ^[198] igjen, Deres søster tog livet af sig, Deres søn er et umuligt menneske: Ergo er De sindssyg.

Nej, Hieronimus var kun simpelthen en meget opblæst herre. En herre, som troede på sin egen ufejlbarlighed, som den katholske almue på den hellige jomfrus mirakler. Og hvad kunde det så hjælpe, om han var aldrig så dygtig som teoretisk videnskabsmand? Ti hvad havde teori og praksis med hinanden at gøre i et fag som hans? Vistnok såre lidt. Hele hans optræden ligeoverfor Else var dikteret af det fejlsyn, hans opblæsthed havde skabt ham. Ganske troskyldigt havde han været sikker på, at en foreteelse som denne: at ikke ydmygt bøje sig for professor Hieronimus, måtte bunde i vanvid. Da han havde sagt til Knut at hun var «flyvende gal» havde han sikkert været i god tro.

Dagen efter gik Else tilsengs, da hun havde spist til middag. Hun følte sig syg, léd af kuldegysninger og havde smerter for brystet. Overlægen var inde i byen, vidste hun, og ham fik hun ikke se den dag.

En timestid efter at dr. Sejer havde besørget stuegangen stod imidlertid pludselig overlægen [199] foran hendes seng, og meddelte at han havde talt med Knut.

«Nå, og hvad så?»

«Ja, jeg forebragte ham altså Deres ønske om at bli sendt til Sct. Rudolfs hospital.»

«Og det havde han vel ikke noget imod?» spurgte Else.

«Nej. Men det kunde hændes at *jeg* havde imod det.»

Else åbned vidt øjnene, og så på overlægen. Iaften var han altså i sit drillende hjørne.

«Hvad skulde *De* kunne ha imod det? De fortalte jo selv, hvad De havde sagt til dr. Tvede.»

«Ja. Men jeg har dog betænkeligheder. De er en så underlig en, at jeg dårlig kan få det i mit hode, at De er hélt normal. Nu dette, at De vil på et hospital istedetfor at ta hjem!»

Else rejste sig i sengen og svarte omtrent det samme som ved tidligere lignende lejligheder. Men hun var så forbauset og fortvilet over dette tilbageslag i overlægens raisonnement at stemmen blev heftig og dirrende.

«Og så denne Deres ilterhed,» sa overlægen. «Det er virkelig ikke normalt af en patient.»

«Der kan vel gives tilfælde, hvor folk kan være iltre og komme i

dispyt uden derfor [200] at være unormale,» stønned Else, næsten grædende af træthed og hjælpeløshed.

«Jeg traf idag reservelægen fra 6te afdeling,» vedblev overlægen bøst. «Han fortalte mig forskellige ting, som viser, at De derinde har vært en meget vanskelig patient.»

«Jeg synes, De snakker så udenoms. Hvad har det, reservelægen kan ha sagt, med dette anliggende at gjøre?»

«Ja, jeg vil nu betænke mig godt og længe før jeg la'r Dem slippe,» overlægen fjerned sig hastig, og Else fik atter en søvnløs nat.

Om morgenen ved stuegangen bragte overlægen Else et brev. Han blev stående et par øjeblikke og kom med nogle ligegyldige bemærkninger. Hans mine var uforandret venlig og elskværdig, og for dette var Else ham taknemlig.

Brevet var fra fru Hein. Hun skrev, at nu kunde Else glæde sig. Hendes trængselstid var snart tilende. Siden dr. Tvedes besøg forleden hos overlægen, havde det vært afgjort, at hun skulde derfra.

Det var for Else som om hendes legeme med ét blev løst fra snærende bånd og tyngende lænker. Hun drog åndedrættet dybt, rejste sig, og gik op og ned på gulvet.

[201] Hvorfor så overlægen havde optrådt sådan igårftes? For at

pine og drille hende? Nej, men det ligned jo slet ikke overlægen. Han, som var så god.

Kanske han efter samtalen med Tvede virkelig havde fåt betænkeligheder. Noget sligt havde han jo ytret. Men det vilde dog være at vise en altfor stor vankelmodighed i en sag som denne. Og desuden, af hvilken grund skulde han ha fåt betænkeligheder? Hun var jo ikke det gran anderledes end hun havde vært fra det øjeblik, da hun trådte med sin fod over hospitalets dørtærskel.

Jo, legemlig dårligere var hun blevet. I den sidste tid havde hun af og til måttet holde sengen mesteparten af dagen, fordi hun ikke orked at være oppe. Men det var jo så naturligt. Denne lange fængselstid, denne længsel efter barnet og friheden, denne søvnløshed, der idelig vendte tilbage, og denne nagende bekymring for hvordan det skulde ende – det var blot et under, at hun endnu hang sammen.

Men nu var hun let om hjærtet. Hvilken mening end overlægen havde havt med sine ord igåraftes, så kunde det nu ikke vare længe før hun blev løsladt. Fru Hein var ikke den, som [202] fôr med snak og løs tale. Allermindst i et tilfælde som dette.

Straks efter middagsmaden kom frk. Thomsen og vilde ha Else ned i haven. Men Else, der sammenkrøben havde lagt sig til hvile i den korte sofa, rysted hodet. Hun vilde prøve på at blunde lidt.

Frk. Thomsen blev længe stående og gjentog sin opfordring. Så vilde hun vide, om Else nu også var aldeles sikker på, at hun ikke vilde ned i haven, og tilsidst spurgte hun indtrængende om hvilken grund Else da havde for ikke at ville derned.

«Å gud,» stønned Else indvendig, mens hun blev ved med at væрге for sig.

Endelig gik frk. Thomsen, og Else la sig til igjen.

Lidt efter blev døren atter åbnet og frk. Schrader trådte ind. «Bliv bare liggende,» sa hun, og vinked med hånden. «Jeg vilde kun se lidt til Dem.»

Men Else havde alt kastet plaidet af sig, og sat sig op i sofaen. Hun bad venlig frk. Schrader ta plads, mens hun spændt ventede på at få høre noget om sin nær forestående afrejse.

Men da frk. Schrader efter 10 minutters forløb, hvori hun, som sædvanlig, havde talt [203] om dit og dat, forlod Else, havde hun ikke med et ord eller en mine røbet at hun vidste noget.

Så véd hun heller ikke noget, sa Else til sig selv. Ellers vilde hun sikkert ha glædet mig med at nævne det. Hvad tænkte dog den overlæge på?

Skulde hun atter krybe sammen i den korte sofa og forsøge på at blunde? Nej, nu kunde det ikke nytte. Dette at frk. Schrader øjensynlig intet vidste om at hun skulde rejse, havde atter bragt uro i hendes indre.

Hun satte sig ved vinduet, tog bordteppet og begyndte at brodere.

Så kom frk. Hall i hat og kåbe, og spurgte om de ikke skulde gå tur. Frk. Hall syntes det var så morsomt at de to havde lov til at gå alene.

Å jo, tænkte Else. Ligegodt det som at sidde her og gruble. Hun la arbejdet sammen, hentede sit overtøj og gik med frk. Hall.

De kom forbi den store bygning med den indhegnede have, hvor Else forleden dag var stanset med frk. Schrader og dr. Vibe, og straks stod lyse, pene madam Nilsen tæt indenfor det sprinklede rækværk, og vinkede til dem.

[204] Else gik derhen, og frk. Hall, som havde hende under armen, fulgte med.

Havens gange var fuld af kvindeskikkelser, der stod med skarpe konturer i det klare, blålige sollys. De fleste var i blårudet bomuldstøj. Nogle havde hatte eller tørklæder på hoderne, andre gik med bart hår.

Et underligt virvar herskede derinde. Et par af kvinderne fôr i rasende fart, uden at se til siderne, frem og tilbage med hænderne på maven under forklædet. Nogle hoppede om i små rundspring, mens de traliede og sang i vilden sky. Andre stod stille med vidt skildte ben, og skjændte og bandte, mens de truende svang armene. Her og der sad sammenrullede skikkelser ved kanten af gangene og stirrede sløvt frem for sig med tungen langt ud af munden. Det store fruentimmer med det mørkeblå ansigt, som lignede en pagode, sad som den forrige dag på samme plet oppe i græsplainen og udstødte sin knurrende lyd, mens de korslagte hænder uafbrudt dingled frem og tilbage.

«Idag har De ikke den blå silkespenser på,» sa madam Nilsen til

Else. Hendes stemme var blid, tonefaldet roligt og normalt.

«Nej,» sa Else. «Idag går jeg med en anden kjole.»

[205] «Den der er også pén,» bemærked madam Nilsen. «Men spenser var så svært på moden i min ungdom.»

«Hvad skal I to mære!» skreg pludselig en stemme bag rækværket tæt ved madam Nilsen, og Else så et grovt ansigt med opspilte grønne øjne og knyttede hænder, løftet til slag.

«Sådan må De ikke tiltale damerne, madam Sørensen,» sa madam Nilsen formanende, uden at vende sig om, eller ta sit blik bort fra Else. «Det er to rigtig nette damer. Hende der,» hun pegte på frk. Hall, «har jeg sét her i mange år.»

«Ja, jeg kjender også Dem godt,» sa frk. Hall.

Det grove ansigt kom nærmere og trykked sig tæt op ad sprinkelværket, mens de grønne øjne rulled, og stirred glubsk.

«Nej gå ikke,» sa madam Nilsen, da Else forskrækket trak sig noget tilbage. «Jeg må endelig få tale med Dem. Nu har jeg vært her i 137 år. Synes De så ikke, det kunde være på tide, at jeg fik komme ned til mine døtre på bjerget?»

«Jo, det synes jeg virkelig.»

«Vil De så hjælpe mig?»

«Ja.»

[206] «Gud velsigne Dem,» madam Nilsen tog snippen af forklædet, og tørred sine øjne.

Frk. Hall og Else gik videre, og kom om et hjørne af rækværket, der syntes uendelig langt. Indenfor denne side rækværket lå atter en stor bygning et stykke tilbage, med en have, der var skildt fra den forrige ved et højt, tæt plankeværk. I denne have gik der kun nogle enkelte kvindeskikkelser stilfærdig om.

En af dem kom straks hen til rækværket og hilste goddag på frk. Hall.

Det var en høj, slank dame med et vandblegt, men ikke gammelt ansigt. Hun havde mørkegrå sid kåbe med stort slag, mørkegrå hansker og blå engelsk filthat.

«Er det ikke skrækkeligt,» klaged hun til frk. Hall, mens tårerne hurtigt og ustanseligt løb nedover de smale kinder. «Her blir jeg endnu holdt indespærret. Hvor længe skal det vare? Véd De det, frk. Hall?»

«Det er en generalinde Hamilton,» sa frk. Hall til Else. «Hun har vært her i 17 år.»

«Ja i 17 år,» gjentog fru Hamilton. «Mig kunde det være det samme, men alle mine småbørn! De fryser deroppe om nätterne. De fryser og klager, så jeg kan ikke få sove,» hendes [207] tårer blev ved at rinde fortere og fortere, mens ansigtet under gråden var fuldstændig ubevægeligt.

«Det er papirdukker hun klipper ud og har stående deroppe på sit værelse,» forklarte frk. Hall.

«At De nu også vil sige det, frk. Hall,» sa fru Hamilton bebrejdende, mens tårerne siled af hende. «De véd jo dog så godt at det er mine egne levende børn, og De véd jo også, at de må fryse og lide nød, når de om natten skal stå på det bare bord.»

«Put dem ned i sengen da,» sa frk. Hall.

«Det tør jeg ikke,» gråd fru Hamilton. «Jeg kunde jo ligge dem ihjel.»

«Stakkels menneske,» sa Else. «For en lidelse det dog må være, når hun tror, det er hendes børn.»

«Ja lidelse, ikke sandt? Og så dette at lægerne lader som det er papirdukker. Å gud, jeg véd ikke hvad der skal bli af mig,» fru Hamiltons tårer løb stadig ned over det rolige ansigt.

«Jeg har skrevet to ansøgninger til kongen,» vedblev hun, «men han har ikke svaret mig. Hvor kan en konge, som er landets fader, dog være så hjærteløs.»

[208] «Det er vel ikke sikkert, at han har fåt dem,» sa frk. Hall.

«Hvis De kommer herfra,» vendte fru Hamilton sig til Else, stadig grædende. «Vil De så ikke gå op til kongen og fortælle ham alt. Jeg er vis på, han så vil hjælpe mig den kjære, gode konge.»

«Vær nu blot rolig, fru Hamilton,» formante frk. Hall.

«Svar mig, De dame. Vil De gå op til kongen for mig?»

«Ja,» sa Else.

«Jeg takker Dem, jeg takker Dem,» fru Hamilton nejed dybt. «Jeg vilde gjerne falde på knæ, men her er vådt i græsset.»

«Den arme,» sukked Else, mens hun betragted fru Hamilton, som blev ved at neje med strømmende tårer.

«Sådan en mængde mennesker her må være,» bemærked Else, da hun og frk. Hall forlod fru Hamilton. «Her er så mange bygninger.»

«Ja», sa frk. Hall. «Og nu bygger de en masse nyt, fordi her ikke er plads nok,» hun pegte på en fjernt liggende højde, hvor et hélt kompleks af lyse, langstrakte bygninger knejste i solskinnet.

De gik videre ad skoven til. Frk. Hall [209] havde sin kurv med, som hun vilde ha fyldt med blomster. Hvert øjeblik opdaged hun næsten usynlige småplanter af alleslags former og farver. Else måtte hoppe over grøfter, og strække sig op ad skråninger for at nå dem. Frk. Hall var så før og tung at hun selv ikke kunde.

På hjemvejen mødte de frk. Thomsen, der var i følge med Maren og nogle patienter; frk. Thomsen slog straks følge med Else og frk. Hall. Hun var synlig fornærmet, fordi Else var gåt ud, skjønt hun havde nægtet at spasere i haven. Men hun tog dog Else under armen, og gik løs på sit sædvanlige snakkeri. Else, der havde frk. Hall under den anden arm, følte det som slæbte hun på blyvægter.

Da overlægen kom om aftenen, var Else ordknap, næsten stum. Anspændt ventede hun på, at han skulde tale om hendes afrejse.

Overlægen sendte hende, mens han småsnakkede, forundrede og lidt uvillige blikke. Det varte ikke længe, så så han godnat og gik.

Else var fortvilet. Denne uvished, denne bliven kastet om som på bølgetoppe af håb og håbløshed var næsten værre end alt det foregående.

Heller ikke frk. Schrader, da hun kom på ^[210] sin aftenrunde, så et ord om det, som Else så længselsfuldt ønskede at høre.

Hun bad Anne låse hendes dør og stikke nøglen i lommen. I aften var det hende umuligt at være sammen med «veninderne».

Både frk. Hall og frk. Thomsen var gjentagne gange ved hendes dør, og vilde ind. Men Else sad stille som en mus, og svarte intet på deres hviskende tilråb.

«Hvad har der stået i det brev, De fik fra fru Hein?» spurgte overlægen. Det var dagen efter ved stuegangen, og Else sad inde hos frk. Hall med sit arbejde.

«Overlægen kan få læse det,» sa Else kort, og vilde gå for at hente brevet.

«Det bryder jeg mig ikke om,» svarte overlægen. «Havde jeg villet læse det, så kunde jeg ha åbnet det, før De fik det. Fortæl mig hvad der stod i det.»

«De kan få læse det,» gjentog Else. «Mere kan De da ikke begjære.»

Overlægen vendte sig brat, og gik med en vred mine.

«Fy, De er en rigtig trold,» sa frk. Schrader, der var kommen med overlægen. Hun vendte sig i døren, da hun gik, og trued med pegefingren til Else.

[211] «Sådan skal de ha det,» lo frk. Hall. «Aldrig stikke op for dem.»

«Det er ikke det,» sa Else, og bøjed sig sammen i gråd. «Men jeg véd hverken ud eller ind.» Hun gik ind til sig selv.

Straks efter blev der banket på døren. Det var portneren med avisen. Else takked, men la bladet bort uden at se i det.

Om eftermiddagen var Else ude med frk. Schrader. De gik hen på kirkegården, som lå på et lidt bakket terrain med mange flade, vanskjøttede grave. Nogle var pene og velholdte med kors, hvorpå der stod navn og årstal. På andre var der kun en umalet træpind med et nummer.

Nogle tungsindige fyre gik og pusled om mellem gravene, luged op

ukrudt, fejed væk, og brugte river. Andre var beskæftiget med at grave grøfter, hvori der flød mudret vand, og hvorfra der steg op en rådden stank. De hilste alle ærbødig på frk. Schrader, der tilslut viste Else den sidst afdøde overlæges grav, som var omgivet af et jernrækværk, og på hvilken der var rejst et smukt monument.

Else læste inskriptionerne på gravene, og undrede sig over at de døde, som lå der, alle havde opnået så høj en alder.

[212] «Det er fordi de her lever et så sundt og regelmæssigt liv,» sa frk. Schrader.

Tusenfold bedre at hvile her, gjemt i jorden, tænkte Else, end at færdes deroppe mellem alt dette døde liv, al denne trøstesløse elendighed.

XXVII.

Det var søndag. Dr. Sejer havde besørget stuegangen, og Else havde spaseret i haven med «veninderne».

Efter middagsmaden satte hun sig til at skrive til fru Hein. Der lugted i hendes værelse af markblomster og af nye grangrene, som frk. Thomsen havde bragt den foregående eftermiddag, og denne duft af vår og skov i løvspræt, der ellers altid bragte Elses hjærte til at banke varmt og fort af glæde, den forårsaged hende nu en vagt stingende smerte, som hun forgjæves anstrengte sig for at holde på afstand.

Det blev et trøstesløst brev hun skrev. Hvis overlægen havde sagt til Tvede, at hun ikke burde bli der længere, så måtte han siden sikkert ha skiftet sind. Hun fortalte omstændelig hvad der var foregået de sidste 3–4 dage, gjengav sine samtaler med overlægen, og bad fru Hein [213] om ikke mere at besøge hende. Det virked blot oprivende at se nogen derudefra. Der var intet andet at gjøre end at overlade hende til sin skjæbne. Hvorlænge hun vilde kunne holde ud, vidste hun ikke. Sin undergang gik hun naturligvis imøde, enten på den ene eller den anden måde. Fru Hein måtte love at se til Tage, være ham lidt i mors sted o. s. v.

«Jeg opgir nu kampen for og håbet om at komme herfra,» endte hun brevet. «Gjør også Du det samme. Mod danske sindssygelægers visdom og indsigt «kämpfen selbst die Götter umsonst».»

Hun var netop færdig med brevet, da Maren kom ind for at skifte vand på hendes karaffel.

«Bring overlægen dette,» sa Else og leverte Maren brevet, som hun, efter modtat ordre fra begyndelsen af, lod være ulukket.

Så gik hun ned i haven. Frk. Thomsen var gudskelov ude med de andre, og frk. Hall var idag forkjølet og lå tilsengs.

Hun havde vel vært dernede en halv times tid, da Maren kom farende og sa, at stuegangen var der, og at overlægen havde spurgt efter hende.

Else skyndte sig mod haveporten, men i det [214] samme blev et vindu åbnet deroppefra, og overlægens stemme råbte: «De kan lige godt bli hvor De er, fru Kant. Jeg kommer ned i haven.»

Straks efter var overlægen der. Else havde aldrig sét ham med så vredt et udtryk på sit ansigt.

«De har skrevet et brev,» begyndte han. «Må jeg spørge, er det til fru Hein eller til mig at brevet er adresseret?»

«Er det noget at spørge om? De ser jo, at det er til fru Hein.»

«Det er et højst uforskammet brev. Hvor kan De tillade Dem at skrive således?»

«Er det uforskammet at sige, hvad der er sandt?»

«Sandt,» sa overlægen. «Sandt?» gjentog han. «Har vi her ikke gjort, hvad vi har kunnet for Dem? Og nu vil De gi det udseende af, at

jeg vil gjøre Dem til gal?»

«Sålænge De holder mig tilbage her, er det så ikke fordi De mener, jeg er gal?» Else strøg fort forbi overlægen, der var stanset foran hende midt i en af gangene. Overlægen fulgte efter.

«De kunde nok ha godt af at bli her,» sa han. «Hvis jeg nu slipper Dem ud, pas så på at den dag ikke kommer, da De siger: Gud gi, [215] jeg var bleven på Sct. Jørgen, og hvor De bér om at få vende tilbage.»

«Deres omsorg for mig strækker sig virkelig ud over alle grænser,» svarte Else hånlig. «Overlægen kan da ialtfald vente, til den dag oprinder. Når jeg så vender tilbage, er det tid for Dem til at triumfere over mig. Nu synes jeg, det eneste logiske er at holde sig til hvad der i øjeblikket foreligger.»

«Ja jeg véd ikke hvad der foreligger,» svarte overlægen vredt.

Else, der var bleven ved at gå, fulgt af overlægen, vendte sig med et sæt om imod ham, og sa:

«De skal ikke få mig indbildt at De, som har en så mangeårig erfaring som sindssygelæge, og som dertil ikke er besat af nogen slags hovmodsdjævel eller stormandsgalskab – at De ikke véd, aldeles bestemt *véd*, at jeg *ikke* er sindssyg.»

«Det kommer s'gu an på hvad man forstår ved ordet,» sa overlægen i truende tone.

«Netop,» svarte Else. «Der kunde en vakker dag komme en professor, som var overbevist om, og som påstod, at *De* f. eks. var

sindssyg.»

«Så vilde det da være godt, at jeg allerede er på en sindssygeanstalt,» der var et stikkende smil i overlægens øjenkroge.

[216] Else stod lidt og så på ham. Der var så meget, så meget hun kunde anføre til bevis for at hun ikke var sindssyg, så mange argumenter, hun havde på hånden, men hun orked og gad det ikke. Det nytted jo til intet. Den lære havde hun blodig dyrekjøbt høstet i denne skrækkelige tid.

«Ja, så er der vel ikke mere at tale om,» sa hun, idet hun vendte sig, og gik.

«Jo, der er!» overlægen var atter efter hende. «Dette brev sender jeg ikke.»

«Nå ja, De har jo magten,» svarte Else. «Det kan også være akkurat det samme enten brevet kommer frem eller ej.»

«I ethvert tilfælde skriver jeg en kommentar til det,» vedblev overlægen lidt velvilligere i stemmen. «Nu kan De vælge hvad De vil.»

«Så vælger jeg *ikke* at sende brevet.»

«Som De behager. Værsgod,» overlægen tog brevet op af brystlommen og rakte Else det.

Else takked, sa farvel, og gik hurtig ud af haven, og ovenpå.

XXVIII.

[217] «Nå fru Kant, jeg hører De snart skal afsted.»

Else, der havde rejst sig op for at hilse på frk. Schrader, stirred målløs på hende.

«Overlægen har git mig besked om at Deres tøj skal være i orden,» vedblev frk. Schrader. «Det blev et kort besøg. Nu er De vel glad?»

Else tog frk. Schrader om halsen, og gråd med ansigtet på hendes skulder.

«Kan De se, det var sandt, hvad jeg hele tiden har sagt? Overlægen er en mand, som man bør ha den fuldeste tillid til. Ikke alene patienterne, men enhver, der har med ham at gjøre.»

«Ja,» sa Else idet hun løfted ansigtet, og tørred øjnene. «Overlægen er den mand, han *skal* være.»

«Og De har slet ikke altid vært elskværdig mod ham,» vedblev frk. Schrader. «Rigtig styg har De vært et par gange.»

«Å ja, frk. Schrader. Men De véd ikke, hvilke kvaler jeg har gjennemgået. De kan imidlertid være vis på, at jeg hele mit liv med taknemmelighed vil mindes overlægen. Og Dem også og dr. Vibe og Sibylle og allesammen.»

[218] «Gud gi, De nu måtte få det rigtig godt,» frk. Schrader tog Elses hånd og så på hende med et inderligt blik. «De vil jo til Sct. Rudolfs hospital, hører jeg. Godnat.»

«Godnat,» sa Else, og kyssed hende.

Else blev gående op og ned i sit lange, smale værelse. Hun skjøv gyngestolen tæt ind til væggen for at få bedre plads. Det var, som det sang inde i hende. Hvordan fremtiden blev, hvad hun end fik at gennemgå – hvad vilde det allsammen være mod dette, at ha sin frihed! At igjen bli ansét som et menneske, og ikke længer tilhøre den kaste, som samfundet ikke regned med. – Hun hørte det snakke på gangen, og gik derud. Det var Maren og Anne.

«Nu skal jeg snart rejse,» sa hun strålende.

«Nå,» svarte Maren uden at røbe den ringeste overraskelse, og Anne, der stod og vendte vrangen ud på en kjole, bemærked tørt: «Så får vi bedre plads.»

«Havde De tænkt det, Maren?» spurgte Else, som i sin glæde havde trang til at fortsætte samtalen.

«Ja,» sa Maren med sit sædvanlige søde smil. «Anne og jeg har hele tiden sagt, vi ikke kunde begribe hvorfor fru Kant skulde være her,» hun veksled et blik med Anne.

[219] «Ja, en har da en smule forstand en anden en også,» svarte Anne, idet hun gik med den vrængte kjole.

Else lukked på døren til frk. Hall, som var gåt tilsengs. På en stol

under det røde gasblus sad frk. Thomsen, og læste højt af avisen.

«Kom ind, kom ind,» vinked frk. Hall.

«Vi trode, Deres dør var stægt,» sa frk. Thomsen. «Det er bare af ongskab de gjør det, det rakkerpak. Ikke, fru Kant?»

Else gik hen til sengen, og fortalte frk. Hall at hun skulde rejse.

Frk. Hall satte sig hélt overende, slog hænderne sammen, og udbrød med fortabt mine: «Nu har jeg aldrig hørt så galt!»

«De har jo hele tiden lovet mig, at jeg ikke skulde bli her længe, frk. Hall.»

«Men så kort en tid,» frk. Hall blev ved at se frem for sig med et fortabt udtryk.

«Hvad er det, De taler om?» spurgte frk. Thomsen og så nysgjerrigt fra den ene til den anden.

«Fru Kant skal rejse, mit barn!»

Frk. Thomsen blev hvid i ansigtet, og kinderne liksom svandt ind.

Så måtte Else omstændelig berette hvorledes [220] hun havde fåt besked om det, hvad der var gåt forud, og om det nu virkelig også var sandt.

«De kommer og rejser den ene efter den anden!» brød frk. Thomsen fortvilet ud, og rakte armene op over sit hode. Så lod hun sig hårdt dumpe ned på knæ, la ansigtet i sofaen og hulked.

«Så så, mit barn. Så så, mit barn,» trøstede frk. Hall. «Deres tid kommer nok også. Der er intet, som varer evigt her i verden.»

«Jeg flyngter herfra, og går lige til kognen,» hulkede frk. Thomsen. «Så skal jeg få straf over deres ongskab. Lige til kognen, lige til kognen!»

Frk. Hall i nattrøje og med sin korte chemise, steg frem af sengen, la sig på knæ ved siden af frk. Thomsen, og slog armen om hende.

«De skal tro på gud, mit barn,» sa hun blødt. «Ikke på den gud, som præsterne står og lyver om, men på den store, rene jomfru Marias søn, der drypper af blodrød kærlighed til de ulykkelige menneskeborn.»

Frk. Thomsen, der havde løftet ansigtet for at se på frk. Halls mund mens hun talte, sa klynkende og grådkvalt: «Kom ikke med dette jomfrumariavrøvl. Jeg er rettroende, men De, De er værre end en katolik.»

[221] «Nej ikke katolik,» svarte frk. Hall højtideligt. «Men den strålende søn, der er som solen, og drypper af kærlighed, ham tror jeg på. Han er vor forløser, og han er Deres eneste ven og frelser, mit barn.»

«Å hvad kan det hjælpe, hvad kan det hjælpe,» frk. Thomsen vred hodet til siderne og blev ved at græde. Så gjorde hun sig fri for frk. Halls arme og rejste sig.

Frk. Hall krøb tilbage i sin seng, og Else sa godnat.

«Så har jeg meget at tale med Dem om,» hviskede frk. Thomsen, da hun og Else forlod frk. Hall. «Vigtige ærinder at betro Dem,» hun vilde følge Else ind på hendes værelse, men i det samme kom Anne med kloralen, og forbød det.

XXIX.

«Værsgod,» sa overlægen, da han kom næste formiddag. Han la et åbent brev på bordet foran Else, der bøjed sig fremover og læste.

Det var en kort skrivelse til overlægen fra Knut, hvori han meddelte, at der ikke kunde [222] skaffes plads til Else på Sct. Rudolfs hospital før om 5 dage.

«Nå, er De nu fornøjet?» spurgte overlægen.

Else takked.

«Ja, nu er De altså fri her fra, og kan gå hvorhen De lyster. Hvis De vil ta til Deres venner, så skal jeg skrive til fru Hein og be hende komme og hente Dem imorgen.»

Else betænkte sig. Nej, hun var ikke skikket til at være andre steder end på et hospital, så længe hun følte sig så mat og udpint.

«Hvis jeg må få lov at bli her disse dage, indtil der er plads på Sct. Rudolf, så foretrækker jeg det,» svarte hun.

«Aldeles som De vil. Så skriver jeg til fru Hein og siger, hun må komme – på lørdag altså?»

«Tusen tak.»

«Å, jeg bér,» sa overlægen koldt, og fjerned sig.

Det blev underlige dage for Else de 5, som var tilbage.

En træthedens fred var falden over hende, og hun kjendte det, som gik hun omsvøbt af et matgult lys, der svagt varmed hendes hjærte, og hvori det undertiden blinkede som med stråler [223] af håb. Men bagenfor det matgule lys var alt indhyllet i tunge, blysorte skyer, der sendte kolde gufs af frygt og modløshed og angst hen over hende. Og inderst inde havde hun en fornemmelse som var hun bleven radbrækket efter alle kunstens regler.

Og hvor var disse dage lange! Fra time til time holdt hun regnskab med den tid, der svandt, og fortalte sig selv, at nu var der kun så og så længe tilbage.

Og imens blev frk. Thomsen ved med uafsladelig at hænge over hende. Om morgenen, før Else var stået op, om eftermiddagen og om aftenen, altid, altid, hvert øjeblik på dagen havde hun hende tæt ind på sig, mens hun snakke og snakke i en tilstand af febrilskhed og ophidselse, som Else ikke før havde sét hos hende. Else var ofte nær ved at fortvile, og havde al sin kraft behov for ikke ved synet af frk. Thomsen at bryde ud i et skrig, og råbe op i hendes ansigt for en skrækkens pine, hun var blet hende. Men tanken på at også *disse* dage fik ende, og at hun så snart skulde være fri, mens arme frk. Thomsen blev, og *måtte* bli tilbage, hjalp hende altid til at holde gode miner.

Kun én gang i disse 5 dage lykkedes det Else at bli fri for frk. Thomsen. Det var en eftermiddag, [224] hun af frk. Schrader havde fåt tilladelse til, sammen med frk. Hall, at ta ned til byen for at købe nogle småting til Maren og Anne og nornen. Else følte det som lidt af en fest og trak tiden ud så længe som muligt.

XXX.

Omsider kom så lørdagen. –

«Så er det altså sidste dag, jeg gjør stuegang hos Dem,» sa overlægen, da han indfandt sig ved ellevetiden.

«Ja,» sa Else. «Gudskelov.»

«Fru Hein kan være her klokken 1. Så spaserer De vel ned til stationen. Vejret er jo smukt.»

Else nikked.

«Deres sager skal bli kjørt derved, så de er der, når De kommer.»

«Mange tak.»

«Ja, så var det vel ikke mere?»

«Jo,» sa Else. «Jeg vilde gjerne be overlægen gi mig en attest for, at jeg ikke *er*, eller *har* vært sindssyg under opholdet her.»

Overlægen så plirende på Else.

[225] «Nej, det vil jeg ikke. Min formening er, at De kan være et hélt andet menneske end det, jeg her har lært at kjende.»

Else studsed.

«Et hélt andet menneske – hvordan andet?»

«Mere elskværdig og omgjængelig.»

Else kunde næsten ikke bare sig for at trække på smilebåndet. Hvis overlægen selv var bleven puttet i et galehus, og mod sin vilje var bleven holdt indespærret på ubestemt tid, mon *han* så ikke også vilde vært *mindre* elskværdig og omgjængelig, end når han gik fri og frank omkring?

«Overlægen vil altså ikke gi mig den attest?» sa hun efter et øjeblikks taushed.

«Nej.»

«Ja ja,» nikked Else, og med sig selv tænkte hun: Gud, hvor det er mig ligegyldigt! Efter de sindssygelægeerfaringer hun havde gjort!! – Men hun havde troet, det hørte sig til, at ha en slig attest, når man blev udskreven fra et galehus.

Klokken 1 kom fru Hein, og 10 minutter senere havde Else fåt overtøjet på, og havde sagt farvel til frk. Schrader og «veninderne». Da de kom ud på gangen, var Maren og ^[226] Anne, og til Elses glæde, også nornen kommen til stede for at sige hende farvel.

Idet Else gik forbi fru Hendersons værelse, kég hun derind. Fru Henderson gik sin taktfaste marsch idag som alle dage. Hun vendte ryggen til døren.

Nede i porten mødte de overlægen. Han gav fru Hein og Else hånden, og hilste høflig men kjølig til farvel.

Ude på landevejen, stod Else stille, og greb fru Heins hånd. Hun ånded dybt op, og sa: «Jeg kan næsten ikke fatte den lykke det er, igjen at være fri.»

«Ja, gudskelov,» svarte fru Hein.

Så gik de videre ved hinandens side. Bag dem lå Sct. Jørgens hospital med sine haver og marker og mange bygninger, og foran dem det åbne, brunligt farvede landskab med lav og diset himmel. Under brede, jevnt skrånende bakker krøb den lille by, hvis jernbanestation var deres mål, med sine uregelmæssigt byggede huse, og sin gamle domkirke i vage konturer frem gjennom forårstågen. Ingen traf de på sin vandring, og de så begge sørgmodigt frem for sig.

Så kom en herre i lang overfrakke, blød filthat og brune skindhansker imod dem. Han tog til hatten og gjorde mine til at ville [227] stanse. Men Else vendte hodet bort, og gik hurtigere til. Det var den samme hospitalsfunktionær, Knuts slægtning, som hun havde sét gjennom vognvinduet, den dag, hun var kommen kjørende hertil med den venlige, gamle kone.

Det gjøs i Else ved mindet, og hun følte med ét hvor sky og bange hun var blet. At *nu* skulle træffe kjendinger og venner vilde være som

at løbe spidsrod mellem nysgjerrigt stirrende tilskuere.

«Du sér så bedrøvet ud,» bemærkede fru Hein. «Nu skulde Du være glad, synes jeg.»

«Jeg er også glad,» svarte Else. «Men efter alt det, jeg har oplevet. – Det er, som jeg går med en nøgen sjæl, der drypper af blod.»

Fru Hein trykkede taus Elses hånd, og sa om lidt: «Overlægen på Sct. Jørgen er dog en ganske anden mand end Hieronimus?»

Else bare nikkede. Hun kunde ikke svare. Den taknemmelighed, hun følte mod Sct. Jørgens overlæge, svulmed i hendes indre, og sad som kvælende gråd i hendes hals. Og det *kun* fordi han havde handlet retskaffent og gjort sin pligt. Så reduceret kunde et menneske altså bli ved den urets forsmædelige lidelse, ligeoverfor hvilken man stod magtesløs.

«Hvad tror Du, Hieronimus vil sige?» sa Else, [228] da hun var bleven herre over sin bevægelse. «Han som havde indstillet mig til mindst et års indespærring. Nu har jeg været her i 26 dage, og endda de sidste 5 af min egen fri vilje.»

«Å Hieronimus,» svarte fru Hein. «Hvem bryder sig nu om ham?»

Jo, tænkte Else. *Hun* brød sig om Hieronimus.

Noter

- [n1](#). på] *rettet fra: pa (trykkfeil)*
 - [n2](#). Else.»] *rettet fra: Else. (trykkfeil)*
 - [n3](#). afsted.] *rettet fra: afsted, (trykkfeil)*
 - [n4](#). det?»] *rettet fra: det? (trykkfeil)*
 - [n5](#). dette.»] *rettet fra: dette. (trykkfeil)*
 - [n6](#). på] *rettet fra: pa (trykkfeil)*
 - [n7](#). førtiårene] *rettet fra: fortiårene (trykkfeil)*
 - [n8](#). side af bordet] *rettet fra: side bordet (trykkfeil)*
 - [n9](#). throw] *rettet fra: trow (trykkfeil)*
 - [n10](#). through] *rettet fra: trough (trykkfeil)*
 - [n11](#). ikke] *rettet fra: ikk (trykkfeil)*
 - [n12](#). bange?»] *rettet fra: bange? (trykkfeil)*
 - [n13](#). kom] *rettet fra: hom (trykkfeil)*
 - [n14](#). hendes] *rettet fra: kendes (trykkfeil)*
 - [n15](#). strømpelasten] *rettet fra: strømpelasten (trykkfeil)*
 - [n16](#). det] *rettet fra: de (trykkfeil)*
 - [n17](#). gjengjæld] *rettet fra: gjengjeld (trykkfeil)*
 - [n18](#). derfra] *rettet fra: berfra (trykkfeil)*
 - [n19](#). matten] *rettet fra: måtten (trykkfeil)*
 - [n20](#). Å] *rettet fra: A (trykkfeil)*
 - [n21](#). stuegangen] *rettet fra: stuegaugen (trykkfeil)*
 - [n22](#). på] *rettet fra: pa (trykkfeil)*
-

Amalie Skrams *På Sct. Jørgen* er lastet ned gratis fra bokselskap.no